Анатолій Яриновський

Я ПИШАЮСЬ ТОБОЮ, УТОГ

Анатолій Яриновський

Я ПИШАЮСЬ ТОБОЮ, УТОГ

КИЇВ - 2008

Автор: А.М. Яриновський

Відповідальні за випуск: І.І. Чепчина
Н.М. Каменська

ISBN 966-8172-05-1

Я ПИШАЮСЬ ТОБОЮ, УТОГ

Збірка творів. — К.: Українське товариство глухих.

У цій збірці зібрані твори відомого в Українському товаристві глухих поета і прозаїка А.М. Яриновського, присвячені різним подіям у житті Товариства, його кращим людям, враженням автора від зустрічей з нечуючими людьми.

© Українське товариство глухих

ЛІТОПИСЕЦЬ НАШОГО ЖИТТЯ

Перед тобою, читачу, книжка самобутнього літератора, добре знаного автора багатьох публікацій на сторінках газети «Наше життя», колишнього працівника апарату ЦП УТОГ Анатолія Миколайовича Яриновського.

Понад десятиліття свого трудового і творчого життя він віддав Товариству. Небайдужий до долі нечуючих людей, Анатолій Миколайович завжди переймається їхніми проблемами. Про все, що хвилює його щиру душу, він розповідає у своїх прозових і поетичних творах.

Автор пише і державною українською, і російською мовами. Все залежить від того, на яку з них настроєні поетичні струни його серця.

У циклі віршів, присвячених УТОГ, він з гордістю виголошує:

УТОГ! Хто в країні про нього не знає!
Це ми — його слави творці!

А в іншому вірші є поетичні рядки, які роблять честь автору:

УТОГ — этот дом и надежда неслышащих,
И нам предстоит его дальше творить.
Один УТОГ нужен, не сто и не тысяча,
Чтоб, слыша душой, нам трудиться и жить!

Саме так, відчуваючи душею, і сприймає поет світ нечуючих людей.

Вражає він, цей світ, мою уяву.
І я казав, і зараз говорю:
«Глухі поети чинять свою справу
Не згірш, ніж чуючі брати їх по перу!» —

висповідується А. Яриновський у вірші «Глухі поети».

Про нечуючих поетів УТОГ сказано з особливою шанобливіс-

тю — адже і сам автор — обдарований поет.

Книжка містить нариси про Миколу Мачківського і Миколу Нирова, Анатолія Симоненка і Тетяну Воронову та інших нечуючих поетів, якими пишається УТОГ.

«Бачу нечуючих людей не тільки на роботі, — признається Анатолій Миколайович. — Я досить не зрідка зустрічаю їх у метро, в суєті нашого багатолюдного і гамірного міста, в торговельних центрах. Спостерігаю, як вони спілкуються між собою за допомогою жестів».

Про них він розповів у нарисах «Життя підкоряється сильним», «Неслышащий, отвергший глухоту», «Глухой попутчик, или интервью в вагоне» та інших.

Дуже зворушлива розповідь про зустріч у потязі з двома нечуючими підлітками. Один з них, дізнавшись, що Анатолій Миколайович працює в апараті ЦП УТОГ, вирвав з учнівського зошита аркушик і намалював коня, а внизу підписав: «Палкий привіт усім членам УТОГ!».

Як виявилося, підлітки — рідні брати, не спокушаючись безтурботним життям, не бажаючи сидіти, як кажуть, на шиї у своїх батьків, їхали на заробітки.

«Глухі хлопці... що вони можуть? — зі щемом пише А. Яриновський в оповіданні «Удачі вам, хлопці!». — А прощаючись зі своїми попутниками, з вірою в нашу юну зміну подумав: «Вони зможуть все, хоч і не можуть чути!».

Про нечуючих скромних трударів УТОГ з глибокою шанобою розповідає автор у інших численних віршах, одах, нарисах і оповіданнях, утверджуючи творчу спроможність цих обділених долею людей.

Яскраво, образно, темпераментно передає А. Яриновський своїм поетичним словом таку визначну подію у житті УТОГ, як Республіканський фестиваль пісні у жестовому виконанні:

И руки... О, руки, творящие образ,
Плетущие песни канву!
О, сколько усилий затрачено, чтобы
Здесь песнь ожила наяву!..

И я удивлялся почти беспрестанно
Синхронности, пластике их...
Позвольте, друзья, я почтительно встану
С поклоном искусству глухих!

З гордістю автор розповідає про наш другий дім — Культурний центр, про його нечуючих, але обдарованих співаків, танцюристів, акторів Народного самодіяльного театру і відомого не тільки у нас в Україні, а й далеко за її межами професійного театру міміки та жесту «Райдуга», та їхніх керівників.

«Цей храм культури, — стверджує автор, — служить всім нам джерелом натхнення, згуртовує нас. У його стінах ми ріднимся, як брати і сестри».

Велике враження справив на мене унікальний вірш А. Яриновського «Храни, Господь, сей храм культури!», рядки якого увічнені на стінах фойє нашого Культурного центру.

Такому шедевру, як цей вірш, по-доброму позаздрить навіть маститий поет.

«Якби я був головою Спілки письменників, — якось пожартував я під час наших дружніх розмов про поетичну творчість, — то навіть за один цей прекрасний вірш негайно прийняв би тебе, Анатолію, до письменницьких лав!».

І хоч наш дорогий побратим вже перебуває на заслуженому відпочинку, але не сидиться йому вдома. Він займається викладацькою роботою, проте не пориває зв'язків з нашою громадою.

Анатолій Миколайович Яриновський і сьогодні продовжує писати свій своєрідний літопис усіх знаменних подій і звершень нашого славетного УТОГ.

В. БОГАЄВСЬКИЙ,
письменник, лауреат
літературно-мистецької премії
ім. О. Пчілки,
член Українського
товариства глухих.

УТОГ
У ПОЕЗІЇ

ПУТЬ УТОГ

(Ода к 60-летию УТОГ)

Путь пройденный — труден, и был он
не скорым.
УТОГ, оставляя, пусть скромный, но — след,
Шагает, идет по страницам истории,
Уже прошагав шестьдесят долгих лет.
Шли годы, которые многое видели,
Но Общество было как в сумерки — свет.
И каждый под сводами нашей обители
Всегда находил на вопросы ответ.
А время плело свое вечное кружево,
Сплетая эпохи, сплетая года…
Теперь — уж так вышло — семья наша дружная
Нуждается в стойкости, как никогда.
Да, жизнь была сложной, тяжелой, нескорою.
Есть даты, как символы прожитых лет…
Шагает УТОГ по страницам истории.
Имея в активе немало побед.
Но в памяти главной, бесценной, нетленною
Победою будет, как веха — в судьбе,
Когда, бросив вызов эпохе и времени,
УТОГ все же выстоит в тяжкой борьбе.
УТОГ — это дом и надежда неслышащих.
И нам предстоит его дальше творить.
Один УТОГ нужен, не сто и не тысяча,
Чтоб, слыша душой, нам трудиться и жить!

НАШІ ЛАВИ В ІСТОРІЮ ЙДУТЬ

(До 70-річчя УТОГ)

70! Ювілейна подія
Освящає УТОГівській двір.
70 нам, а ми молодієм
Всякій логіці наперекір.
Розвівається наше знамено,
Наш нестримний рух далі трива.
Нам згадати б усіх поіменно,
Хто до нас шлях важкий торував.
Визначні в нас трудилися люди,
Що боролись за наші права, —
Набоченка ми вік не забудем —
Він найперший був наш голова.
Він — титан, бо він зрушував гори,
Знав він рішення тисяч задач.
І була з ним Максимова поруч —
І дружина, і перекладач.
Вже давно у нас шлях, а не стежка,
Ми на кращих рівняємо крок:
Іванюшева, Єна, Мережко,
Чеботар, Меркатун, Доброскок...
Ми знаходимо радість в роботі,
І знайомий нам творчий вогонь.
Про нас дбає директор Субота,
І Орєхов — колега його.
Не згадати Неплюй — неможливо,
Спом'янути Матульську не гріх —
Їхній внесок в УТОГ був важливий —
Він збагачував успіх усіх.
І Філяніну треба згадати,

І Семенову, Углача, всіх,
Хто боровся тут не за зарплату,
А з хворобою, і — переміг!
Знов повернемо пам'ять назад —
Ось Тяжелов, Динкевич і Дюков —
Не скорилося їм море звуків,
Та який в їх труді результат!
Дехто з них відійшов уже в вічність,
Та живуть їх завзяття і дух.
Імена ці нам згадувать звично,
В них — історія наша, наш рух.
Імена б ці на Дошку пошани,
Щоб вони шикувалися в ряд,
Їхня слава не вмре, не зів'яне,
Імена ці мов зорі горять.
Іванов, Криволапов, Росинський,
Медовар, Горнісевич, Карук...
Безліч славних їх справ, добрих вчинків, —
Результат їх уміння і рук!
Бережний, Трохимець, Овчаренко
Заслужили подяки слова, —
Крижанівський, Кузуб і Устенко,
І Максименко — наш голова.
Не полічиш усіх —їх багато, —
Товариства еліта й краса,
Винахідливих, мудрих, завзятих,
Що творили в труді чудеса.
Не затьмариться сонце повіки.
І ніколи з небес не впаде.
З 33-го — з того відліку
Наше плем'я в майбутнє гряде.
Перед ним розстилаються далі —
Тільки глянь — перспектива яка!
Хто сказав — наша доля невдала?
Наша доля у власних руках!
70! Небагато й немало

І важких, і напружених літ...
Всі ми долю завзято кували,
Ми — звитяжні її ковалі.
Ой ти, доле глухої людини,
Недоступний нам спів солов'їв,
Ми не чуєм, проте кожну днину
Відчуваємо серцем своїм.
Всі ми любим тебе, Україно,
З колискових, з малесеньких літ,
Наша ненька ти — рідна, єдина,
Наша спадщина, наш заповіт.
Ні, не сиплються блага нам з неба,
Ми громадою тягнемо плуг,
Сподіваючись тільки на себе,
Власні сили і наш мужній дух.
Ми розоримо кризи коріння,
Його вирвемо геть звідусіль,
Закінчиться час скрути в країні,
Нам скориться омріяна ціль.
У нас чисті сумління і совість,
Ми пишаємось з наших творінь.
Ми самі свою пишемо повість
Для грядущих услід поколінь.
Вони теж, безперечно, напишуть,
Як продовжує справу наш рід.
Кожне з них, треба вірити, лишить
Свій достойний в історії слід.
70! Оглянімось погордо,
Хоч і кепські траплялись діла,
Є досягнення в нас, є рекорди —
Тож УТОГу і шана, й хвала.
Як усім, нам сьогодні нелегко,
Та не в труднощах, зрештою, суть.
Наша слава сягнула далеко
Про нечуючих наших красунь.
І в мистецтві широкі в нас кроки,

Зірка творчості плідно сія:
Всім відомий театр в Європі, —
Той, що «Райдуга» носить ім'я.
І досягнення є у нас в спорті,
Ми активні тут теж на всі сто:
Друзі ми і з басейном, і з кортом,
І зі штангою, списом, шестом...
Ми вітаєм тебе, Товариство,
Ти для кожного — дружня сім'я.
Ти — надійне, потужне, корисне.
Ми відчули в тобі своє «Я».
Ми відчули — отож і зріднились,
Ми тут — сестри, ми тут — як брати.
Дух об'єднує нас незрадливий,
Ми йдемо від мети до мети.
Перед нами — осяяні висі,
Нескінченний попереду путь.
Хто відстав там од нас? Підтягнися!!
Наші лави в Історію йдуть!

ОДА ДО 75-РІЧЧЯ УТОГ

Шикуймося, друзі! Шикуймося в лави!
Держава вітає нас, шле нам привіт.
Про нас — про нечуючих — йде добра слава
Давно — 75 осяяних літ.

На півдні, на півночі, заході, сході,
Де хто б з нас не був і де хто б з нас не жив,
Ми діємо дружно — у злагоді й згоді,
Ми — ціле єдине, один колектив.

Ми — люди згуртовані і загартовані
Боями та битвами в тихій війні.

І нас не згубили інфляції повені,
Ми вижили разом в жорстокій борні.

За справи ми брались з азартом, в напрузі,
Кладучи свій труд на вівтар перемог.
Ми вірили в себе, ми вірили в друзів,
І в захист надійний, яким є УТОГ.

Сьогодні і завтра, віднині й навіки
Ми міцно тримаємо гордий наш стяг.
Ми маємо все і для праці й для втіхи,
І посмішки грають на наших вустах.

Згадаймо ті перші роки історичні,
Коли Товариство було «немовлям»,
Коли все було ще новим і незвичним,
А часом з-під ніг утікала земля.

Були і бар'єри, були перепони,
В політиці розбрат і чвари були.
Хитались ідеї, хитались закони,
А ми не хитались — ми далі ішли.

Бувало в нас гаряче — наче у кузні,
Тридцяті роки — наших звершень пролог.
Ми вірили вперто у себе та в друзів,
Бо нас об'єднав спільний дім наш — УТОГ.

І ось ми тепер в 21-му віці.
Настав інший час, зовсім інша пора.
Лиш гляньте на добрі, усміхнені лиця —
Хіба це не доказ, що в нас все гаразд?!

Шикуймося, друзі ! Шикуймося в лави!
Держава вітає нас, шле нам привіт.

Про нас — про нечуючих — йде добра слава
Давно — 75 осяяних літ.

Лежить перед нами нова перспектива,
І в серце вселилася віра нова.
А те, що ми робимо — факт, а не диво,
Бо все у нас є — і Закон, і Права.

Траплялось, ми йшли по затемненій смузі,
Здавалось — темп інший став, зменшився крок.
Ми все-таки вірили в себе та в друзів,
Бо символом віри для нас був УТОГ.

Звичайно, у нас ще бувають проблеми.
А в кого, скажіть нам, їх нині нема!
Але не про них ця сьогоднішня тема,
У нас нині свято — як пісня сама.

Нам зараз артисти пісні проспівають,
Зайдуться у танці і вшкварять гопак.
Ну де ще нечуючі ось так гуляють,
Гостей розважають, святкують отак!

У нас, в Україні, у славній державі,
Яку ми так любимо і бережем, —
Найкращі дівчата — чорняві, біляві...
Не знайдеш подібних їм за рубежем.

А наші спортсмени чого тільки варті!
На них любо глянуть — такі парубки!
Стійкі, витривалі в суворому гарті.
Рекорди б'ють всякі — причім залюбки.

А молодь? Яка нині молодь хороша:
І спритні, і ловкі, і грамотні всі.
Вони такі різні — в одному лиш схожі —
Вони одинакові в юній красі.

В нас кожен отримує честь по заслузі,
Якщо він щось вніс в торжество перемог.
Ми віримо в себе, ми віримо в друзів,
І в нашу надію — у рідний УТОГ.

Отож не хвилюйтесь, мудріші і старші,
Хай будуть спокійними ваші серця,
Бо є ті, хто прийме проблеми всі ваші,
Їх вирішать — все доведуть до кінця.

А поки що йти нам всім разом — і в ногу,
Рівнятись на старших і слухатись їх.
Вони ведуть вірно громаду УТОГу
В найважчих умовах незнаних доріг.

Усі ми щасливі в своєму союзі,
Що став рятувальником для багатьох.
Ми щиро всі віримо в себе та в друзів,
І в наш непохитний священний УТОГ.

Йому довіряємо наше майбутнє,
Всі наші проблеми — великі й малі...

Спасибі усім в цьому залі присутнім.
УТОГу уклін — до самої землі!

УРОЧИСТІ ПРИВІТАННЯ ДЕЛЕГАТАМ XV З'ЇЗДУ УТОГ

Життєва стелиться дорога —
У кожного вона своя,
А ми об'єднані УТОГом,
Ми разом всі — одна сім'я.

Високим почуттям зігріті,
Тобі наш труд і жар сердець!
УТОГ, усі твої ми діти,
А ти нам — мати і отець!

Твою ми відчуваєм ласку,
Тепло твоїх дбайливих рук,
Не знаєм слова ми «поразка»,
У нас лиш поступальний рух.

Він розпочався в той далекий,
Нелегкий тридцять третій рік...
...Спливли роки, немов лелеки,
Та їм не зупинився лік.

Було усяк — біда та лихо,
І з тим боровся, хто як міг,
Й здобуток наш — малий, великий —
Заслуга спільна нас усіх.

Але й тоді, коли нам важко,
Не полишає нас снага.
Життя — складне, життя — не казка,
Воно нас вчить перемагать.

В нас різний вік, смаки, бажання,
Але історія — одна,
Навіки на її скрижалях
Горять яскраві імена...

Історіє, розлога ниво,
Шуми, збагачуйся, квітуй!
В тобі читаєм горделиво:
Влизько, Набоченко, Неплюй...

Хай поруч з ними стануть інші,
Гучні, відомі імена,
І хай щорік стає їх більше,
Щоб наша славилась рідня.

У нашій милій Україні,
І поза межами її,
Ми почуваємось єдино
В структурі матері-сім'ї.

І нині знов УТОГ на марші,
Приєднуйсь, плем'я молоде!
Так є, було, і буде завше —
УТОГ іде, УТОГ іде!

Йому і далі крокувати
У глиб віків, у глиб століть.
Погляньте — он зеленкувата
Юнь зачарована стоїть.

Від подиву широкі очі,
А ще — збентежена душа.
Цікаві, до всього охочі,
До наших лав — всі поспішать...

У праці, а не на параді
Ітимуть старші й молоді,
І буде щось єднальне, справді,
У цій узгодженій ході!

Учора й нині делегати
Попрацювали всі на «п'ять».

У них завзяття, ой, багато,
І їм його не позичать.

Нових накреслень на майбутнє
Хай не ріка, але — потік,
Аби зростали ми могутньо
Із року в рік, із року в рік.

Ми віримо у творчу силу
І наших планів і ідей,
Аби життя було красивим
У нас, нечуючих людей.

О Україно невмируща,
Все нині у тобі нове,
Усе в тобі сьогодні суще,
Новим і диха, і живе...

Всього буття нова основа,
І напрямок, і новий шлях...
Звучи, прекрасна наша мово,
Відлунюй в душах і серцях.

Як шанабливості ознака,
Вам до землі від нас уклін,
Ви заслужили вже подяку
Усіх прийдешніх поколінь.

Звучіть, фанфари! Грайте, сурми!
Живи УТОГ — нас всіх оплот!
Ми перешкоди візьмем штурмом
У злеті до нових висот.

З тобою нам, повір, не зимно,
Хай гинуть страхи і печаль,
Бо, як сказав поет у «Гімні»,
Ти — «дом родной», ти — «наш причал»!

ПРИВІТАННЯ ДЕЛЕГАТАМ XVI З'ЇЗДУ УТОГ

Від з'їзду до з'їзду, від долі до долі,
Із рухом стрімким в майбуття,
Зростаючи ввись, ми гартуємо волю,
І ліпшає наше життя.

УТОГ! Хто в країні про нього не знає!
Це ми — його слави творці!
Історія наша нас всіх пам'ятає —
Трудящих, спортсменів, митців...

Тут, в залі, сидять найдостойніші люди,
Усміхнені їхні вуста.
Вони свято вірять в той успіх, що буде,
І віра їх — ні, не пуста!

Це ми визначаємо наше майбутнє,
Це ми свою долю прядем,
Це ми, хоч глухі, — незалежні, розкуті,
І успіх навстріч нам іде.

З років попередніх ми маємо досвід
У звершенні наших завдань.
Для здійснення планів у нас нині досить
Уміння, і хисту, і знань.

УТОГ, як спільнота, — це ціла планета,
Дбайливо плекає митців:
Тут є і художники, є і поети,
І всі як один — молодці!

Наразі ми граємо ось ці куплети,
І як нам натхненно не грати —

Театр наш нині — на творчому злеті,
У світі він — кращий театр.

УТОГ і до спорту ніяк не байдужий,
І в тім особлива є суть:
І серед глухих є і спритні, і дужі,
Що славу Вкраїні несуть.

У нас керівництво — дай кожному Боже,
Піклується нами невпинно,
Щодня, щогодини стоїть на сторожі
Здобутків глухих України.

А їх накопичилось вельми багато,
Не зразу полічиш усіх...
Господарі ми у своїй рідній хаті,
Примножувать будемо їх.

Ні, нас не лякають ні грози, ні тучі,
Для нас не страшний ураган,
І наш корабель буде й далі плавучий —
Умілий у нас капітан.

Про досвід його тут і годі казати —
Життя показало усе...
Для нас він і батько, для нас він і мати,
Тягар стільки літ вже несе.

Тягар той, звичайно, не ноша фізична,
А стиль управління людьми.
Він — з творчим підходом, для нього це звично,
І ним задоволені ми.

Вважайте, минулось важке лихоліття,
Позаду найважчі роки.
Був вдалим наш старт в 21 століття,
Темп праці теж буде таким.

Всміхнися, товаришу, любий мій друже, —
Хай в нашій сім'ї луна сміх.
Коли всі ми разом, ми — сильні, ми — дужі,
А це головне для усіх.

Жили й живемо ми у злагоді й згоді,
Держава нас всіх зігріва.
Ми — серед народу, ми — частка народу,
З ним маємо рівні права.

Постійно живімо в п'янкій хуртовині
Високих людських почуттів,
В священній любові до України,
Яку народ бачить хотів.

Дерзаймо, творімо для власного блага —
Для нас доленосний цей час.
Хай нас не лишає робоча наснага,
Хай запал не зраджує нас.

Лежить перед нами чітка перспектива
Великих й малих перемог,
Тож вічно квітуй, наша доле і диво, —
Прекрасна країна — УТОГ!

СКРОМНІ ТРУДАРІ УТОГ

СЛЕД НА ЗЕМЛЕ

Перед тобой лежит широкий новый путь.
Прими же мой привет, не громкий,
но сердечный,
Да будет, как была, твоя согрета грудь
Любовью к ближнему, любовью к правде
вечной.

Алексей ПЛЕЩЕЕВ

Я никогда не видел этого человека, разве что на фотографии. Но фотография не дает того впечатления, которое складывается у нас в результате непосредственного общения с живой личностью. Не видел и не был знаком с ним... И, к сожалению, уже не познакомлюсь, ибо его давно нет среди нас.

Герой моего повествования — Николай Васильевич Васильевский, работал одно время заместителем председателя, а затем — главным бухгалтером Центрального оргбюро, как тогда называлось Центральное правление Украинского общества глухих. Кроме работы на руководящих должностях, он впоследствии был также старшим экономистом, инженером-экономистом. Впрочем, еще до работы в УТОГ ему пришлось сменить не одну профессию...

Чтобы иметь максимально полное представление о Николае Васильевиче, я вынужден был неоднократно обращаться за помощью как к его детям — сыну и дочери, так и к людям, в той или иной мере знавшим его, работавшим с ним.

И еще один источник — документы. И хотя их мне было предоставлено не так уж много, они, эти бесстрастные молчаливые свидетели, подчас хранят в себе целые истории и повествования. Их язык — прост и уникален: это — цифры, даты, факты.

Итак, Васильевский родился на стыке двух столетий, в конце ноября 1898 года, как он сам пишет в своей биографии, «в семье

крестьянина Санкт-Петербургской губернии Новоладожского уезда Городищенской волости в селе Городище». После окончания двухклассного училища отрок в возрасте 15 лет начал трудиться помощником писаря в волостном правлении.

В 18-летнем возрасте высокого, красивого, пышущего здоровьем молодца призвали на военную службу. Однако молодому солдату не повезло — прослужив всего несколько месяцев, он заболел и по этой причине временно (на 6 месяцев) был уволен из армии для восстановления здоровья.

А после октября 1917 года в России все изменилось. К власти пришли большевики. Николаю в то время было всего-навсего немногим более 19 лет — впереди вся жизнь. В сентябре 1918 года его принимают в Крестьянский университет в Петрограде, курс обучения в котором он прошел по ускоренной программе. Получив документ об образовании, молодой специалист приезжает в свое родное село.

Все тогда коренным образом менялось — идеология, мировоззрение, политические взгляды, сельский быт, уклад жизни крестьян... Только Николай разобрался что к чему, взял в работе разгон — опять повестка: явиться в военкомат, и в январе 1919 года он вновь становится солдатом. И опять его настигает беда — в армии он заболевает сыпным тифом и глохнет на оба уха. Находясь на излечении, он не сидит без дела — занимается созданием волостного отдела народного образования, а вскоре становится его заведующим.

С течением времени слух постепенно улучшился, и Николай снова вернулся в строй. Но молодого солдата продолжали преследовать неудачи. В июне 1919 года, в бою с воинскими формированиями Юденича, Николай был контужен в голову, в результате чего совсем потерял слух. Из армии его комиссовали. На этот раз — навсегда...

Глухота глухотой — а жить надо! Николай устраивается на работу — заместителем заведующего материальным складом Мурманской железной дороги на станции Званка, а позже возвращается в родные места. Через два месяца после его приезда в село умирает отец, а еще через две недели последовала вторая страш-

ная утрата — уходит из жизни 18-летняя сестра. На попечении у еще неопытного в жизненном отношении, к тому же полностью оглохшего человека остались два малолетних брата.

Едва оправившись от глубоких потрясений, Николай идет на лесозаготовки, а затем устраивается бухгалтером в уездный исполком в Новой Ладоге, а к исходу 1924 года вновь возвращается в родное село, где работает в разных должностях до 1928 года.

В 1927 году Николай оглох окончательно. Помимо глухоты, ухудшилось и общее состояние здоровья — возник упадок сил, было сильное головокружение, в результате чего он не мог ни читать, ни писать. Фактически, как признается он, «длительное время находился в беспомощном состоянии».

Однако молодой организм выдержал мощную атаку хворей, и постепенно, шаг за шагом, Николай почувствовал — к нему возвращаются силы, а это значит — он в состоянии трудиться, приносить пользу обществу, людям. Ему доверяют должность председателя ревизионных комиссий потребительского общества, кредитного, мелиоративного, сельскохозяйственного товариществ.

Труд окрылял его. Не хотелось думать о болезнях, глухоте. Наоборот — он тешил себя мыслью о том, что снова — в строю! А разве этого мало, чтобы по-новому взглянуть на себя, дать самому себе оценку, пусть даже если эта оценка — субъективная? Молодому человеку хотелось жить, трудиться, действовать! Волновало будущее — таинственное и непредсказуемое.

Став абсолютно глухим, Николай понимал, что для общения с людьми ему необходимо изучить дактильно-жестовую речь. И он вновь едет в Ленинград, где поступает на курсы по изучению жестовой речи.

Здесь, среди неслышащих, Николай познакомился с обаятельной девушкой Ниной, также потерявшей слух после болезни. Так Николай нашел свою судьбу...

В то время он работал заведующим Домом просвещения глухонемых. И, как всегда, относился к работе с ответственностью, был деятельным и инициативным. Поэтому, когда в Центральном правлении Всероссийского общества глухонемых встал вопрос —

кого послать на Урал для организации областного отдела ВОГ, решили поручить эту нелегкую работу Васильевскому.

Прибыв на новое место назначения, Николай, с присущей ему хваткой, принялся за дело. Многим приходилось жертвовать, чтобы практически с нуля создать в далеком краю организацию глухих. Зато потом, когда приступили к подведению итогов, результаты радовали: были созданы областной и 21 районный отделы ВОГ, 4 учебно-производственных мастерских, подобраны кадры.

С чувством выполненного долга вернулся Васильевский в Ленинград, где его ждали любимая жена и маленький сынишка.

Ленинград... Прекрасный город! Всем он хорош, вот только его климатические условия не всем подходят. Не подходили они и Николаю Васильевичу. Врачи настоятельно рекомендовали ему, с учетом его болезни, поменять место жительства — переехать куда-нибудь на юг... Поэтому в 1937 году Николай Васильевич вместе с семьей перебрался в столицу Украины — Киев.

Учитывая его опыт, приобретенный в Ленинграде и на Урале, в Киеве ему предложили пост заместителя председателя Центрального оргбюро Украинского общества глухонемых.

Николай Васильевич с головой окунулся в работу. На его счету много дельных предложений по улучшению работы Общества. Тщательно изучив ситуацию в области трудоустройства неслышащих, Васильевский предложил принимать глухих людей на предприятия не по одиночке, а компактными группами. Это способствовало укреплению рабочих коллективов, осознанию глухими общности поставленных перед ними задач и целей, благотворно сказалось на производительности труда и взаимопонимании в коллективах.

Став городским жителем, Васильевский постоянно помнил о тех, кто жил в сельской местности. Он выступил с требованием активизировать работу среди глухонемых, проживающих на селе, взять каждого инвалида по слуху на учет и постоянно интересоваться, чем он живет, в каких условиях работает, каковы запросы каждого. Работа с глухими села была постоянным объектом внимания Васильевского, как заместителя председателя.

Проявляя заботу о других, помогая им, Николай Васильевич

сам нуждался в помощи — ведь в бытовом плане семья не была устроена. Посоветовавшись с женой, он решил перебраться в Одессу, поменяв ленинградскую квартиру на жилье в этом городе. Здесь Николай Васильевич работал некоторое время директором неполной средней школы для взрослых глухонемых, а потом перешел на завод.

Шел 1938 год. Народный комиссариат социального обеспечения УССР в это время подыскивал достойную кандидатуру на должность председателя Центрального оргбюро УТОГ. Кандидатур было несколько, но Васильевский по всем данным подходил больше всех. Ему и предложили занять эту должность. Однако Николай Васильевич отказался. По его собственному признанию, в то время «в руководстве Общества наблюдались распри, шла борьба за портфели и должности». Против Васильевского сформировалась оппозиция из числа областных работников. Работать в таких сложных условиях он не смог бы — и посоветовал назначить на эту должность другого человека. Сам же Васильевский остался в Одессе.

А потом был 1941. Началась война...

В 1944 году Народный комиссариат социального обеспечения Украины отозвал Николая Васильевича из Ульяновской области, где он находился в эвакуации, и перевел в Киев — нужно было восстанавливать работу Общества. Николай Васильевич занял должность главного бухгалтера Центрального оргбюро УТОГ.

Объем работы был колоссальный. Нужно было полностью возродить учет в облотделах и на предприятиях Общества. Кроме того, крайне важно было улучшить и укрепить их финансовое положение, пошатнувшееся после разорительной войны. И еще много подобных задач — необходимо, нужно, надо... Поэтому работал Николай Васильевич не покладая рук. Рабочего дня не хватало и часто приходилось брать работу на дом. Но постепенно все налаживалось. Под руководством Николая Васильевича бухгалтерия работала безукоризненно. Поэтому не удивительно, что в 1946 году ему был предложен не менее ответственный пост заместителя председателя Центрального оргбюро УТОГ. Предложение было принято.

Все было бы хорошо, если бы не трения с председателем Центрального оргбюро. Бывший военный, генерал по званию, навязанный коллективу свыше, этот руководитель высокого ранга оставался глухим к нуждам и запросам инвалидов по слуху, судьба которых была ему доверена. И Николаю Васильевичу было больно видеть, как страдает общее дело, как формально подходит председатель к решению многих важнейших проблем. Противостоять в одиночку творящемуся безобразию не хватало сил — и Васильевский попросился на другую работу. А работать он и хотел, и умел. Имея за плечами богатейший опыт финансиста, он трудился старшим экономистом в Киевском облотделе глухих, инженером-экономистом ЦП УТОГ, а в конце 1952 года стал главным бухгалтером Киевского облотдела Общества.

Затем он вновь вернулся в ЦП УТОГ на должность заместителя главного бухгалтера.

И на всех должностях работал он с огоньком, вкладывая в порученное ему дело весь свой опыт и знания. Поэтому стоит ли удивляться, что Николай Васильевич пользовался в коллективе заслуженным авторитетом, а его работа всегда получала высокую оценку.

Помимо своей трудовой деятельности, Николай Васильевич вел большую общественную работу: избирался председателем Центральной ревизионной комиссии УТОГ, членом президиума правления Киевского областного отдела Общества, председателем ревкомиссии городского отдела УТОГ, членом ревкомиссии месткома и др.

В 1958 году Николай Васильевич ушел на заслуженный отдых.

Рано или поздно уходят от нас мудрые и уважаемые всеми люди, прожив трудную, наполненную скорбями и радостями жизнь. Уходят, оставив о себе добрую, светлую память — своей честностью, порядочностью, принципиальностью, несгибаемостью и трудолюбием. Своим человеколюбием, доброжелательностью по отношению к другим, требовательностью и беспощадностью к себе. Именно такую память оставил о себе Николай Васильевич Васильевский — человек, которого можно смело считать одним из представителей славной когорты талантливых

неслышащих руководителей, стоявших у истоков развития и упрочения основ Украинского общества глухих. И рассказ о нем я хотел бы завершить следующими поэтическими строчками:

Наша жизнь довольно скоротечна,
Соткана из радостей и бед,
Гаснет вдруг — душа уходит в вечность,
На земле оставив яркий след.

ВОСХОЖДЕНИЕ К МАСТЕРСТВУ

МЕЖДУ СЦЕНОЙ И АРЕНОЙ

По сцене, от одного ее конца к другому, под громкую музыку, в вихре искрометного танца стремительно движется группа танцоров. Время от времени они короткими взглядами пронизывают притихший зал, как бы пытаясь зрительно получить информацию — насколько нравится публике их танец. Танец настолько динамичный, что от перемещения его исполнителей на сцене образуется ветерок, волны которого иногда доходят до переднего ряда зрителей. Яркие нарядные костюмы танцоров в лучах театральных прожекторов переливаются всеми цветами радуги, отсвечивают мигающими разноцветными бликами и огоньками, от которых даже в глазах рябит. Уровень танцевальной техники у исполнителей практически одинаков, а если и есть разница, то она настолько незначительна, что ее трудно уловить. И все же в группе танцоров обращает на себя внимание один из них: щупловатого вида, чуть ниже среднего роста артист. Наблюдая за его исполнительским мастерством, никогда не скажешь, что этот человек лишен слуха. А ведь он за всю свою жизнь никогда не слышал ни единого звука, ибо абсолютно глухой от рождения. Впрочем, его партнеры по танцу — тоже. Но, тем не менее, они — артисты. Притом, профессионалы. Все они вместе и каждый в отдельности заслуживают более подробного повествования о

себе. Но сегодня я остановлю свой выбор и расскажу о жизненном и творческом пути одного из них — артисте профессионального театра «Радуга» Украинского общества глухих Александре Дмитриевиче Мягких.

Родился Саша в декабре 1954 года в с. Карабаш Татарской АССР (ныне Татарстан). Вскоре после рождения мальчика его родители переехали в административный центр Алтайского края — г. Барнаул. Отца Александр не помнит. Его мать, Пелагея Лаврентьевна, растила и воспитывала сына одна. Поскольку в Барнауле в то время спецшколы для глухих и слабослышащих детей не было, то мать, когда Саша подрос, отдала его в школу-интернат в Новоалтайске, что неподалеку от Барнаула.

Нельзя сказать, что юный Саша был прилежным и послушным учеником, этаким пай-мальчиком. Отнюдь. Он рос таким же сорванцом, как и многие его сверстники. И с отдельными школьными учителями конфликтовал — для этого были определенные причины. Вспоминая об этом, Александр Дмитриевич и поныне убежден, что тогда он был прав. Но такая строптивость ученика педагогам, в частности завучу и поддерживавшим ее отдельным учителям, не нравилась и, может быть, по этой причине его отметки были иногда занижены. Тем не менее, он относился к категории «хорошистов». Он любил учиться. Но была у Саши еще одна особенная страсть — спорт. Больше всего ему нравилась легкая атлетика — бег на короткие и длинные дистанции. И соответствующие спортивные успехи у него уже были, и, может быть, он достиг бы определенных спортивных высот, если бы... Ах, эта художественная самодеятельность!.. Вот она-то и стала виновницей его охлаждения к спорту. Но это было потом. А пока что он однажды по собственной инициативе записался в школьный драмкружок, которым руководила учительница русского языка и литературы Галина Павловна (ее фамилию он, к сожалению, не помнит). Увлеченно посещал занятия — разучивал простенькие танцы, пробовал играть роли в несложных сценках. Это были его первые, еще робкие, соприкосновения с искусством, конкретно — с театром. Время шло. Дальше — больше. Со временем он попробовал себя во всех доступных ему жанрах — пантомиме, балете, хореографии, драме. Он вроде

как забавлялся этим, и в этой, впрочем, серьезной забаве — будьто танец или драматическая роль — расходовал часть своей неуемной энергии, которой было у него в избытке. Но на первом месте у Саши все же оставался спорт. Взрослея, он все больше и больше подумывал о спортивной карьере. Но такие мысли и намерения были у Александра до той поры, пока в один прекрасный день Галина Павловна вдруг не посоветовала ему больше уделять внимания художественной самодеятельности. Видимо, учительница разглядела в нем будущего профессионального актера. Как показала дальнейшая жизнь, чутье и интуиция педагога не подвели. Услышав такой совет, юноша (он в то время уже был в старшем классе), поначалу несколько недоумевал — неужели неслышащий может стать настоящим артистом? Но, вместе с тем, в душе крепла некая дерзость, озорство. Хотелось бросить вызов, прежде всего, таинственному, неизведанному, пока еще непостижимому, но столь манящему и очаровывающему искусству танца. Влекла и завораживала атмосфера эстрады, ее дух. Сценические подмостки казались основанием, трамплином для прыжка в тот волшебный творческий мир, однажды ощутив который ты будешь стремиться к нему, к познанию его бесчисленных граней и многообразия, всю свою жизнь. После периода колебаний и размышлений Саша сделал свой выбор. Спорту он предпочел искусство — тот вид человеческой деятельности, которым он занимается вот уже более тридцати лет.

ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО СЛУЧАЙ

Вряд ли стоит рассказывать о его участии в художественной самодеятельности в Барнауле, о его поездках в составе творческих групп по Алтайскому краю. Таких поездок было много. Он любил их, ибо это давало возможность совершенствовать себя как артиста, приобретать опыт, расти профессионально.

Расти профессионально... Но это еще не значит быть профессионалом. Днем юноша работал (он уже окончил школу), а вечером спешил во Дворец культуры на репетицию.

Говорят — «его величество Случай». У каждого из нас бывают разные случаи. Один приводит к отрицательному результату. Тог-

да резюмируют — не повезло. Другой — к положительному. Тогда радостно констатируют — повезло. В 1974 году Александру Мягких повезло. А еще раньше ему повезло в том, что в Новоалтайске он учился, правда, в разных классах, с ныне известной артисткой театра «Радуга» Ниной Петровной Зайонц. Тогда она была еще Шпилева. Поскольку разница в их возрасте составляла пять лет, Нина, как старшая, постоянно опекала младшего друга Сашу, заботилась о нем, помогая ему советами, подсказками... Когда она училась в Ленинградском восстановительном центре ВОГ, то аккуратно отвечала на все Сашины письма. А когда после окончания ЛВЦ приехала в Киев и узнала о существовании театра «Радуга», тут же сообщила ему об этом.

Саша, получив такую информацию, быстренько оформил отпуск и примчался в Киев — уж очень ему хотелось попробовать свои силы на профессиональной сцене. Он настойчиво добивался, чтобы его посмотрели. Режиссер театра Михаил Ефимович Новосельский был, конечно, мастером своего дела. После просмотра молодого артиста он, вместо того, чтобы изложить свое мнение об уровне его артистической подготовки, его профпригодности, вдруг спросил Сашу: «Сколько ты получаешь на заводе?» «Четыреста рублей», — ответил артист. «В театре будешь иметь семьдесят рублей и ни копейки больше. Так что выбирай — 400 рублей заводских или 70 театральных...». Саша, не колеблясь, ответил: «Театр для меня — все!»

ГОДЫ И РОЛИ

У Александра Мягких есть несколько памятных жизненных дат, но одна из них, 27 декабря 1974 года, — особая. В этот день он впервые переступил порог профессионального театра как штатный артист второй категории.

Много воды утекло с тех пор. За этот период произошли изменения не только в репертуаре театра, но и в самом театре, в его составе. Некоторые артисты ушли на пенсию. На смену им пришло молодое пополнение. Театр поменял место прописки, и вот уже более четырех лет, как располагается в помещении Культурного центра УТОГ. Артистам здесь вполне комфортно:

в их распоряжении сцена, где удобно репетировать, есть вся необходимая техническая аппаратура и оснастка. У артистов имеются, как и в каждом театре, артистические комнаты, гримерная, балетный класс.

Что же касается самих артистов, то все они выросли профессионально.

Вырос профессионально, приобрел мастерство и взошел на следующую ступень в своей артистической карьере и Александр Мягких. За весь период работы в театре им сыграно более тридцати ролей — разных по жанру и социальной направленности, положительных и отрицательных. Будучи артистом разноплановым, он выступал в качестве танцора, артиста драмы и комедии, мима... По его собственному признанию, есть среди его ролей и особо удавшиеся, поэтому — любимые, и менее удачные. Но таких у артиста — единицы. Его мастерство видели не только отечественные зрители, но и зрители некоторых европейских стран, а именно: Испании, Германии, Австрии, Словакии, Болгарии, куда в разное время выезжал коллектив театра со спектаклями и представлениями, или для участия в конкурсе или фестивале, на которых коллектив и отдельные его артисты завоевывали призовые места. Так, например, артист Мягких в 1997 г. стал лауреатом I Международного танцевального конкурса среди неслышащих в г. Сарагоса (Испания).

В 1995 г. ему было присвоено почетное звание «Отличник УТОГ». Артист награжден почетными грамотами Министерства социального обеспечения, Министерства культуры и искусств Украины и др. На протяжении ряда лет он является артистом высшей категории. А в декабре 1999 г. за вклад в развитие театрального искусства среди глухих, за профессионализм и мастерство Александру Мягких присвоено почетное звание «Заслуженный артист Украины».

Свой рассказ о нем я хотел бы закончить стихотворением (да простит меня читатель за такую практику), т.к. стихотворением я как бы дополняю свое повествование, раздвигаю его рамки, показываю самое главное — квинтэссенцию того, что я хотел подчеркнуть в своем рассказе. Я как бы наношу последние важные

мазки и штрихи в общую картину повествования и этим самим ставлю в ней окончательную точку.

Ах, как стало тихо в зале!
Там, на сцене, — гром ударов.
Заблестели, засверкали
В искрометном танце пары.
Завертелись, закружились...
Сколько страсти и напора!
Да никак они двужильны —
Эти славные танцоры.
Ай да браво, в самом деле!
Ты смотри, не надо слушать.
Щедро радость и веселье
«Радуга» льет в наши души.
Есть там «па» — мороз по коже...
Многому тут удивишься.
Кто сказал — так быть не может?
Приходи — и убедишься.

И действительно, приходите по возможности на концерты театра «Радуга» и, увидев моего героя и его товарищей в действии, сами убедитесь, насколько я прав, непредвзят и объективен.

Так что — милости просим...

СЛОВО ПРО КОЛЕГУ

Перш, ніж почати свою розповідь, хочу запитати: чи знаєте ви, звідки взялося в українській мові слово «патріот»? Думаю, декому це невідомо. Так ось, воно — похідне від грецького слова «патер» (або «патрос»), що означає «батько». Патріот — це людина, котра любить все батьківське, шанує все те, що пов'язане з її, в широкому розумінні, родом чи плем'ям, з нацією, з тим світом, в якому жили її батьки, діди, прадіди.

В чому, власне, полягає вияв патріотичних почуттів людини? Гадаю, це, перш за все, — любов до рідної, батьківської мови, до

національної культури, побуту свого народу, його минулого, звичаїв, обрядів, насамкінець — прагнення осягнути і відчути дух та душу народу і органічно ввійти до неї.

Усі ці ознаки і притаманні героїні мого нарису — Таїсії Петрівні Єрмаковій, ювілей якої ми цими днями вшановували.

Пам'ятаю, я щиро здивувався, що вона — росіянка (як я думав, зважаючи на її прізвище), так гарно, уникаючи «суржика», «балакає» українською. Але виявилося, що вона «росіянка» — по чоловікові, а в дівоцтві вона була — Миколаєнко. Але не в прізвищі та походженні суть — як відомо, яничари (якщо згадати нашу історію) за походженням — українці.

Таїсія Петрівна, на мій погляд,— патріот не тільки в тому розумінні, яке я навів вище. Вона — патріот і по відношенню до Українського товариства глухих. Скажіть, будь ласка, хто, з числа чуючих, може похвалитися тим, що все своє життя поклав на вівтар служіння практично одній-однісінькій організації, в даному випадку — УТОГ? Таких у Центральному правлінні можна, як кажуть, перерахувати на пальцях однієї руки. У числі тих небагатьох ветеранів Товариства посіла чільне місце і наша шановна ювілярка.

А переступила вперше Таїсія Петрівна поріг Центрального правління у далекому 1967 році, коли ще до неї зверталися просто — Тая, бо була вона тоді зовсім молодою жінкою, і прийшла в ЦП на скромну посаду друкарки.

Не думаю, що новенький працівник тут же заспокоївся, вирішивши — оце і є те, що я робитиму все своє життя. Було б дивно, якби молода жінка не прагнула робити щось значно більше, ніж виконувати суто механічну роботу. І через два роки Тая пішла в статисти планово-економічного відділу, а ще через деякий час — стала товарознавцем відділу постачання і збуту.

Все у неї було гаразд, але хотілося іншої роботи, аби було поле для пошуку та творчого горіння.

У ЦП знали, що Таїса досконало володіє українською мовою, тож до неї частенько при написанні текстів службових паперів зверталися за консультаціями, аби уникнути русизмів та інших помилок. Тож враховуючи цю обставину, їй запропонували перейти працювати перекладачем-друкаркою до редакції газети То-

вариства «Наше життя». Пропозицію було прийнято.

Готуючи на прохання і за дорученням моїх товаришів по роботі цей матеріал про пані Таїсію, я ознайомився з її особистою справою, що зберігається у відділі кадрів. Як свідчать документи, Т. П .Єрмакова успішно пройшла шлях від перекладача-друкарки до завідуючої відділом оргроботи редакції газети.

Дбайливого і старанного працівника керівництво завжди помічає і, прагнучи отримати від нього якомога найвищий коефіцієнт корисної дії, використати його уміння, знання та досвід на благо спільної справи, пропонує йому більш складну та відповідальну роботу. І справді — як не довіритися фахівцеві і як можна в ньому сумніватися, коли цілком і повністю покладаєшся на його знання, досвід, практику. Саме з таких позицій підходило керівництво до Таїсії Єрмакової, пропонуючи їй все більш високу посаду, бо бачило в ній акуратного та ревного журналіста, небайдужого до своєї газети, до своєї справи.

Я уважно ознайомився з кваліфікаційною характеристикою Таїсії Петрівни, як спеціаліста-газетяра, яка є в її особистій справі, і був приємно вражений, побачивши оцінки її ділових якостей. За 10-бальною системою їй проставлено оцінки саме в 10 балів, будь-то володіння газетним жанром (а це — написання замітки, звіту, репортажу, нарису, огляду тощо), етика журналістської творчості, робота з листами читачів, виконання перекладу з російської на українську тощо. Чи є потреба давати тут якийсь коментар? Думаю, що ні.

Не секрет, що у житті як суспільства, так і окремої людини немає нічого постійного. Сталися зміни і у робочій біографії Таїсії Петрівни — вона залишила посаду заввідділом редакції «НЖ» і у січні 1991 року стала інструктором першої категорії відділу оргмасової та реабілітаційної роботи. У грудні того ж року прийшов працювати у цей відділ і я — так що останні вісім років праця Таїсії Петрівни проходила, можна сказати, на моїх очах, і протягом всього цього періоду вона постійно має справу з глухими людьми. Таїсія Петрівна готує за дорученням керівництва ті чи інші документи, дає потрібні для нечуючих людей інформаційні довідки, консультує відвідувачів, постійно підтримує ділові сто-

сунки з працівниками обласних організацій Товариства, відповідає на числені телефонні дзвінки тощо. Це — досить значний обсяг роботи, щоб відчувати себе втомленою. Але, судячи з того, як вона виглядає, цього не скажеш. Таїсія Петрівна — завжди енергійна та динамічна, зібрана та зосереджена, готова взятися за виконання чергового завдання чи доручення. Ось такий, так би мовити, робочий, офіційний портрет нашої ювілярки. А яка ж вона вдома, поза стінами службового приміщення? На цю тему можна було б говорити і говорити, але за браком газетної площі слід лишень сказати, що пані Таїсія — добра господиня і майстриня на всі руки: уміє і шити, і вишивати, і картини фарбами писати. Одним словом, вона — і швець, і жнець, і на дуду грець...

Людина мудра, з багатим життєвим досвідом, вона завжди готова дати слушну пораду з того чи іншого питання, а при необхідності — й ділом допомогти. Її людяність — приваблює, а доброзичливість — зачаровує...

У Таїсії Петрівни — двоє дорослих дітей, котрим вона допомогла здобути вищу освіту та впевнено стати на ноги. Вона до нестями любить своїх онуків, пишається ними — бо ростуть малюки чемними, вихованими, слухняними і в міру пустунчиками.

Знаючи про її любов до своєї родини, до нашої Батьківщини — України, хочу закінчити цю розповідь про неї віршем і бадьоро вигукнути разом з моїми колегами слова, які складаються, якщо прочитати першу літеру кожного з тринадцяти рядків (згори донизу) моєї поетичної присвяти:

***П**ринаймні сьогодні нам час веселитись,*
***А** ще—гопака слід ушкварити хвацько,*
***Н**езмінний букетик вручити їй квітів,*
***І** побажати здоров'я багацько.*
***Т**о тільки здається — прожито багато,*
***А** як придивитись, вона ж—молодичка!*
***Ї**й байдуже — в хаті пустують внучата,*
***С**вітліє від цього бабусине личко.*
***І** ми, як один, побажаємо щиро*
***Ї**й внуків не двійко, хоча би — чотири!*

У неї чимало ще справ попереду:
Родиною править, онуків ростити...
А досить їй сил?
Та вона ж посереду
Життєвого шляху — їй жити та жити!
І справді — їй жити, нести святу віру
У світле прийдешнє своєї країни.
Отож побажаємо щастя і миру
І їй особисто, і всій Україні!

ЖИТТЯ ПІДКОРЯЄТЬСЯ СИЛЬНИМ

..На своєму віку я зустрічав багато жінок — красивих і не дуже, високоосвічених і малограмотних, таких, що займали досить значні керівні посади, і звичайних робітниць. А дванадцять років тому, прийшовши працювати у Центральне правління нашого Товариства, я почав спілкуватися з нечуючими людьми. Але мова далі піде виключно про жінок, вірніше — про одну з них, з якою я працюю пліч-о-пліч, з деякою перервою, ось уже більше дванадцяти років.

Спочатку я ніяк не міг зрозуміти, що вона не чує, оскільки розмовляв з нею тихо, без підвищення голосу, без будь-яких бодай примітивних жестів, яких у той час ще не освоїв, і вона легко мене розуміла, при цьому, правда, уважно слідкуючи за моїми устами. Важко передати ступінь мого подиву, я навіть сказав би — шоку, коли переконався, що вона — дійсно абсолютно не чує. Для мене таке її уміння зчитувати з губ здавалося неперевершеною майстерністю або, як я про себе образно це називав, «вищим пілотажем» сприймання інформації. В той час мені ще важко було зрозуміти, що за цим її умінням, майстерністю — тернистий, колючий і тривалий шлях наполегливого навчання, важкої праці і величезного бажання стати врівень з тими, хто хоче і прагне підкорити таку вередливу, неслухняну, непокірну долю. А розпочався життєвий шлях Катерини Захарівни Нестеренко рівно п'ятдесят років тому.

...Катруся була другою дитиною в сім'ї Лукашенків — колгосп-

ників в одному з досить великих сіл на Вінниччині. Дівчинка, як і її однолітки, росла і розвивалася, навіть дещо випереджаючи їх. І раптом — біда! Вона важко захворіла, хвороба супроводжувалася гострим ускладненням, внаслідок якого дівчинка повністю втратила слух. Їй тоді ледве виповнилося 3 роки.

Швидко плинув час, і настала пора йти до школи. Після бесіди з батьком маленької Катеринки директор довго вагався — прийняти дитину до школи, чи ні — глуха ж.

Катя розуміла, про що точиться розмова між дорослими у директорському кабінеті і що саме стоїть на заваді зарахування її до школи. Вона пильно слідкувала за директором — цим своєрідним вершителем її подальшої долі, дивилася на нього благальними очима, а потім, як останній переконливий аргумент на свою користь, тоненьким голосочком сказала: «Я вмію читати!» Це був дійсно вирішальний і переконливий доказ, що схилив директора до позитивного, і як показало життя, абсолютно вірного рішення.

...З першого до восьмого класу Катя сиділа за першою партою, пильно стежачи за обличчям і губами вчителя, аби не пропустити бодай жодного слова і намагаючись зчитувати інформацію з губ. Вона дуже хотіла вчитися, прагнула бути якщо не відмінницею, то хоч би в числі кращих учнів, і шалено боялася бути відрахованою зі школи, як її старший, теж нечуючий, брат (який, до речі, пізніше успішно закінчив спецшколу, отримавши необхідні знання). І Катя одержала першу переконливу перемогу в житті — вона закінчила 8-річну школу лише з однією четвіркою в табелі успішності, решта оцінок— п'ятірки.

Мріяла навчатися далі, і тому, попрацювавши після закінчення школи один рік мотальницею-в'язальницею на Вінницькому УВП УТОГ, юна робітниця, успішно витримавши іспити, вступила до денного відділення Гомельського машинобудівного технікуму. Через чотири роки навчання вона одержала диплом техніка-технолога. Потім була відповідальна робота на посаді майстра складального цеху РПУ-2 на Запорізькому УВП УТОГ, затим — заміжжя, переїзд до Києва, декілька років праці на Київському дослідно-виробничому підприємстві «Контакт».

У 1985 році Катерина Захарівна перейшла на роботу до апара-

ту Центрального правління УТОГ. Керівництву правління молода жінка сподобалась — грамотна, освічена, розважлива у міркуваннях, з певним життєвим досвідом, — і її прийняли інженером до відділу слухової, трудової і соціальної реабілітації глухих.

З тих пір проминуло 18 років... Катерина Захарівна піднялася по службових східцях від рядового інженера до начальника відділу, поступово пройшовши всі етапи зростання. І якби запитали, на якому з них їй працювалося найлегше, впевнений, що вона відповіла б — усюди важко. Бо її робота і робота її підлеглих тісно пов'язана з людьми. Мені можуть заперечити — мовляв, які там люди, переважно папери. Згоден — папери, але за кожним, бодай найнікчемнішим папірцем, стоїть певна особа. І цю особу треба поважати. Скарги, запити, питання з того чи іншого приводу, прохання надати консультативну допомогу тощо — все це надходить до відділу, яким керує Катерина Захарівна протягом ось уже більше дванадцяти років. Усяке траплялося в роботі, та, на щастя, позитивного і хорошого було набагато більше, аніж неприємного. В складних ситуаціях під її керівництвом відділ шукав і давав відповіді на поставлені нелегким життям питання, працював з численними документами організаційного спрямування, проводив багато важливих заходів: з'їздів, пленумів, конференцій, творчих фестивалів тощо.

У американців є дуже популярний вираз — «self-made person» (селф-мейд персон) — який перекладається як «людина, що сама себе створила». Так кажуть про особу, яка має певні успіхи та досягнення не завдяки допомозі багатого, впливового дядечка чи покровителя, а завдяки собі самій — власним здібностям, таланту, витривалості, працьовитості, наполегливості у досягненні мети, бажанню не тільки стати врівень з оточуючими, але навіть і перевершити їх. Схильний думати, що Катерину Захарівну легко можна зарахувати саме до таких людей.

Уже працюючи в апараті ЦП УТОГ, інженер Нестеренко інколи відчувала брак певних знань, які їй були необхідні для роботи. І тоді вона, заміжня жінка, в якої було двоє маленьких дітей, вступила на заочне навчання до Київського державного педагогічного інституту ім. О.М. Горького за спеціальністю «Де-

фектологія» і успішно закінчила його. Тож і виходить, що у неї дві освіти: середня спеціальна та вища гуманітарна, і свої знання вона успішно застосовує в роботі, яка повсякчасно вимагає вирішення багатьох складних питань.

Днями Катерині Захарівні виповнюється 50 років. Це той відрізок віку, коли вже можна підбивати певні підсумки. І вони, звичайно, є, їх багато, а головні з них такі: Катерина Захарівна успішно працює, обіймає відповідальну посаду, користується заслуженим авторитетом у колег по роботі. А вдома — сім'я: чоловік і двоє вже дорослих дітей, які визначились у житті — донька закінчила вуз і вже працює, а син продовжує навчання у вузі. І я хотів би закінчити цей нарис про Катерину Захарівну найкращими віршованими побажаннями на її адресу від свого імені та від імені своїх колег:

Збігає час, і множаться роки,
Летять роки — а Ви, як в двадцять, руса.
Життєвий шлях на присмак хоч гіркий,
Солодке теж є — донька й син безвусий.
І чоловік нівроку — добрий муж,
В сім'ї і рада, й захист, і опора.
Здається, ви побрались тільки вчора,
А стільки пережито спек і стуж!
Життя іде, і далі треба жить
У повсякденних клопотах й турботах,
А згодом — внук чи внучка побіжить
Навстріч бабусі, що прийшла з роботи.
І ощасливить Вас крихітки власне «я»,
І хай роки летять напрочуд скоро,
Хто скаже — Вам минуло п'ятдесят?
Найбільше, що дадуть — якихось сорок...
Таке Вас жде... Дай Бог, щоб сталось так,
Щоб до життєвого доклалося ужинку...
А зараз Вас дозвольте привітать,
Як ювілярку, й просто файну жінку.

ХОЗЯЮШКА

За всю свою жизнь я прочитал немало литературы — разных книг, журналов, брошюр, газет. Но практически никогда не встретил ни одного доброго слова, сказанного в адрес людей этой профессии. Впрочем, это не профессия. Это вид выполняемой работы. При одном ее упоминании у спесивых людей на физиономии появляется мина и выражение превосходства. Эту должность никогда не уважали. Когда наступала очередная кампания по сокращению штатов, начальство прежде всего обращало свои взоры на работников этой категории, и урезание штатов начиналось, как правило, именно с них.

Читатель, видимо, догадался, что здесь речь идет о тех работниках, вернее, работницах, которых принято называть уборщицами.

В последнее время, правда, их стали именовать несколько поиному — техническими работниками. Но суть выполняемой ими работы от этого не меняется, и даже самая мелкая, незначительная организация без уборщиц никак не может обойтись — ибо все мы любим и чтим чистоту и порядок. Так уж все мы устроены.

Когда я сказал Анне Терентьевне Махнач о своем намерении написать о ней в газету и попросил ее рассказать о себе, она, недоумевая, искренне удивилась: «А что тут рассказывать — я всего лишь уборщица...». Так и сказала — «всего лишь уборщица».

В душе я никак не мог согласиться с ней. Ведь результаты ее труда, в отличие от результатов труда других членов коллектива, видят все — ибо они обозреваемы каждым, входящим в здание Культурного центра УТОГ. И от этих результатов в какой-то мере зависит психологический настрой работающих и пребывающих здесь людей.

...Уборщицами не рождаются. Ими становятся — в силу определенных жизненных, личных обстоятельств, политического или финансово-экономического состояния государства. Ни для кого не секрет, что с распадом Советского Союза развалился его промышленный потенциал. Остановились тысячи предприятий.

Люди, имевшие постоянную работу и стабильный заработок, в одночасье потеряли и то, и другое. Инженеры стали сторожами, кочегарами, дворниками; кандидаты наук — продавцами на рынках; работники просвещения пошли в услужение к нуворишам, другими словами, к «новым» украинцам или русским, выполняя черную повседневную работу по уходу и поддержанию порядка в их появившихся вдруг из ниоткуда богатых имениях.

Не лучшим образом сложилась трудовая судьба и у Анны Терентьевны. Глухая от рождения, она в свое время закончила 12 классов одной из киевских спецшкол. После этого начала самостоятельную трудовую жизнь, училась, приобретая рабочие специальности: токаря-фрезеровщика, швеи, сверловщицы и др. И где бы и кем бы она ни трудилась, чувство долга было определяющим фактором в ее отношении к работе, к ее качеству.

Она всегда была на высоте. Ее постоянно ставили в пример, заметьте, слышащим товарищам по работе. Обладая определенным природным даром быстро все схватывать на лету, она практически объяснялась и общалась без услуг сурдопереводчика, хотя такой на предприятии был. Фотография передовой рабочей на протяжении ряда лет висела на досках почета предприятий, на которых она трудилась. А их было несколько: станкозавод имени Горького, завод «Сатурн», шелкопрядильный комбинат. Начальники всех уровней каждого предприятия, где работала Анна Терентьевна, с уважением относились к ней, так как она из месяца в месяц перевыполняла рабочую норму, выдавая качественную продукцию. За столь усердный труд, прилежание и высокие трудовые показатели она неоднократно получала премии, ее награждали почетными грамотами и медалями. Сейчас этими медалями, по ее горькому признанию, играют внуки. Вот как круто изменилась жизнь рабочего человека... Как бы там ни было, все это теперь в прошлом.

...Вот уже семь лет, как Анна Терентьевна трудится в Культурном центре Украинского общества глухих техническим работником.

Когда я спросил, почему она так рано приходит на работу, она объяснила это относительно свободным в ранние утренние часы транспортом и тем, что в это время в Культурном центре никого,

кроме дежурного вахтера, нет. И опять же — никто ей и она никому не мешает. Работа спорится, и к 9 часам утра, когда сходятся сотрудники Центра, помещение блестит, сверкает, сияет чистотой. Людям это приятно, и это ее радует. И все же уборщица, по ее понятию, остается уборщицей, то есть, в штатном расписании — единицей, приближающейся по своему значению чуть ли не к нулю.

Работая над этими заметками, я размышлял над словом и самим понятием «уборщица». Почему собственно уборщица? Почему от этого слова отдает некой пренебрежительностью? Ведь каждая женщина, как правило, свое жилище убирает сама! Но ни одна из них даже в мыслях не отнесет свой труд к труду уборщицы и не будет ассоциировать себя с ней. Зато каждая из них гордо именует себя хозяйкой, и, в меру своих сил, способностей и возможностей, пытается оправдать это звание. А чем не хозяйка Анна Терентьевна? Ведь именно хозяйка легко, без особых усилий, поднимается ни свет ни заря, как это делает А. Махнач, чтобы подмести, помыть, почистить, создать уют в помещении.

Именно эту работу выполняет Анна Терентьевна, ежедневно приходя на работу в 6 часов утра. Поверьте, уже само такое отношение к своим обязанностям вызывает уважение. Когда она переступает порог помещения, оно, кажется, светлеет. Само по себе, от одного ее появления. А что уж говорить, когда она походит по нему с тряпкой, ведром и шваброй! После этого в него приятно войти и приятно в нем находиться. Так что получается — Анна Терентьевна вовсе не уборщица, а самая что ни на есть настоящая хозяйка, пекущаяся о чистоте, красоте и порядке в помещении. И встречаясь с ней на работе, я понял, что именно такие люди и с таким отношением к труду, к своим обязанностям, достойны всяческого уважения, восхищения и, если хотите, воспевания в стихах, даже если их профессия традиционно называется таким немилозвучным словом как уборщица. Я с этим не согласен, и свой протест против этого попытался выразить в стихах.

Принять его или нет — ваше право. Я же остаюсь при своем мнении.

Я слушаю это, поверьте, с тоскою,
Мне хочется прямо поморщиться —

Какой это умник придумал такое
Недоброе слово — уборщица!
Я против сравнений и антиподов,
И чужды мне выверты книжные.
Выходит — я вроде особой породы,
Она — из убогих, униженных.
В нем тон осужденья звучит изначально,
Я стиль не приемлю выспренный.
Выходит, что я для нее — как начальник,
Она — как прислуга для избранных.
И я повторяю вам снова и снова —
И сведущим всем, и незнающим:
Есть в русском богатом чудесное слово,
Звучащее мило — хозяюшка!
Не в смысле владелица или владычица,
Не пани, не барыня, в частности,
А та, что во все углы с веником тычется,
Содержит свой дом в аккуратности!

НЕСЛЫШАЩИЙ, ОТВЕРГШИЙ ГЛУХОТУ

В аппарате Центрального правления УТОГ работает человек, на услуги и помощь которого всегда есть спрос. Он — специалист высокой квалификации, хотя и числится на скромной должности инженера-программиста 1 категории.

Имя и фамилия этого человека — Сергей Бесков, но для каждого из нас он — просто Серёжа.

Он — сосредоточенный, деловой и, как правило, молчаливый. Лично мне такая черта в людях нравится. Однажды на мою просьбу рассказать о себе (я сказал, что хочу написать о нём в газету), он просто отшутился. Я не обиделся, но сделал вывод: человек не любит рекламировать себя и не падок на похвалы. Это ещё один плюс к его портрету.

Для того, чтобы составить мнение о человеке, пусть и субъективное, вовсе не обязательно много знать о нём — хотя это интересно и нелишне. Не имея такой информации, иногда достаточно соприкасаться с ним, или хотя бы находиться поблизости, видеть его в рабочей обстановке. И, тем не менее, минимумом информации о Серёже я располагаю.

После окончания спецшколы № 18 он поступил в Киевский техникум лёгкой промышленности, где приобрёл специальность техника-электромеханика. В штат Центрального правления УТОГ был зачислен на должность инженера-программиста второй категории, но вскоре за старание в работе ему была присвоена первая категория, а недавно он стал ведущим инженером-программистом бухгалтерии аппарата ЦП УТОГ.

...Поскольку мы живём в эпоху сплошной компьютеризации, почти у каждого сотрудника Центрального правления на рабочем столе стоит компьютер. А технике, как известно, свойственно ломаться, выходить из строя или, как ещё говорят, давать сбои. Для устранения этих неисправностей или поломок и налаживания нормального рабочего процесса и трудится Сережа, выполняя при этом массу ещё иной, не менее важной работы.

Он — как скорая помощь, но не медицинская, а техническая. Чуть что — все к Серёже. Серёжа безотказен, правда, иногда просит подождать, так как всяких важных дел у него, как говорится, — по горло. Потом он всё-таки придёт, «поколдует» над компьютером-«отказником», пообщается с ним на языке, известном только им двоим. А может быть, даже молча посочувствует трудяге-компьютеру за непомерные на него нагрузки, — тот и воспрянет духом, сбросив с себя усталость, глядишь — и техника снова в рабочем состоянии — только правильно клавиши да кнопки нажимай.

Серёжа знает и умеет многое... Но при этом хочет знать ещё больше. Ныне он — студент 5 курса университета «Украина», закончив который получит диплом специалиста в области, именуемой «Компьютерные системы и сети». Серёжа умеет внимательно слушать, но не может слышать. Но даже при таком его физическом недостатке назвать его «глухим» у меня язык не поворачивается.

Вспоминаю случай, который буквально потряс меня, и заставил посмотреть на него несколько иными глазами; после этого я ещё больше проникся к нему уважением.

Я пришёл к нему со своей очередной просьбой устранить сбой в работе моей техники и стал изъясняться с ним на жестовом языке. Серёжа на первых же жестах решительно прервал мои разъяснения одной фразой, повергшей меня от неожиданности в шок: «Я не глухой. Говори словами...» В первое мгновение я даже как-то растерялся, так как никогда ни разу не слышал, чтобы инвалид по слуху в столь категоричной форме отрицал свою глухоту. А тут такое... Почему? На этот вопрос ответить может только он сам. Но здесь очевидно одно — молодой человек всеми силами сопротивляется своему недугу, не хочет признать его, стремится шагать по жизни уверенной походкой, с высоко поднятой головой, а не тащиться по обочине устремившейся к горизонту жизненной магистрали, испытывая при этом определённые неудобства и лишения. Его категоричный ответ подвигнул меня на написание нижеследующего стихотворения, которое я посвящаю ему и таким, как он. Хотелось бы верить, что с таким мироощущением и мировосприятием он не один такой. И слава Богу!

Есть на свете парень с рыжей шевелюрой,
С вечно загорелой — и зимою — кожей.
Человек он мягкий, добрый по натуре,
А зовут парнишку ласково — Серёжа.
Молчалив Серёжа, прок какой — трепаться!
Деловой он больно, а в работе — дока!
В технике он любит — если что — копаться,
Сделает всё чётко, выполнит до срока.
На любое дело он готов и хваток,
Хоть не любит деньги, если верить слухам...
Правда, у Серёжи есть и недостаток:
Он не может слышать — глух на оба уха.
Не такой, как все, он — он другой породы,
Глухоту отвергнув гордо и упрямо,

Страсть терпеть не может сурдоперевода
И в общеньи просит: «Говори словами...
Говори словами, ни к чему мне жесты...
Я хочу со всеми в жизни быть на равных,
Ощущать, как каждый, прочно своё место —
Это — моё кредо, принцип самый главный!»
Ай да молодчина! Вот таким быть надо,
Чтобы с глухотою драться в одиночку.
Для тебя, Серёжа, вижу, нет преграды...
Верю — не глухой ты...
Не глухой — и точка!

ВАЛЕНТИНЕ АЛЕКСЕЕВНЕ ПИЛИПЕЦ — 55

Для молодых сотрудников ЦП УТОГ она — Валентина Алексеевна, а для людей, хорошо знающих ее, она — просто Валя.

По причине молодости, не величали ее по отчеству и тогда, когда в 1968 году, после окончания 2-годичных стационарных курсов подготовки клубных работников при Курсовой базе УТОГ, она пришла на должность инструктора по оргработе в Киевский областной отдел УТОГ.

Спустя несколько лет Валентина Алексеевна переходит на работу в ЦП УТОГ на должность инструктора орготдела. И трудится она здесь по сегодняшний день.

Старательного, трудолюбивого сотрудника заметили, ибо усердие, строгая требовательность к самой себе не могла ускользнуть от придирчивого взгляда руководства правления.

Валентина Алексеевна много отдала сил, умственной и душевной энергии, личного времени организации творческих семинаров, смотров художественной самодеятельности, художественных выставок, фестивалей и многих иных мероприятий, входящих в понятие «культура».

Год от года росли ее навыки в работе, накапливался производ-

ственный опыт, приобреталось мастерство, поэтому и не удивительно, что она перемещалась по служебной лестнице. Ныне она — ведущий инструктор нашего отдела. Деловая, напористая, обаятельная, умная — вот те качества, которые назовет каждый, кто ее знает по совместной работе.

В день 55-летия Валентины Алексеевны мы, ее коллеги и товарищи по работе, хотели бы выразить наши чувства и пожелания в поэтической форме. Примите наши стихи, Валентина Алексеевна, ибо они написаны от чистого сердца.

Сегодня славный день — он празднику сродни,
На именинном торте все задуты свечи,
И пусть сейчас Ваш возраст выдали они,
Но мы-то с Вами знаем, что еще не вечер...
Еще не вечер, нет, тем более, не ночь,
И порох есть еще в пороховницах,
И чувства могут вспыхнуть как зарница,
И жажда жизни есть, энергия, и мочь...
...Как хорошо, что Вы на свете есть,
Творите жизнь, причем успешно, сами...
Дай Бог Вам столько лет, чтоб трудно было счесть,
И долго-долго оставаться с нами!

ЧЕЛОВЕК НА СВОЕМ МЕСТЕ

Смею утверждать, что библиотека такого уровня как эта — одна из лучших, читателем которых я когда-либо был. Да, она не так велика, как другие, по площади, не насчитывает сотни тысяч томов, но в ней есть практически все, что необходимо даже требовательному читателю.

В своей жизни я бывал во многих библиотеках, видел и интересовался ими в зарубежных командировках. Единственная библиотека, которая произвела на меня сильное впечатление — это библиотека при посольстве СССР в Кабуле в Афганистане.

Библиотека, о которой я начал свой рассказ, очень сильно на-

поминает мне ту, посольскую, в Кабуле. А хочу я рассказать о библиотеке Республиканского дворца культуры А. В. Луначарского и о ее библиотекаре — Нелле Антоновне Ларионовой.

Я давно хотел написать о Нелле Антоновне, все присматривался к ее работе; мы вели беседы, дискутировали на разные темы. Про таких говорят: «Человек на своем месте». Она действительно на своем месте, ибо компетентна, грамотна, владеет всеми вопросами своего производства.

Пришла Нелла Антоновна в библиотеку РДК в 1988 г. «Раньше, еще при СССР,— говорит она,— работать было проще и легче. После распада Союза ситуация ухудшилась — из России книги практически не поступают, а национальное книгопечатание пока не налажено. Спустя некоторое время моя напарница по работе ушла на заслуженный отдых, и я осталась одна. Вся нагрузка, таким образом, легла на мои плечи. Но я не унываю, я оптимист по характеру, поэтому надеюсь на лучшее. В настоящий период фонд нашей библиотеки насчитывает около 30 тысяч книг, и хотя это число немалое, хотелось бы чтобы оно постоянно возрастало. Обязанности простые, но в то же время требуют опыта, внимания, аккуратности: организация и комплектование фонда, расстановка книг по отраслям знаний, а затем — по фамилиям авторов в алфавитном порядке, и даже, если хотите, уборка пыли. Но главная моя обязанность — удовлетворение читательских запросов и интересов. А интересы эти ой какие разнообразные: одному нужно это, другому — то, а третьему еще что-то. Каждому — свое. А читателей у нас около 400, впрочем, это число из года в год колеблется — то уменьшается, то возрастает. Вторая, составная часть моей, работы — проведение культурно-массовых мероприятий: организация читательских конференций, проведение литературных вечеров, обсуждение художественных произведений, беседы на политические темы и т. д. и т. п.».

— Нелла Антоновна,— обращаюсь я к своей собеседнице — я знаю, что Ваш трудовой стаж составляет уже 36 лет, всю свою жизнь Вы посвятили библиотечному делу, трудясь на этой, пусть не очень заметной, но столь необходимой для духовного роста и развития каждого из нас ниве, а поощрения за труд Вы имеете?

Нелла Антоновна несколько удивленно смотрит на меня: «А как же! Наше руководство очень внимательно к людям — хорошая, качественная и продуктивная работа всегда поощряется — и морально, материально. И вообще я должна сказать — коллектив нашего Дворца очень дружный, мы живем одной семьей. Работая в библиотеке, я иногда делаю другую работу, помогая своим сослуживцам. А потом, когда нужно, они помогают мне. Это здорово облегчает труд каждого из нас. Но, сами понимаете, моя главная задача — книги. И чем их больше — тем лучше. Даже в наше столь трудное время дирекция РДК изыскивает возможности постоянно приобретать новые издания — художественную, историческую, социально-политическую, медицинскую и много другой литературы, читательский спрос на которую возрастает».

Являясь читателем библиотеки РДК, я, пользуясь случаем, хочу от имени всего читательского корпуса искренне поздравить ее с юбилейной датой, пожелать Нелле Антоновне доброго здоровья, больших успехов в работе и еще долго-долго радовать нас, читателей, новыми интересными книгами. Счастья и радости Вам, Нелла Антоновна!

ГЛУХОЙ ПОПУТЧИК, ИЛИ ИНТЕРВЬЮ В ВАГОНЕ

Навестив свою престарелую мать, я возвращался домой, в Киев. Зайдя в плотно заполненный пассажирами вагон электрички, обвел быстрым взглядом весь вагон — везде занято. Только на скамейке возле двери сидели двое — мужчина и женщина. Одно место пустовало. На мой вопрос — могу ли я занять это свободное место, мужчина, ничего не сказав, утвердительно кивнул головой. В вагоне стояла страшная духота. «Ишь как его разморило, — подумал я о мужике, — даже рот открыть ленится». «Душно здесь, — снова обратился я к своему попутчику. — Пожалуй, открою окно...». Мужчина как-то бессвязно замахал руками, мотая головой. И тут я понял: он — глухой, вернее, глухонемой.

У меня появился к нему интерес. Я бы сказал — особый интерес. Видимо, сказались характер и специфика работы — как-никак я ведь сотрудник Центрального правления Общества глухих. Мне захотелось с ним пообщаться, тем более, что это был молодой мужчина — с приятным интеллигентным лицом, вежливый и корректный.

Одет он был довольно просто, я бы сказал — даже бедновато, но при этом был в довольно дорогих солнцезащитных очках, которые резко контрастировали с его простенькой одежкой.

Меня удивило то, что он быстро вынул из нагрудного кармана совсем маленький блокнотик и ручку. Вроде как прочитал мои мысли. «Занятный попутчик,— подумал я. — Тем более интересной должна быть беседа...».

Моим первым вопросом было — куда он едет. «В Бердичев»,— последовал ответ. «В Бердичев, так в Бердичев, — подумал я. — Он сойдет, я займу его место возле окна. В поезде я люблю смотреть на пробегающие мимо пейзажи. Так что — все к лучшему»,— заключил я про себя.

Попутчик охотно отвечал на мои расспросы. Рассказывая о нем, я исхожу здесь из той информации, которую он мне сообщил.

Итак, если верить его словам, ему 37 лет. Зовут Евгением. В свое время закончил 10 классов Киевской спецшколы № 6 (он написал № 16). Живет в Житомире, а работает грузчиком на мясокомбинате.

Меня поразила до глубины души безграмотность собеседника. Ответы его были довольно примитивны и бессвязны. Для примера — вот его ответы на мои два вопроса — где он живет и кто его родители. «Я жить Житомир на работа мясокомбината цех колбасный грузчик»; «Я матерь глухих папа да». Я ничего здесь не отнял и не добавил, а списал то, что он написал своей рукой.

Понять его мысль, конечно, можно, но имея 10 классов образования, он должен был бы выражать свои мысли более связно и грамотно.

Он рассказал о себе довольно много — о том, что женат, имеет 8-летнего сына, который тоже глухой. Жена работает на УПП швеей.

Вскоре я почувствовал, что ему стало скучно общаться со мной, и я тогда открыл ему свой замысел: «Я хочу написать о вас в газету «Наше життя». Хотите?» Он тут же заметно оживился: «О да, конечно!» «Тогда отвечайте на мои вопросы». «Хорошо», — с готовностью согласился он.

Кстати, на мой вопрос, знает ли он, что у глухих есть своя газета «Наше життя» , он так ничего и не ответил, хотя этот вопрос я повторил дважды. Однако на вопрос, нравится ли ему УТОГ как организация, он не только ответил утвердительно, но, что меня шокировало, слово «да» препроводил жирным восклицательным знаком. Что же это получается — с одной стороны, он вроде как малограмотный, с другой — знает и осознает эмоциональную нагрузку восклицательного знака!

Я задал ему еще ряд вопросов — на житейскую тему, на которые он то отвечал, то упорно почему-то молчал. Я гадал — или не знает ответа, или не хочет говорить правду, равно как и — врать.

За минут двадцать до выхода из вагона возле него появился молодой человек лет 25, с которым они вдвоем очень активно обсуждали какие-то проблемы. Я, естественно, не стал мешать их разговору.

И вот, перед остановкой, где Евгений должен был выйти, мой попутчик встал, вежливо прощаясь, протянул мне для рукопожатия руку. Мы тепло попрощались. А своему знакомому он пояснил, что я — большой начальник в УТОГе, и собираюсь написать о нем в газету. Товарищ его оторопел — глаза его от удивления расширились, в них можно было прочитать почитание и уважение к моей персоне. Я по-доброму рассмеялся. Ребята за компанию со мной тоже искренне рассмеялись.

Евгений покинул вагон на... Караваевых дачах. Там же вышел и я. Шел домой и все гадал: зачем он сказал, что выходит в Бердичеве, а сошел вон где — проехав после Бердичева еще добрых четыре часа. Для меня это так и осталось загадкой.

Впрочем, видимо, в его планах что-то резко изменилось. По крайней мере, хотелось бы так думать...

ПОЕТИ
УТОГ

ГЛУХІ ПОЕТИ

Моя бібліотека без принади,
Книжки — не в палітурках дорогих.
Стоять у шафах — наче на параді,
І серед них — поезія глухих.

Ось тут — Ісаєв, біля нього — Ниров,
За ним Мачківський — слова ворожбит,
Поезію завжди любив я щиро,
У ній краса, то як же не любить!

Ось Богаєвський — лірик і прозаїк,
Відомий між дорослими й дітьми.
Про нього міг би більше розказати,
Та ліпше вам його читать самим.

Відомо, в нас поетів є чимало,
І їхня творча нива не вузька,
Мене ж чомусь хвилює й хвилювала
Поезія загиблого Влизька.

У кожного поета своя мова.
Вони, звичайно, різні автори.
Проте в них спільна риса є чудова —
Уміння з читачами говорить.

Моя бібліотека без принади,
Та насолоди тут — на безліч літ.
Стоїть поезія — мов на параді,
А в ній по-справжньому чарівний світ.

Вражає він, цей світ, мою уяву,
І я казав і зараз говорю:

«Глухі поети чинять свою справу
Не гірш, ніж чуючі брати їх по перу».

І щоб іще раз висловитись повно,
Я хочу знов зазначити одне:
«Глухі поети — не глухі духовно,
А для поета це є основне».

І можна заздрить творчому їх духу,
Який не знає, що таке межа.
Дарма, що в них зіпсутий орган слуху,
Їх орган слуху — серце і душа.

НЕ БІЙТЕСЬ ЗАВТРАШНЬОЇ ДНИНИ

Писати схвальний відгук про творчість поета — приємно. Писати про творчість відомого поета, та ще й земляка — приємно вдвічі. І не тільки тому, що в даному випадку мене, автора цього нарису, єднає з літератором спільний край — наша Хмельниччина, на якій ми обидва колись прийшли у цей світ, а і все те, що притаманне людям, які живуть або жили на цій землі, а також і те, що ми — майже ровесники: я народився напередодні Великої Вітчизняної, поет же — невдовзі після її спалаху. Думаю, я не грішитиму проти істини, якщо скажу, що і поет, і я значною мірою зберігаємо у пам'яті часи повоєнних літ, пережили голодний неурожайний сорок сьомий рік і скрутні часи на селі в подальші роки. На нашому віку всього було... Для молодших поколінь усе це видається трохи не древньою історією, а ми її свідки і водночас — її учасники, хоча і опосередковані. Тоді нам годі було й думати про модне вбрання, яким нині часто-густо хизується не тільки задеркувата юнь, але й школярики початкових класів, чим викликають заздрісні погляди своїх товаришів, для котрих модна, з викликом, одіж не по кишені їхнім батькам. Часи нашого і старшого поколінь набагато трагічніші і драматичніші:

Ну, звісно, нам жилося не по моді:
Одежина, що ледве прикрива.
Та конячина... їй сльозу на морді
Втираю недоноском рукава.
Останню сотку скоро доорю я,
А прохачі-удови — звідусіль.
Не дивляться, яке у мене руб'я,
Як плечі роз'їда утоми сіль.

Зверни увагу, шановний читачу, на рядок: «Втираю недоноском рукава». Не рукавом, а лише його недоноском. Ось таке було життя, причому часто навіть у тих, хто багато і важко працював. І хоча основою для цього вірша («Одіж 1946-го») поетові Миколі Антоновичу Мачківському, про творчість якого тут йдеться, послужив спогад його односельця, я впевнений, що щось подібне він і сам міг бачити. В ті роки, у повоєнне лихоліття, таке явище було досить частим — особливо у сільській місцевості, коли бідні вдови, чоловіки яких полягли в боях не тільки на рідній землі, але і в країнах Європи, наодинці мучилися зі своїми повсякденними бідами та клопотами, серед яких клопіт про свій город був найголовніший, бо власний клаптик землі гарантував усій сім'ї виживання.

Земля для селянина — усе. А оскільки поет народився у селі і його батьки були хліборобами — то він з молоком матері убрав у себе вічну любов до землі-годувальниці. Ця тема завжди була близька Мачківському, навіть незважаючи на те, що він, будучи ще зовсім молодим, майже юним, покинув рідну домівку і подався хай в недалекі, але невідомі світи.

У поета поняття землі та поля — невід'ємні одне від одного, їх можна трактувати як синоніми. У його збірці поезій «Вибране», яку пан Микола люб'язно мені надіслав, на цю тему є низка віршів: «Золота барва», «Подільський зяб», «Уроки поля», «Біла повінь гречок». Лише поет з образним сприйманням світу, з метким оком художника, по-філософськи, не без світлої туги, може ділитися ось такими своїми думками та враженнями:

Квітує гречка... Мов чиєсь весілля
Бунтує на околиці села.

А в орача, який ту гречку сіяв,
І голова, як гречка, зацвіла.

Точно підмічено і гарно сказано.

Я вперше познайомився з поезіями і поетичним світом Миколи Мачківського, коли переглядав збірку віршів нечуючих авторів «Живий дощ», що вийшла друком у видавництві «Радянський письменник» у 1983 році. У ній поетична творчість Миколи Антоновича представлена доробком із 16 поезій.

Не знаю чому, але мені до цього думалося, що поезія — то справа чуючих, а для людей з вадами слуху цей різновид творчості — ізольований, відгорожений від них, оскільки у них відсутнє звукове сприймання довколишнього світу. Але коли я прочитав ту збірку, мені стало прикро за таку упереджену думку — бо серед поезій деяких авторів я знайшов дійсно талановиті речі, написані на високому художньому рівні. І я зрозумів: ці люди сприймають недоступний їм світ звуків душею — у них брак слуху компенсується внутрішнім відчуттям і, можливо, добре розвинутою уявою.

Я був також приємно здивований тим, що нечуючим людям доступна вища освіта взагалі, і обраний ними фах — зокрема. Знайомлячись з короткою біографічною довідкою Миколи Антоновича, я навіть по-доброму позаздрив йому, позаяк він, нечуючий, спромігся здобути професію журналіста, закінчивши університет ім. І. Я. Франка у славному місті Лева.

Професія журналіста — це моя блакитна мрія у роки юності. Щоправда, для того, щоб працювати в газеті чи журналі, або взагалі уміти писати, як мені говорили мудрі люди, — не обов'язково закінчувати факультет журналістики, бо в даному випадку все визначається мірою природнього обдарування чи схильності людини до такої роботи. І все ж, і все ж...

І все ж Микола Антонович, а в ті роки — просто Миколка, втративши слух, не втрачав надії на краще майбутнє. Хлопчина розумів, що воно, оте майбутнє, залежить, здебільшого, від нього самого, воно — в його власних руках. Учився у спецшколі для дітей з вадами слуху. Потім — працював у колгоспі, згодом — на спорудженні

Кам'янець-Подільського цукрового заводу. А вчитися далі йому кортіло, ой як кортіло. Його давно вабила магічна сила Слова, бо Слово — провідник думок, за його допомогою думки можна донести до свідомості співрозмовника, групи людей, колективу, громади. Юнака зачаровувала гармонія слів — поезія. Вона манила його душу і уяву, кликала до свого оманного світу, тихесенько обплутувала його душу своїми тенетами і міцно-міцно тримала. Юний Микола усвідомлював своє становище бранця і нічого не робив, аби звільнитися. Навпаки, він робив усе можливе, щоб його залежність від Слова приносила йому насолоду. А тим часом незвичайний бранець таємно плекав надію перебрати на себе управління Словом, підкорити його і повелівати ним. Цього прагнуло все його єство.

«Шукайте — і знайдете», — сказано в Біблії. Юнак шукав — шукав можливості вчитися, і знайшов вуз, який був йому до вподоби. Він закінчив його, здобув фах журналіста і став працювати в редакції газети в одному з районів Хмельниччини.

Я трохи обізнаний з особливостями роботи газетяра, оскільки в юнацькі роки був позаштатним кореспондентом «районки» і водив дружбу з її молодими працівниками. Вони мені багато чого розповідали зі своєї практики. Тому, коли я прочитав вірш «Попутка», написаний газетярем і поетом Мачківським, згадав розмови про неспокійне життя журналістів, котрим постійно бракує часу і котрі завжди кудись поспішають:

Попутко, хай погода чи негода,
На тебе кваплюсь — втома у ногах.
Як мчала ти! Було спиняти шкода,
Та зваж, є діло... Попереду — шлях!
І ти не відмовляла в тім проханні,
Яка б не колобродила пора.
З-за лісу вилітала — гостя рання —
І виручала знов газетяра.

У цьому вірші поет вдається до такого стилістичного прийому, як персоніфікація — залізна машина раптом стає живою істотою, яка допомагає людині. Автор, звичайно, вдячний не залізному агрегатові, а водієві, який сидів за кермом, і просто по-людськи відгук-

нувся на прохання подорожнього підвезти.

Свої перші вірші поет Микола Мачківський, як написано у вступному слові до збірки поезій «Вибране», опублікував у таких поважних газетах як «Літературна Україна» та «Сільські вісті». Але тут треба зазначити, що нечуючий автор друкувався, хоча і пізніше, також і в газеті Українського товариства глухих «Наше життя». Правда, його публікації у «НЖ» носили епізодичний характер. Поет також друкував свої поетичні твори в не менш шановних часописах — «Дніпро», «Ранок», «Україна».

Пан Микола — досить плідний літератор. Протягом усього свого творчого життя він видав ряд поетичних книг: «В житах», «Червоний рушник», «Зав'язь доброти», «Осіння радість», «Розімкнуте коло» та інші.

А протягом останнього десятиліття, як пише поет в адресованому мені листі, він працює в прозі. Уже написані та випущені у світ його дві книги — художньо-документальна повість «Сорокодуби» та художньо-документальний роман «Пароль — «Проскурів». Назва першої книги походить від назви села Сорокодуби, що в Красилівському районі на Хмельниччині, де народився поет-воїн Володимир Булаєнко, який загинув смертю хоробрих на фронтах Великої Вітчизняної війни. За цю повість авторові була присуджена обласна літературна премія ім. Володимира Булаєнка. «Повість «Сорокодуби», — як пише Микола Антонович, — принесла мені велику творчу радість. Я одержав на неї дуже теплі відгуки від таких відомих письменників як Дмитро Білоус, Олекса Ющенко, Микола Вінграновський, Борислав Степанюк, Іван Сочивець, Олександр Матійко, Степан Крижанівський, Дмитро Іванов, Валентин Чемерис, Богдан Мельничук та інші». Книга настільки вдало написана і настільки цінна за змістом, що київський академік Георгій Почепцов попросив автора надіслати йому два примірники для передачі їх до Національної бібліотеки Німеччини. Прохання було задоволено, і зараз книжковий фонд згаданої бібліотеки у місті Мюнхені збагатився на два примірники літературного твору нечуючого українського письменника Миколи Антоновича Мачківського.

А за роман «Пароль — «Проскурів» Миколі Антоновичу була

присуджена міська премія ім. Богдана Хмельницького. Роман був позитивно оцінений критиками, про що свідчать публікації в «Літературній Україні» та в деяких обласних газетах.

Нині літератор Микола Мачківський майже завершив працю над новим історичним романом «Чорний дяк», у якому розповідає про свого земляка Ісайю Кам'янчанина, котрий жив у XVI столітті.

Роман складається з двох книг. Треба думати, він скоро буде виданий, і читач матиме задоволення ознайомитися з новим твором автора. Але як би літератор не був перевантажений працею над прозовими творами, як би не був обтяжений обов'язками редактора прози та поезії у Хмельницькому державному видавництві «Поділля», він завжди знаходить часину для роботи над поетичним словом, бо у віршованій формі прагне донести до читача свої думки про наше сьогодення, яке певною мірою таке ж драматичне, як і в роки його і мого дитинства. Воно драматичне — але не трагічне. І це головне. У нас, дякувати Богові, немає війни, що само по собі — благо.

Мине час, і Україна набереться вдосталь сил, аби гідно йти впевненим кроком по обраному нею шляху, пильно вдивляючись у потаєнні сутінки третього тисячоліття, позбуваючись усього зайвого, недоброго, огидного, брудного, яке нашарувалось за останні 80 — 90 літ. Не треба боятися майбутнього. Наша доля — в наших руках, бо якою ми її викреслимо, такою вона і прийде до нас. Очищаючи наші душі, будемо вірити і сподіватися на краще, адже завтрашній день — день нашого становлення і зросту. Про це і пише нечуючий майстер прози і поетичного слова з Поділля:

Не бійтесь завтрашньої днини —
Усеньку ніч спокійно спіть:
Най все недобре з тіла плине.
.....
Хай набирається у грудях
Джерельце, повне чистоти,
В якім — ні крапелинки бруду,
З яким здоровшати, рости!..

Вже й не так багато лишилося часу до дня, коли Микола Антонович відзначатиме своє 60-річчя. Це той вік, коли людина по-

думки оглядає свій пройдений шлях і дає критичну оцінку зробленому, створеному, досягнутому — а чи варто було жити? Що залишиться нащадкам? І що я в змозі ще зробити для них?

Мій краянин — поет і прозаїк Микола Антонович Мачківський — може пишатися своїм і життєвим, і творчим шляхом. На сьогоднішній день у нього за плечима — 35 років роботи в пресі. Він обіймав посаду редактора Білогірської районної газети, був літературним редактором і літконсультантом обласних газет. У свій час — завідував кабінетом молодого автора при обласній організації Спілки письменників України. А ще — більше 10 років очолював обласну літературну студію «Подільські джерела», заслуживши щиру подяку багатьох поетів-початківців — оскільки допоміг їм звестися на ноги, зорієнтувавши їх у пошуках власної стежини у світ поезії.

Закінчуючи свою розповідь про М. А. Мачківського, не можу не процитувати його короткий, але ємний вірш «Надія», сповнений глибокої філософської думки, яка відображає духовну суть автора. У вірші, як мені здається, — сконцентрований погляд поета на життя, згусток його роздумів про вічне. Саме така поезія торкається душевних струн людини, хвилює її уяву...

Скороминуще плаче у мені,
А вічність, нестаріюча, несплинна,
Від сходів і до згаслої стерні
Оддалеки тріпоче, як хустина.
На цьому несходимому лану,
Де клопітно щоднини гречкосію,
Скороминущість власну не клену —
Розтану сам — лишу свою надію!

Оце і є справжня Поезія!

НАМ ЮНОСТЬ ПОМНИТСЯ ОСОБО

Заметки о поэзии Николая Нырова

Если мысленно поставить в один ряд, или, выражаясь военным языком, в одну шеренгу по ранжиру, т. е. по росту, всех живущих в Украине неслышащих поэтов и поэтесс, то Николай Ныров должен, на мой взгляд, стоять в этой шеренге на правом фланге, т. е. быть, что называется, правофланговым. Объясню — почему. Во-первых, по возрасту. Насколько я знаю, он из всех ныне здравствующих неслышащих поэтов — самый старший, и стало быть, наиболее опытный в жизненном и творческом отношении. Во-вторых, такие понятия как шеренга, ранжир, фланг из армейского лексикона. А армия в нашем сознании тесно ассоциируется с защитой Отечества и, в данном случае, с учетом нашего не столь уж давнего прошлого, с Великой Отечественной. Именно тему войны и ее ветеранов поэт разработал в своем творчестве больше и глубже всех глухих поэтов.

Я знаю страх. Я видел бомбы
Не в кинокадрах — над собой.

Это — из воспоминаний поэта. Воспоминаний о своем детстве, опаленном всепожирающим и испепеляющим пламенем войны. Огонь способен истребить все на свете, но он не в состоянии истребить память. Когда он бушевал на фронтах войны, Николашка, как называл его отец (стихотворение «Работа») открыл счет второму десятку своих мальчишеских лет. Об этом времени поэт пишет:

Нам юность помнится особо.
Крутой отмечена чертой.
Еще детьми мы были оба,
Но знали смерть и знали бой.

Молох войны неумолимо собирал свою дань. Поэт не говорит прямо о таком явлении, как смерть, но будучи в то время еще ре-

бенком, он уже осознавал, что она напрямую связана с обрушившейся на Отчизну бедой. Он с горечью и болью вспоминает об этом периоде:

А небо выло, грохотало,
И стихло только на заре,
И странно девушка лежала
На плащ-палатке во дворе.
И рядом делали солдаты
Ей гроб неструганный, простой...
Мы разве были виноваты,
Что юность выдалась такой?

Детские впечатления о суровом военном времени на всю жизнь остались в памяти поэта. Он не может, пережив со всеми такую беду, оставаться равнодушным к этой теме в своем поэтическом творчестве, ибо — был свидетелем того, как люди, оказавшись в смертельной опасности, когда стоял вопрос «или-или», помогали друг другу, делились последним куском хлеба, работали до изнеможения, безгранично веря в свое правое дело, в неизбежность нашей победы. В этой победе есть также толика заслуг и самого автора:

Мешки трехпудовые с рожью
таскал в молотьбу на спине,
и мелкою, частою дрожью
дрожало сердечко во мне.

.....
Такая была вот карьера
мальчишек военных годов —
работа и крепкая вера
в ушедших на битву отцов.

Процитированные строки взяты из его сборника стихов «Источник верности», который дал мне для работы над этими заметками В. В. Скурчинский, директор музея Украинского общества глухих. В этот сборник вошло немало стихов на тему войны: «Юность», «Мать», «Мальчишки», «Гармонь», «Коврик», «Березовый сок», «Карьера». Некоторые стихи на эту тему включены

в поэтический сборник «Серцем почуте» — например, «На уроке истории» и др.

Говорят: «Какие времена — такие и песни». Я бы несколько перефразировал: «Какие времена — такие и стихи». А поскольку времена были суровые, то и стихи, естественно, суровые — по форме, но не по содержанию, идее. В них автор воспевает такие добродетели, как сострадание, доброта, долг, просто человечность. Вот строки из стихотворения «Мать»:

И, словно главные на свете,
Мне в память врезались слова:
— Где двое есть — не лишний третий!
— Сказала русская вдова.
Есть слово «мать». Есть долг и сила,
Ведь матерям не привыкать.
И хлеб ржаной она делила
С детьми, как может только мать.

Необходимо сказать, что наряду с темой войны, Николай Павлович немало внимания уделяет в своем творчестве теме детства, отношения детей к родителям:

Поднимался и шел упрямо,
Не боясь ни обмана, ни зла.
Я дойду!
И спасибо, мама,
Что такое мне сердце дала,

— с благодарностью пишет поэт в стихотворении «Сколько раз приходилось падать».

Удивительной наивностью веет от стихотворения «Строки из детства», где поэт передает свои детские мироощущения. И хотя у поэта детство было трудным, оно осталось в его памяти светлым воспоминанием.

Мне до боли знакома ситуация, описанная поэтом в стихотворении «Полынь». Грусть и щемящая тоска охватили мое сердце, когда я прочитал вот эти строки — ибо нечто похожее пережила и наша семья:

Мать устало вздыхала,
что, мол, жить нелегко,
что Красавка опала
и горчит молоко.
И корову ласкала,
и поила водой...
Сколько лет миновало,
но остались со мной
детства светлые сини,
пепел трав на лугах,
горький привкус полыни
на шершавых губах.

Я читал это грустное стихотворение, а в памяти возникали давно забытые сельские пейзажи, луга, извилистая река, в которой мы, мальчишки, любили удить какую-никакую, но рыбу... Удивительная эта пора — детство...

Характерной особенностью поэта является то, что он немногословен. Он краток в своих выражениях, вроде как скуповат на слова, но объемен по мысли. Поэт находит такую форму изложения, что при минимуме слов может нарисовать довольно полную картину:

Вот лес, вот поле, вот дорога,
Деревня, избы в три окна,
И стынет истово и строго
Немыслимая тишина.

.....

Поля, поля, леса, болота,
Тугие ветры в вышине...
О, есть торжественное что-то
В суровой нашей стороне!

И к этой стороне он привязан всей своей душой, оставаясь равнодушным к экзотике чужих стран и городов:

И пусть свое твердит мне разум,
не может сердце изменить

земле, к которой я привязан,
где я живу.
Где детям жить,

— признается поэт в стихотворении «Вот кто-то видел пол-Европы».

Гражданская лирика в творчестве поэта занимает значительное место. Он размышляет о месте человека в обществе, в социуме. Поэт приветствует неудержимое развитие и поступь научной мысли, появление новых технологий, но его ум и сердце протестуют против насилия над природой — насилия, которое уже привело фактически к непоправимому. Достаточно прочитать всего лишь несколько строк, чтобы понять, чем взволнован поэт:

Пусть нефть и атом есть прогресс,
Известно это с колыбели.
Но знаешь — сердцу жалко лес,
Что рыжим стал уже в апреле.
Но жаль, водою дождевой
Нельзя промыть девчонке косы,
И на цветах сияя, росы
Грозят нитратами, бедой.

Такова его гражданская позиция. Душа поэта настроена на добро — он призывает нас к бережному отношению и друг к другу —

А человек такой ранимый,
И что с того, что он крылат?
Свинец пройдет, бывает, мимо,
Но метко бьет недобрый взгляд,
И убивает в нас живое:
У человека есть душа!
Ей слово лживое порою
Страшнее пули и ножа, —

и ко всему тому, что нас окружает — природе (стихотворение «Маневры»):

И, разворачиваясь, танк
Шел очень, очень осторожно,

И лейтенант следил тревожно,
Чтоб не помял сирени трак.

Воистину, любовь к природе не чужда перу поэта Нырова. Он рассказывает и относится к некоторым природным явлениям, как к живым существам, сострадая и сочувствуя им (стихотворение «Ветер»):

Ветер, ветер, как вор бездомный,
Ищет места — прилечь, уснуть.
Темный город такой огромный,
Ветру ж некуда завернуть.
Только стены, холодный камень,
Каждый угол насквозь сырой.
Натыкаясь на дождь руками,
Ветер стонет, как домовой.
Как же в доброе можно верить,
Если холод кругом, вода?..
На балкон открываю двери:
Ветер, ветер, иди сюда!

Любовью к природе пронизаны такие его стихи как «Явление снега», «Апрель», «Рожь», «Роса», «На асфальте среди суеты», «А зачем это нужен подснежник всемогущей природе» и др.

Философские раздумья о жизненных явлениях и самой жизни представлены в таких поэтических произведениях как «Костер», «Боярка», «Сыплет снегом метель у оврага», «Граница», «Подкова», «Дед», «Горизонт», «Книга», «Земля» и ряде других.

Далеко не каждый способен почувствовать (именно — почувствовать!) слово и прочувствовать ритм стиха, оценить гармонию мыслей поэта, насладиться красотой поэтических образов. Настоящая поэзия — это выражение чувств на языке образов.

Николаю Нырову присуще как раз образное мышление, поэтому и стихи его не могут оставить читателя, мало-мальски разбирающегося в поэзии, равнодушным. Вот пример его образной речи в строках из стихотворения «Золотые ворота»:

Каждый что-то унес. Только славы
Не забрать, раз народом дана.

И стоят у ворот величаво
В седине и рубцах времена.

(*Каждый* — имеется ввиду век, т. е. каждый век. — А. Я.)

В музее табличка, по Нырову, не безмолствует — она кричит, в переносном смысле, конечно:

«Руками не трогать!» — табличка кричала.

Почему так? Да потому что это музей, в нем каждый экспонат освящен историей, и поэтому — неприкасаем! Но в стихотворении описывается особый случай. Автор повествует далее:

А он был слепой и все трогал руками:
Буденновской шашки остывшее жало,
Пробитое пулями Красное знамя.

Для этого необычного посетителя экспонаты в этом музее хранят идеалы, во имя которых он в смертельной схватке с врагом потерял зрение. Он не может их увидеть, но он в состоянии их почувствовать физически, попробовать на ощупь. Поэтому табличка с грозным предупреждением для обычного посетителя, по отношению к незрячему теряет изначально заложенный в нее смысл. Вот на таком контрасте запрета и допустимого построено стихотворение «В музее». Оно написано давно — в доперестроечную эпоху, сейчас эта тема не актуальна — но ведь это было в истории нашего Отечества, и никакими политическими переменами этого не зачеркнуть.

Я привел этот пример, чтобы показать, сколько и какие чувства можно выразить в определенной ситуации всего лишь одним словом, в данном случае словом «кричала». А вот еще:

Сыплет снегом метель у оврага,
засыпает кривую лыжню
или белым, сдающимся флагом
это жизнь закрывает мою?

Внимательно прочтите эти строки и вы непременно почувствуете красоту и этого образа, передающего настроение и чувства поэта.

Нелишне напомнить, что, помимо сборника «Источник верности», коллективных сборников «Відлуння», «Живий дощ»,

«Серцем почуте», его стихи включены также в фундаментальный поэтический сборник «Русские советские поэты Украины», где рядом с именами таких прославленных поэтов, как Николай Ушаков, Павел Беспощадный, Галина Каменная, Александр Стовба и многих других известных авторов, есть и имя нашего поэта.

Поэзия Николая Нырова глубока, она построена на жизненных наблюдениях и ощущениях, каждое его стихотворение прочувствовано, я бы сказал, выстрадано — он пишет о том, что пережил сам, поэтому его мысли, убеждения, лишенные наигранности и фальши, так верны и актуальны.

Николай Павлович, являясь давним другом и автором «НЖ», и ныне поддерживает связи с газетой. Он по-прежнему присылает свои прозаические произведения и стихи, которые, будучи в высшей степени поэтичны, пробуждают у читателя добрые, светлые, благородные чувства, чувства справедливости, честности, преданности жизненным идеалам, о которых он горячо и страстно повествует читателям.

ЛЕКАРСТВЕННЫЕ ТРАВЫ АНАТОЛИЯ СИМОНЕНКО

Сразу хочу объяснить благосклонному читателю, что травы Анатолия Федоровича Симоненко никоим образом не сродни тем, которые можно купить в аптеке, собрать самому или, в крайнем случае, приобрести у какой-нибудь бабки-шептухи. Его травы не имеют ни запаха, ни цвета. Их невозможно сорвать или потрогать... Но их можно прочесть, можно наслаждаться их звучанием и слоговой ритмикой, восторгаться гармонией слов, ибо травы поэта — его стихи. Они несут в себе особую силу, излучают особую энергетику, имеют для него особые целительные свойства:

Стихи мои — лекарственные травы,
Я собирал их в трудные года.
Стихи мои — не ради легкой славы,
А были мне — как в голод лебеда...

Какой удачный образ! Человек, понимающий и любящий поэзию, этот образ легко поймет и примет, как принимаю его я, потому что знаю истинную ценность этого растения, спасшего во время голода жизни тысяч людей.

Если следовать этому образу, то легко догадаться, что скрывается за фразой — «я собирал их в трудные года». Омраченное войной детство будущего поэта стало ещё более мрачным, когда ему пошел 9-й год — тяжело переболев менингитом, юный Толя полностью потерял слух. Начиная с этого периода, у оглохшего мальчика началось другое, качественно иное детство. Да что там, детство — жизнь! И, тем не менее, у него хватило силы воли, выдержки, мужества и прочих мужских и человеческих качеств, которые делают человека, пусть и глухого, вполне нормальной и достойной личностью. Беда его не сломила и не довлела над ним — не было никакого угнетающего воздействия на его психику и развитие. Гораздо позже по этому поводу, будучи уже взрослым, немало испытавшим и повидавшим в жизни, Анатолий Федорович с гордостью, я бы даже сказал, с некоторым вызовом, в стихотворении «Горение» напишет:

Мне глухота не омрачает счастья —
Гореть, идя сквозь время напролом.
Я за людей собой могу ручаться, —
Не я, они построили мой дом!

И опять образ: дом, который построили поэту люди, не следует трактовать буквально, ибо это не дом в привычном для нас понимании. Здесь имеется в виду атмосфера, сложившаяся вокруг поэта, — и не просто какая-то там заурядная атмосфера, а атмосфера доброжелательности, помощи, заботы, — и это все вместе взятое помогало глухому человеку успешно решать жизненные проблемы, справляться с трудностями практически любого характера, возникавшими у него на пути.

Однако вернемся к периоду его детства. По причине глухоты Толя вынужден был оставить массовую школу и перейти в Харьковскую спецшколу для неслышащих детей, которую он окончил с отличием в 1953 году. Затем была учеба в техникуме

физкультуры — и опять диплом с отличием. Неуемная жажда знаний, неподдельный интерес к новому, неизведанному, страсть к познанию жизни и постоянное стремление занимать активную жизненную позицию, привели юношу в Харьковский педагогический институт им. Г. Сковороды, который он тоже окончил вполне успешно.

Вряд ли стоит говорить здесь о нем, как о незаурядном спортсмене, — в прошлом двукратном чемпионе Олимпийских игр глухих и рекордсмене мира по прыжкам в длину и с шестом. О его спортивных заслугах знают все.

Следует сказать — хотя и это не новость — что в жизни у Анатолия Федоровича, помимо спорта, была еще одна страсть — поэзия, а если говорить конкретно — поэтическое творчество. Однако, как известно, с годами спортсмен, пусть даже самый выдающийся, вынужден оставить спорт, уступая дорогу молодым — более сильным и здоровым. А вот что касается поэзии — то эта страсть остается на всю жизнь, с годами не увядая и не ослабевая. По крайней мере, у Анатолия Федоровича она не ослабевает, более того, с годами она стала всепоглощающей, и он отдает ей львиную долю своего свободного времени.

Впервые поэтический голос Анатолия Симоненко зазвучал в 14 лет. Я не так уж давно знаком с ним — порядка 12 лет — и, к сожалению, его ранних стихов не читал, и по этому поводу не могу сказать ничего конкретного. Знаю только, что на раннем этапе творчества его иногда критиковали. Так что разное случалось на его творческом пути — были и удачи, и неудачи (что характерно для любой творческой личности), поэтому все, написанное им, не всегда воспринималось однозначно. А написал Анатолий Федорович за весь свой творческий период сотни стихов и две поэмы — «Тишина» и «Духовный свет» (которая ныне находится в стадии завершения).

О чем же пишет поэт? Что волнует его? На что обращает внимание? Какой тематике отдает предпочтение? Ответ краток: Анатолий Симоненко пишет практически обо всем — здесь и лирика, и социальные мотивы, и вопросы нравственности, и рассуждения на политические темы, и стихи о Родине (о малой Родине

в частности — например, стихи «Волчанск», «Улицы Харькова», «Происхождение» и другие). Автор открыто говорит о своих привязанностях, о своей любви к родным краям, которые находятся одновременно и в Украине, и в России (его отец—выходец из России, и это обстоятельство повлияло на воспитание сына и формирование его взглядов). Реки, деревья, бескрайние нивы и поля — все то, с чем ассоциируется понятие «Родина», уже само по себе для него близко и дорого:

Украина — кровь моя и сердце,
а душа — в воронежском краю.
Мне всю жизнь глядеть не наглядеться
на большую Родину мою.

Крайне проникновенны стихи Анатолия Симоненко о дружбе и любви. Открытость поэта проявляется в них просто и непринужденно. Теме любви посвящен целый раздел его будущей книги, включающий в себя 27 стихотворений. В него вошли стихи разных лет, начиная с юношеского периода. Раздел получил свое название по одноименному стихотворению, вошедшему в него. Он так и называется — «Любовь земная». Вот концовка из стихотворения:

Мы с тобой — как рельсы на разъездах:
Сходимся — расходимся — бежим...
Встречам нет ни времени, ни места,
Но союз любви нерасторжим...

В стихах поэта присутствуют мотивы и ревности, и привязанности друг к другу любящих людей, и вынужденной разлуки, наравне с мотивами измены любимой, её непостоянства и ветренности. Все эти страсти — будь то радости или страдания — он пропускает через свое сердце, то радуясь и восторгаясь, то жалуясь, скорбя и негодуя.

Цикл стихов с лирически-философским уклоном собран в разделе «Животворность». Это наиболее обширный раздел, насчитывающий 42 стихотворения.

Трудно на ограниченной газетной площади дать развернутую

оценку творчества поэта. И как бы я ни расхваливал — или наоборот — ни критиковал его, я все-таки останусь субъективным в своих рассуждениях и мнении, хотя и пытаюсь быть максимально беспристрастным. Читателю нужно самому прочесть его стихи. Такая возможность у почитателей творчества поэта появилась, ибо Анатолий Федорович уже издал свою, пока что первую, книгу лирических стихов (о стихах из этой книги и идёт речь) под не менее лирическим названием «Теплынь», состоящую из трех разделов: «Лекарственные травы», «Любовь земная» и «Животворность».

Книга увидела свет на радость как неслышащим, так и слышащим ценителям и любителям поэзии.

КОЛИ СЛОВО – ЗОЛОТО

Існує давнє народне прислів'я: «Слово — срібло, мовчання — золото». Але чи ж можливо мовчати, коли у людини душа — відкрита, щира, що називається нарозхрист, — звичайно, у позитивному розумінні. Вона спрямована на навколишній світ, чутливо реагує на всі зміни, що у ньому відбуваються. Душі весело, і вона співає, коли людина спостерігає красоти рідного краю; більше того, цей край стає їй стократ миліший, коли вона повертається до нього після довгої розлуки — вона милується до болю знайомими з малечих літ краєвидами, де стільки сходжено, де по всій окрузі знайоме майже кожне деревце, яке, вгледівши тебе, легким коливанням гілок вітається з тобою, як з давнім і добрим другом. І тоді в душі починають викристалізовуватися слова, що стають некерованими, бо, воліючи простору, вириваються зовні — і тут починається той творчий процес, який продукує поезію чи прозу.

Як розмірковував один відомий російський поет-класик, прізвище котрого я, на превеликий жаль, нині не пам'ятаю, в поезії слово — все. Поезія складається зі слів, що утворюють образи та висловлюють думки. Якщо автор досягає своєї мети, підкоривши собі стихію слова, то його творіння є поезією, навіть якщо вони написані прозою, себто не віршами. Оживлене слово — ось

результат творчості поета, тож його завдання — оживити слово. Існують «поетичні ідеї», котрі можна висловити тільки завдяки сполученню слів і звуків, які надають незвичайну, виключну інтенсивність образам і думкам, і саме вони складають істинний зміст поетичного твору.

Із мого серця мальва проросла
І розцвіта малиново край вікон.
Моє ж коріння роду — із села.
Моя любов — рідній землі довіку!

Вірш, що має оці чотири рядки, вийшов з-під пера поета Валентина Вадимовича Богаєвського, ім'я якого добре знайоме українському (і не тільки українському) читачеві, а особливо дітям-читачам.

...Переді мною лежить невеличка добірка поезій Валентина Вадимовича, якій я хочу дати бодай коротеньку характеристику, і також коротенько зробити підсумки його багаторічної літературної і творчої діяльності.

Я ранком росяним по луках
Люблю пройтися босоніж,
Де між крутими берегами
Нуртує в даль ріка Трубіж,

— читаю в одному з його віршів. Так може написати тільки людина, яка зросла в сільській місцевості, душею прикипіла до неозорих полів, квітучих нив, для якої різнобарв'я луків — це своєрідна музика, і все це вона носить, де б не опинилася, у своєму серці, як талісман, протягом усього свого життя.

Валентин Вадимович є не тільки мій добрий товариш, і певною мірою колега по поетичному цеху, він ще є й моїм ровесником, бо народився, як і я, у передгрозовому 1940 році. А роком пізніше почалася війна, що принесла незчисленні біди та страждання не тільки дорослим, але й дітям, — бо й вони потерпали від браку тепла, від голоду, холоду... Маленькому Валі не поталанило —доля від нього відвернулася — у віці трьох років він, застудившись, захворів і внаслідок цього значно втратив слух.

Хоча він народився у Києві, все його дитинство пройшло у мальовничому селі Дернівка Київської області. Успішно навчався у середній масовій школі у містечку Баришівка, при цьому більш схильним був до мови і літератури, до гуманітарних, ніж до точних наук. Почав пробувати поетичне перо десь у восьмому класі — це були дитячі, недосконалі вірші, інколи незграбні та дещо наївні. Однак з часом перо юного поета стає все більш упевненим, почерк — рівним і твердим. І ось успіх — у районній газеті «Прапор колективіста» з'являється його перша, образно висловлюючись, поетична ластівка, себто його перший надрукований вірш. Сталося це, коли він навчався у десятому класі.

Після закінчення школи юнак деякий час працював у друкарні, готуючись вступити до обраного ним вузу, яким був Український поліграфічний інститут ім. Івана Федорова. Успішно закінчивши Київський вечірній факультет журналістики цього вузу, молодий фахівець Валентин Богаєвський отримав направлення на роботу до видавництва дитячої літератури «Веселка», розпочавши свій трудовий шлях у ньому з посади коректора.

Його покликання — літературна діяльність. Він пише переважно про дітей і для дітей. У 1968 році вийшла його перша прозова книжка «Солов'ї в калині», що отримала високу оцінку з боку критики. «Хвалити важче, ніж гудити, — писав у своїй рецензії письменник Борис Харчук. — Але ми не боїмося передати куті меду. Стверджуємо безапеляційно — у літературу прийшов талановитий письменник, справжній художник слова. Лірик по натурі, Валентин Богаєвський бачить світ у його первісній красі. Він живописує дійсність такою, якою вона є. Його трепетне перо — це його тривожна і трепетна душа». Принагідно слід сказати, що зараз підготовлена до друку нова книжка автора під тією ж назвою — «Солов'ї в калині».

Постійно перебуваючи у творчому неспокої, Валентин Вадимович трохи пізніше видає нову книжку для дітей — «Така весела мандрівочка», а у 80-х роках світ побачила третя книжка письменника — «Пісня мирної весни».

Окрім власних творів, Валентин Богаєвський багато і плідно працює як перекладач з інших мов — досить назвати його пе-

реклади повістей та оповідань російських, білоруських, естонських, туркменських письменників.

Нині він — провідний редактор у Державному спеціалізованому видавництві дитячої літератури «Веселка», яке, до речі, за кілька місяців відзначатиме своє 70-річчя. Пропрацювавши у цьому видавництві більше 40 років, Валентин Вадимович відредагував безліч важливих науково-пізнавальних та публіцистичних книжок. Він є співавтором енциклопедичного словника для дітей «Україна — рідний край».

Валентин Богаєвський — член Національної спілки журналістів України і член національної спілки письменників України.

Друкувався в журналах «Барвінок», «12 місяців», у збірниках «Веселі пригоди», «Барвінок», «Червоний прапорець» тощо. Публікувався в газетах «Друг читача», «Поліграфіст», «Молода гвардія», «МолодьУкраїни», «Вечірній Київ», «Культура і життя», «Освіта», «Голос України», «Урядовий кур'єр», у закордонних часописах «Свобода», «Українсько-канадський вісник» та інші.

Нагороджений почесними грамотами Держкомвидаву України, Національної спілки журналістів України, Міністерства освіти України, медалями та дипломами.

І наостанок. Якось у бесіді з Валентином Вадимовичем я запитав його, ким він себе вважає більше — поетом чи прозаїком. Він, зволікаючи з відповіддю, на мить замислився, а затим сказав: «Літератором, оскільки моє робоче знаряддя — слово...»

Що ж, відповідь, на мій погляд, є вичерпною. Людська мова — основа життєдайності та діяльності будь-якого суспільства. її елемент — слово — може надихнути людину, а може і позбавити її будь-якої волі і сподівань; воно може бути яскравим і тьмяним, полум'яним і холодним, підбадьорливим і вбивчим. Воно може бути позбавленим будь-якого кольору, як залізо, а може бути не тільки сріблом, як стверджує прислів'я, але й золотом. А золото, як відомо, окисленню не піддається, воно вабить і зачаровує... Такі ж якості властиві і слову, яке стало першоджерелом усього сущого у світі, бо, як стверджує Книга книг, спочатку було саме воно — Слово... Що ж стосується творчості поета і письменника Валентина Богаєвського, то його слово вчить добру, пропагує

людяність, здорові взаємини у суспільстві. Це тим більше важливо для нашої спільноти, оскільки його твори читає дітвора, і, треба думати, черпає в них той бадьорий дух, веселий настрій і прагнення, що в кінцевому рахунку сприяє їхньому нормальному світосприйманню і веде до добрих вчинків. Слово Валентина Богаєвського кличе і вабить дітей до світла. А діти, як відомо, з часом стають дорослими...

ПОЕЗІЯ ТЕТЯНИ ВОРОНОВОЇ (КОМЕНДАНТ)

Цю досить об'ємну книжку — колективну збірку віршів глухих українських поетів — я прочитав давно. Прочитав — і майже забув. А згадав про неї недавно, і ось з якого приводу.

Якось я написав свої враження про останню нову книжечку поезій російського глухого поета Івана Ісаєва. Цей матеріал був опублікований в газеті «Наше життя». У декого це викликало негативну реакцію — мовляв, чому читачам пропонується творчість закордонного поета, у нас що — своїх, українських, немає?

Спочатку мені було це неприємно, навіть образливо. Але потім, добре поміркувавши, подумав: «А й справді — хіба в Україні бракує своїх, так би мовити, вітчизняних поетів, які пишуть на високому, я не побоюсь сказати, професійному рівні, і пишуть анітрішки не гірше, аніж закордонні. А може, дещо й краще...»

Пишуть-то пишуть... А ось окремих збірок за останні п'ять-шість років не було. Принаймні, я про це не знаю. Про що ж тоді казати?

І тоді я згадав про колективну збірку «Відлуння», до якої увійшли поезії глухих авторів — членів літературного об'єднання під однойменною назвою.

І ось ця збірка знову в моїх руках.

Я — не професійний літературний критик, але — досить вимогливий читач, який прискіпливо ставиться якщо не до кожного слова, то до кожного поетичного рядка. Щоправда, у мене — свої уподобання, смаки, світосприймання. А оскільки поети пишуть

для нас, читачів, то я, один з них, маю право на свою думку.

Беручи до рук книгу, особливо книгу поезій, я хочу відчути насолоду, одержати задоволення, позитивний психологічний заряд. Цього прагне моя душа. Я хочу відкрити для себе щось нове, чого раніше міг і не помітити, але, дякуючи влучному слову, красивому поетичному виразові, звороту, своєрідній підказці поета, хочу збагнути ту чи іншу думку, істину, явище чи поняття. Поезія для мене — це особливе бачення світу. Це те, що примушує мою уяву хвилюватися. Це — вірші, якщо не найвищого, то високого гатунку, це — слова, зібрані митцем і складені у рядки в коштовному, хоча й непомітному візуально, оздобленні. В ролі оздоблення виступають, звичайно, поетичні образи. Рядки, що хвилюють — і є поезія.

І ось, взявши до рук збірку «Відлуння», я вирішив написати, себто створити невеличку галерею творчих портретів нечуючих поетів, незважаючи на мову, якою вони пишуть — українською чи російською. У декого з них вже є досить значні творчі доробки. А в декого — і окремі збірки, щоправда, видані давненько. Але хіба справжня поезія має вік давності? Прекрасне залишається свіжим і неповторним віками. Це стосується поезії також.

Я ще раз перечитую збірку, у якій представлено 17 авторів. Всі вони різні. У кожного свій стиль, своя манера відображення всього того, що відбувається у житті — як особистому, так і суспільному. Майже половина авторського колективу — жінки. Кажуть: існує жіноча поезія. Я якось не до кінця сприймаю таке визначення, бо — є поезія, і є сурогат поезії. Стать тут аніякогісінького значення не має. Все залежить від обдарування, від міри таланту автора. А те, що автори збірки обдаровані та талановиті, звичайно, різною мірою, — сумнівів не викликає.

Сьогодні я хочу поділитися своїми роздумами та враженнями від творчості кримської поетеси Тетяни Воронової (Комендант).

Не приховаю від читача те, що її поезія, серед барвистого розмаїття творів її побратимів по перу, зразу впадає в око, привертає до себе увагу. Вірші Тетяни Воронової приваблюють своєю простотою, доступністю, щирістю. В них— розміркування поетеси, роздуми, з легким нашаруванням як романтизму, так і тонкого

ліризму. А інколи — світлої туги. Хіба не відчуєш щему в душі, коли читаєш:

Неужели и я отсмеюсь и отплачу,
Отлюблю, отброжу по знакомым краям?
Только нет, я не стану звездою бродячей,
И цветущей черешней не сделаюсь я.
Может, ранней весной, может, белой зимою,
Я уйду в глубину, я созрею во мгле.
И сольюсь, и сроднюсь, и смешаюсь с землею,
Про которую сказано: «Жизнь на земле...»

Поетеса пише, висловлюючись мовою радистів, на моїй хвилі прийому, і, завдячуючи цьому, я легко, без натуги її сприймаю і розумію. Тетяна сама не хоче стати «бродячей звездою», хоча легко вступає в контакт з зіркою сніговою, яку вона віднайшла «в этом безмолвном застывшем саду — белом раю...» Віднайшла — і відразу ж загубила, і з цього приводу щиро дивується:

Где же звезда, что в ладони была, что это с ней?
Призраком синим сквозь пальцы прошла, канула в снег...
Сколько уж раз это было со мной, и не сосчитать.
Любят звезды, народ озорной, в прятки играть.
Вот и опять облепили карниз, слабо дрожат.
И под ногами — только нагнись! — звезды лежат.

Так що, дорогий читачу, ми ще раз упевнилися, що поетична майстерність залежить від уміння по-особливому сприймати навколишній світ, від уяви: для непоета сніг залишається снігом, для поета — то скупчення зірочок, з якими, виявляється, можна погратися. Ось в такому зламі уяви, в такій її площині, і ховається те, що ми називаємо талантом. А він у поетеси, безперечно, є.

Я не знаю, скільки було Тетяні літ, коли вона писала оці урочисті рядки, які я прочитав у збірці «Живий дощ», що вразили мене своєю простотою і в той же час глибиною думки:

Кто много имеет,
Тот много теряет,

Когда умирает,
Когда умирает!

Но нет у меня
Ни дворца, ни квартиры,
Зато я имею
Все радости мира:

Траву под ногою,
Туман над рекою,
Безмерное небо
В великом покое...

Умру и останется это со мною...
Умру... Но судьба
И у князя не лучше.
А сын мой
И без завещанья получит:

Туман над рекою,
Траву под ногою,
Безмерное небо
Над головою.

От і все. Поетеса всього лиш двома десятками рядків висвітила увесь свій внутрішній світ, розкрила своє життєве кредо. Тут все коротко, і все зрозуміло.

Що не кажіть, а вірші її — емоційні, хвилюючі. Талант її полягає в умінні так висловити свої думки та переживання, що наперекір своїй волі ти легко входиш в її світ, переймаєшся її тугою, станом душі, налаштовуєшся на співпереживання і співчуття їй. Вона настільки щира у своїх почуттях, так тонко передає свій тужливий стан, що сам починаєш сумувати:

Сколько раз, добрый друг,
Я уже от тебя улетала.
Сколько раз, сколько раз...
А теперь вот пришел твой черед.

Вот и все, вот и все...
Серебристая точка пропала,
Белой искрой исчез самолет.
Кто-то рядом со мной,
Издалека вернувшись, смеется,
Кто-то рядом с тобою, как ты, улетая, грустит.
И кому тяжелее:
Тому, кто внизу остается,
Или кто в пустоту,
От земли оторвавшись, летит?

У поетеси Тетяни Воронової — свій голос. Вона нікого не наслідує, ні на кого не хоче бути схожою. Вона — сама по собі. І застерігає декого від спокуси копіювати стиль інших поетів, оскільки кожен повинен мати свій власний, притаманний тільки йому, голос, який ще треба віднайти — а це надто важкий шлях. Поетеса звертається до своїх колег з такою настановою:

Так что пишите, в гении спешите,
не пренебрегая правилом одним:
Надо петь не чьим-то (и не петушиным),
а совсем особенным голосом своим.

Это же просто, несерьезно просто, проще
простокваши!
Вот бы только знать,
как во тьме — по звуку,
как в лесу — по звездам
этот свой особенный голос отыскать...

Сама Тетяна Воронова давно віднайшла свій голос. Він у неї рівний та спокійний, хоча інколи здіймається то до висот вишуканого ліризму, непомітно переходячи власне у голос серця, то опускається до буденних роздумів про поезію та поетів (вірші «Современная притча», «Поззия»), то болісно звучить у поезії про майже втраченого, як різновидність домашньої тварини, коня («Конь вороной»), то іскриться, як бризки морського прибою, у віршах про море...

Я, звичайно, не читав усіх її віршів, що є у творчому доробку поетеси, тому, можливо, оці нотатки деякою мірою неповні, однобокі. Та я, власне, і не претендую на вичерпність своєї думки і всеохватність. Припускаю, що міг чогось не добачити, щось могло пройти повз мою увагу. Всього тут не скажеш. Проте ті вірші могли б бути надрукованими, якби поетеса надсилала їх до «НЖ». На жаль, її хвилюючий, пристрасний голос протягом останніх років чомусь замовк, її поезія зникла з поля зору читачів. Цим вона позбавила нас, любителів поезії, можливості час від часу отримувати естетичну насолоду, оскільки її вірші — глибоко осмислені, з великим зарядом ліризму, філософських роздумів, збагачені поетичними образами, пробуджують у наших душах почуття людяності, теплоти і доброти. Хочеться сподіватися, що її мовчання випадкове, це — епізод у творчому житті поетеси, і ця ситуація зміниться на протилежну, а читачі «НЖ» ще не раз, прочитавши її нові поезії, порадіють за її талант і поетичну майстерність.

ДЖЕРЕЛЬНА ПОЕЗІЯ ГАЛИНИ ШВЕЦЬ

Навіть якби вірші української нечуючої поетеси Галини Швець за своїми художніми якостями були б посередні (звертаю увагу читачів на умовність мого припущення), їй треба було б віддати належне вже лише за те, що вони написані українською мовою. Мовою, якої вона не соромиться і не цурається. І не вважає її, на відміну від деяких «українців», мовою меншої вартості. Бо й справді, українська мова анітрішки не гірша, ніж російська чи, скажімо, англійська або французька. Більше того, вона, як стверджують деякі фахівці, за своєю співучістю та мелодичністю посідає друге місце після італійської.

Я торкнувся цього питання лише тому, що якось, гортаючи сторінки поетичних збірок глухих авторів «Серцем почуте», «Живий дощ», «Відлуння», раптом помітив, що Галина Савівна — одна-однісінька з усього загалу нечуючих жінок-поетес, котрі мешкають на теренах України, пише свої поетичні твори українською мовою. А проте вона за фахом — учитель російської. Я

кажу про це не для того, щоб когось образити чи комусь дорікнути — кожен має право за власною волею обирати собі ту чи іншу мову для спілкування або творчості. Але я знаю випадки, коли «український» росіянин переходив зі своєї рідної на державну, хай і дещо чужу, хутчіш, ніж це робив дехто з українців за національністю.

Не думайте, шановні читачі, що я виступаю проти російської — я сам часто-густо пишу свої матеріали саме цією мовою. Гарно, коли людина володіє двома, краще — трьома, а ще ліпше — чотирьома і більше мовами. Однак рідна мова повинна, на мій погляд, домінувати над усіма іншими.

Тож звідки ж у поетеси любов до рідного слова? Гадаю, відповідь тут лежить на поверхні. Пам'ятаєте російську пісню «С чего начинается Родина?» У ній за оцим рядком-запитанням тут же дається відповідь: «С картинки в твоем Букваре...»

У першокласниці Галинки «Буквар» був український. Маленьке дівча до ряботиння в очах зацікавлено вдивлялося у малюнки у ньому — жінки, чоловіка, будинку тощо, і читало по складах слова під ними — «мама», «тато», «хата», «вікно», несвідомо убираючи в себе енергетику слів, значення яких їй були вже відомі. Ті слова органічно входили в її душу, залягали у свідомість, ставали її духовною складовою. Багато пізніше поетеса відчула красу і осягнула ціну рідного слова як такого, яке дійсно стало водночас її духовною їжею і життєдайним трунком. Тож її Батьківщина — Україна — починалася з рідного слова. Лише вчитайтесь у рядки з її вірша «Рідній мові»:

Добуваю слова, як золото.
З-поміж тисяч понять — одне...
Умирають думки, розколоті
Об безсилля моє страшне.

Я завдячую кожній хвилиночці,
Відвойованій в болю й біди,
Щоб збирати тебе по краплиночці
На ковточок живої води.

Той, хто розуміється на поезії, повинен погодитися, що це не просто поезія, це — висока поезія.

Поетеса благоговійно ставиться до слова. У своїй коротенькій біографічній довідці, адресованій авторові цих нотаток, вона пише: «...І хоч поезія — то данина молодості, ми (цебто вона та її чоловік М. П. Ниров. —А. Я.) і зараз закохані в Слово, черпаємо у ньому сили, щоб перемагати незгоди і труднощі життя».

Прошу пробачення у читачів за тавтологію, але, як бачите, слово «Слово» написане з великої літери. Це не спроста. То — від поваги до нього, від шанобливого ставлення до мови взагалі, і до слова зокрема.

Збираючи матеріал для цих нотаток, я продивився всю літературу і джерела, які мені вдалося віднайти, де згадувалося ім'я Галини Швець. Потрапила мені до рук і книга «В єдинім строю», видана ще аж у 1968 році. Це — історико-літературний нарис про життя глухих України, у якому є розділ «Творчість глухих». Він відкривається віршем Галини Савівни «Голосом серця», який на літературному конкурсі Українського товариства глухих у 1965 році отримав першу премію. Цьому віршеві передує коротенька довідка про автора: «...У Галини Швець,— йдеться у довідці, — небагато опублікованих віршів. Не все, що виходить з-під її пера, стає широко відомим. Але те, що надруковано в журналах і газетах, можна сміливо назвати поезією великої любові».

То що ж являє собою поезія Галини Швець? Що хвилює її автора? Які питання підіймає поетеса у своїх віршах? Що послужило для неї першим поштовхом сісти за стіл і довірити аркушеві паперу свої почуття, потаємні мрії, сподівання чи бажання?

Чи не з саме тих хвилин зародилася у душі майбутньої поетеси любов до поетичного слова, коли вона, дівчинка семи років, на прохання своєї матусі читала вірші російського та українського класиків. Ось як згадує про це вона сама: «...Назавжди запам'ятався вечір, коли в нашій хаті при каганці сиділи жінки-сусідки і пряли, а я на прохання матері читала їм вірші О. С. Пушкіна і Т. Г. Шевченка. Читала напам'ять весь вечір, доки не помітила, як вражено дивляться на мене присутні, навіть рідна мати. Ні, я не вчила їх напам'ять! Вони увійшли в моє єство мимоволі, підсвідомо, без

будь-яких зусиль... І щоб там не говорили про поезію, як би не величали творчість того чи іншого поета, — для мене назавжди залишиться найвищим мірилом вартості поезії саме її людяність і доступність кожній людині».

Ось якими критеріями, шановний читачу, керується поетеса у своїй творчості — людяністю і доступністю. Вона поважає, любить людину, довіряє їй, бо завжди вірила в її порядність, в потенційну доброту кожної.

Я в житті так часто помиляюсь,
Спотикаюсь, наче в темноті,
Так глибоко і так гірко каюсь,
Болем і приниженням терзаюсь,
Вірити й любити зарікаюсь,
Але знову й знову поклоняюсь
Вашій, люди, світлій доброті,

— сповідається поетеса в одному з віршів свого останнього поетичного циклу.

Передивляючись старі папери літературного об'єднання «Відлуння», які вже стали його архівним матеріалом, я натрапив на два вірші Галини Савівни, написані гарним каліграфічним почерком від руки. Один з них називається «Спогад», фрагмент з якого вважаю за потрібне тут навести:

...І не торкається рука
Коромисла: у відрах повних
Хмаринка бавиться легка,
Немов казковий білий човник...
Що серцю любо, нам завжди
Так конче повторити треба:
Навчитись красної ходи,
Щоб не зронити краплі неба.
...В руках коромисло: ривок —
І сонця пруг упав на плечі...
Не слухається п'яний крок —
Заносить ноги молодечі.

Свавільні відра, мов живі,
Гойдають світ переді мною,
Ганяють по слизькій траві,
Та губи вперто: «Ні, устою!»

Несучи на коромислі воду, вона устояла. І у житті Галина Савівна устояла. Поетеса устояла наперекір усьому, хоча доля до неї виявилася немилостивою. Коли їй, маленькій, було всього чотири роки, пішов з життя батько. Матуся, аби прогодувати осиротілих дітей, багато та важко працювала. До школи дівчинка пішла рано — у шість років. Викликано це було тим, що ні з ким було її залишити, і матінка вимушена була просити директора школи прийняти дівчинку в перший клас разом зі старшою донькою. Таким чином, до початку війни і окупації Галинка закінчила перший клас. А восени 1941 року з нею раптом трапилася біда: дівчинка тяжко занедужала на тиф. Вже йшла війна... Фашисти-окупанти, які почувалися новими господарями на чужій землі, наказали матері дівчаток перебратися разом з дітьми у її власній хаті до маленької прохідної кімнатки, яка була дуже холодною. Недаремно в народі кажуть: біда одна не ходить. Це дійсно так, бо живучи в таких украй важких умовах, виснажений організм дитини не витримав, легко піддався простуді — і вона захворіла ще й на менінгіт. Ця недуга залишила по собі ускладнення: різко погіршився зір, наступила повна глухота.

Проте матуся і донька у відчай не впали.
Вчила мати колись:
Не сумуй, не журись,
Як прийде в хату скрута чи горе.
Не заплющуй очей,
Не цурайся людей —
З ними всяку недолю побореш,

— напише багато пізніше поетеса в одному зі своїх віршів.

А поки що юна дівчина виявляла настирливість і впертість, жадобу до знань, оскільки, попри свою недугу, як тільки вигнали німців з рідного краю і відновилося навчання, разом зі своїми ровесниками почала ходити до середньої школи, яку закінчила у 1950 році.

Пропрацювавши після цього півтора року на Харківському УВП, вона переїхала на постійне місце проживання до Вінниці, а згодом вступила на заочний відділ Київського педінституту, влаштувавшись при цьому у спеціальну вечірню школу робітничої молоді м. Вінниці вчителем російської мови та літератури.

Учителів мови ще інколи називають словесниками. Напрочуд влучне визначення. Бо фахівці цього спрямування постійно працюють зі словом. Навчають учнів умінню висловлювати свої думки, вкладати їх у словесну оболонку. То — копіткий труд. Робота зі словом, як правило, триває усе життя. Особливо у творчих людей. Про це і каже поетеса у вже згаданому вище вірші «Рідній мові»:

Ти до когось приходиш піснею,
Милим шепотом нив і гаїв,
А до мене порою пізньою —
Шелестінням важких словників.

Поетеса постійно працює зі словом. У викладенні своїх думок вона прагне точності та однозначності. Її устремління — опанувати слово, виявити його глибинну суть, аби точно донести до читача свою думку, погляд чи враження від того чи іншого явища. Поетеса, як творча людина, любить книгу — звідти вона черпає та поповнює свої знання, тому і називає її джерелом. Ось як вона відгукується про книгу:

Без неї ніколи не знала б я рідної мови:
І другом, і вчителем книга для мене була.
Як з рідною матір'ю, з нею вела я розмови,
Вона мені сили, і віру, і щастя дала.
З тобою кохання, і світ я, і правду пізнала,
З тобою подужала долі важкий перелом.
Бо з років дитячих навіки для мене ти стала
Цілющим, дзвінким і вічно живим джерелом.

Якщо говорити про коло тем поезії Галини Швець, то воно широке — тут і ліричні вірші про вірність і кохання, і громадянська лірика, і поезії про людські стосунки й взаємовідносини, і вірші

про природу. Не цурається поетеса жіночої та материнської тем, які так близькі їй — жінці і матері.

В останній колективній збірці «Відлуння», де поетичний доробок Галини Савівни представлений десятком поезій, на себе звертають увагу вірші «Чому?», «Любила я щирість...», «Про щастя завжди марив світ», «Підійди, як колись...». Особливо вражає вірш «Вдовина криниця». Він бере за серце щирістю оповіді, співчуттям людям, яких так болісно зачепило лихоліття Великої Вітчизняної. Автор схвально відгукується про взаєморозуміння та одностайність людей, об'єднаних спільними турботами та клопотами щоденного життя, радіє щирості природи та людській доброзичливості:

Так само день у день
Йдуть люди до криниці:
Новини, жарти, сміх
Видзвонюють сріблом.
А збився хто з пуття —
Дівча чи молодиця,
Ба й літній чоловік, —
Їх судять всім селом.
Там ні підсудних лав,
Ні судового чину —
Лиш гнів односельчан,
Пекучий, як вогонь.

Але в горнилі тім
Гартується людина
І гідною стає
Тепла людських долонь.
То в згадці оживе,
То в сні мені присниться
Зелена вулиця
У рідному селі:
Там п'є небесну синь
Удовина криниця,
І всім її стає —
І людям, і землі...

Галина Савівна вільно почувається у словесному океані української мови, напрочуд легко орієнтується в ньому і, сягаючи його глибин, знаходить серед його багатств різнокольорові сліпучо-сяючі словесні зірки, які є окрасою її поетичних творів. Вона прагне виявити у слові такі якості, як свіжість, чистоту, джерельну прозорість. Поетеса намагається висвітлити приховані грані слова, яке в її умілих руках може дійсно перетворитися у крапельку живої, цілющої води.

ЮНА
ЗМІНА
УТОГ

УДАЧІ ВАМ, ХЛОПЦІ!

Вони не розмовляли ні російською, ні українською, ні навіть «суржиком». Хлопці — а їх було двійко — говорили між собою виключно жестовою мовою, в деяких випадках навіть без артикуляції.

Я провів у їхньому товаристві добрих шість годин, протягом яких електричка домчала нас від містечка Полонного, що на Хмельниччині, де живе моя старенька матуся, до кінцевого пункту призначення — Києва. І половину з цього часу ми втрьох спілкувалися — коли голосом, коли жестами.

Наше знайомство почалося з того, що молодший з них з готовністю відгукнувся на моє прохання відчинити вікно, бо у вагоні стояла страшенна задуха. Я чемно подякував йому за цю послугу усталеним в середовищі нечуючих людей жестом.

Сприймаючи мене як чуючого, він з подивом запитав, звідки я знаю цей жест. «Знаю», — невизначено відповів я. Я думав — у хлопця аніскільки немає слуху і він неспроможний говорити. А він раптом запитав мене голосом, яку станцію ми щойно проїхали. Тепер настала моя черга дивуватись: «Так ти можеш говорити?.. Певно, трохи чуєш? Чого ж ти спілкуєшся зі своїм товаришем жестами?» Хлопчина посміхнувся: «Не товариш він мені. Це мій рідний старший брат. Він — зовсім глухий...» «А ти?» «Я —слабочуючий. А зі слуховим апаратом, якого я, на жаль, загубив, чую непогано...»

Хлопець здався мені зовсім юним, майже дитям. З маленьким обличчям, невисокого зросту, худенький, — він був, проте, спритний і вправний.

— Скільки тобі років?

— П'ятнадцять.

— До школи ходиш?

— Аякже. Перейшов до восьмого класу. Вчуся у спецшколі в Рівному.

— Як тебе звати?

— Руслан.

— Гарне ім'я... Ти знаєш, що воно означає?

— Ні.

— Лев.

Руслан від подиву широко розкрив очі. Було помітно — йому це приємно. Певно, він на якусь хвилину ототожнив чи уявив себе левом — молодим, хоробрим, сильним, з густою шовковистою гривою.

— А як звуть брата і скільки йому років?

— Мирон. Йому вже 24, але він ще не одружений, — передбачаючи моє наступне запитання, поінформував мене Руслан. Я згадав — грецьке ім'я Мирон означає: «той, хто розточує миро» (миро — запашна олія, що використовується в християнських обрядах), себто: «духмяний», «пахучий» чи «запашний».

— А куди ви їдете?

Руслан, аби Мирон знав про що йде розмова, був одночасно за перекладача і розповідача — він говорив голосом і дублював слова жестами.

— Їдемо ми у Таврію — на заробітки. Будемо збирати помідори. Плануємо пробути там більше двох місяців.

Мене вразили натхнення і впевненість у собі цього юного заробітчанина. Говорив він дещо поквапливо, намагаючись якомога більше розповісти про себе. Очі його блищали — у них світилася якась прихована надія на те, що все, ними задумане, повинно збутися. Він розповів мені, що його татусь, 47-річний чоловік, не такий вже й молодий, ще й до того ж хворий, заробив 300 гривень за місяць. «То хіба ж я, — міркував Руслан вголос, — молодий і здоровий, не зможу заробити хоча б таку ж суму? А може й більше...» На якусь секунду він замовк, а надалі впевнено скінчив: «Певен, зможу!»

— Навіщо ж тобі такі гроші? Ти ще школяр...

Руслан діловито, трохи здивований таким недоречним запитанням, почав доводити, що гроші йому потрібні, аби купити гарний сучасний одяг — адже він, вважай, доросла людина, і ходити в школу аби в чому йому соромно. І взагалі він хоче бути більш-менш самостійним і хоч якоюсь мірою допомагати мамі і татові. Братові ж гроші потрібні, щоб той зміг виправити собі за-

кордонний паспорт і поїхати за кордон на заробітки — у свій час Мирон закінчив училище, має професію токаря, а також може працювати плиточником.

У братів, як з'ясувалося, неабиякі плани на майбутнє. І їхній татусь збирається теж поїхати за кордон з метою заробити копійчину.

Я уважно слухав розповідь мого випадкового попутника і щиро захоплювався його міркуванням та виваженими і досить таки реальними життєвими планами.

— Якщо там, у Таврії, у нас все буде складатися добре, то ми викличемо до себе і нашу маму, і тата. Разом нам буде працюватися веселіше. Така у нас спільна домовленість...

Чим більше я слухав розповідь Руслана, цього 15-річного підлітка, тим більше дивувався і захоплювався його не по роках прагматичністю, практицизмом і серйозним ставленням до життя. Слухав і думав: ось кажуть — глухий, і через цю ваду — нетямущий. Хто так каже — той, певне, сам нетямущий.

Я багато бачив і певною мірою знаю молодих такого віку, як Руслан, і старших. Поряд з моїм будинком розташована масова школа. Оскільки часто ходжу повз зграйки школярів, то надивився і наслухався всього: і нецензурщина, і брудна лайка, і неввічливе, з викликом, ставлення до дорослих. А чого варте паління цигарок — таке, що дим стовпом! Причому, палять всі: і хлопці, і дівчата, які і в нецензурщині не відстають від хлопців... А шастання за ріг, щоб потайки дістати шприца і ввести собі ще одну дозу — то вже зовсім не іграшки!

Продовжуючи свою бесіду з братами, я все більше і більше переконувався, що ці хлопці — зовсім іншого гатунку і на безтурботне життя, покладаючись тільки на своїх батьків, не спокусяться.

Дармоїдами вони жити не бажають, і в чужу кишеню не полізуть, і на чуже добро не зазіхатимуть. Татусь у них глухий і мама слабочуюча, а виховали он яких славних синів!

Поки я розмовляв з Русланом, Мирон щось черкав у шкільному зошиті. Пройшло хвилин п'ятнадцять-двадцять. Він відірвався від свого заняття і через Руслана запитав мене, де я працюю.

«В Українському товаристві глухих»,— відповів я. На їхніх обличчях розпливлося задоволення. «Так ось ви звідки, хоч і слабо, але володієте жестовою мовою. Це приємно, — сказав Мирон. — Тоді у мене, вірніше, у нас з братом, є нагода передати привіт усім, хто входить до нашого Товариства», — і почав щось писати у зошиті. Затим вирвав аркуш і передав його мені. На ньому я побачив намальованого коня — динамічного, стрімкого, який мчить, наче летить — для такого перепон не існує. Внизу напис: «Палкий привіт усім членам УТОГ. Брати Мирон і Руслан».

Приймаючи дарунок, я раптом подумав — в образі цієї істоти юнак намалював самого себе і свого брата, оскільки кінь — благородна і роботяща тварина. Я відчув щось спільне між їхнім життєвим поривом і бігом скакуна, що на малюнку. «Так ти ще й художник?» — здивувався я. — «Ні, і ніде не вчився. Не вийшло... А люблю малювати з дитинства. Люблю і умію. Певно, це дарунок від Бога...»

«Ці хлопці не пропадуть, — готуючись до висадки, думав я. — Якою б не була стромина життєвої ріки, в якій усі ми зараз перебуваємо, вони зуміють подолати небезпечне місце, зберегти себе як особистостей, і рухатися по ній далі неушкодженими, не піддаючись ні на які спокуси, покладаючись виключно на силу своїх рук і бажання та уміння працювати, намагаючись жити чесно і відповідально — як їх навчили батьки».

Удачі вам, хлопці!

ГЛУХИЙ ОЛЕГ І ЧУЮЧИЙ ІВАНКО

— А чи не піти нам з тобою на річку і трохи порибалити? — звернувся до мене мій старший брат.— Розслабимось, побалакаємо... Приїздиш ти не так вже й часто — нам є про що поговорити. Та й день сьогодні такий жаркий! А там — вода хлюпоче, від неї прохолодою тягне... Може, рибки наловимо — якщо не собі, то хоча б Мурці. А то поїдеш до свого Києва, і не буде нічого приємного, щоб згадати про перебування на малій Батьківщині.

Я був у відпустці і вже декілька днів гостював у рідних на Хмельниччині. Стояв спекотний літній день і, дійсно, хотілося піти туди, де є багато-багато води...

... Ми сиділи на березі річки Хомори, уважно дивлячись на поплавки своїх вудок, і тихо розмовляли — про все, що може хвилювати людей, які живуть виключно на свою зарплатню. Раптом поплавок брата дрібно засіпався — клює! Брат поквапливо звівся на ноги і, не випускаючи поплавка з поля зору, поліз до кишені, хутко витяг пачку з цигарками, одну з них поклав до рота, і знову поліз до кишені. Я знав, що коли він нервує, щоб зняти напругу, починає палити.

— А сірників катма! — досадливо кинув брат, обмацуючи свої кишені. (Оскільки я не палю, то у мене їх також не було).

— Слухай, не в службу, а в дружбу, — звернувся він до мене,— підійди он до тих хлопчаків, може у них є... Я сам пішов би, та, як бачиш,— клює...

Неподалік від нас бавилися двоє хлопчиків. Вони прийшли сюди, щоб, певна річ, скупатися, але, роздягнувшись, перш ніж залізти у воду, почали між собою возню — щось на кшталт боротьби. Поки я йшов до них, вони розчепилися, і той, що менший на зріст, відійшов від свого товариша і почав робити фізичні вправи — махати руками і присідати.

— У тебе сірники є? — ще здалеку запитав я його.

— Нема,— якось винувато відповів він і, здогадуючись, нащо вони мені потрібні, додав: «Я не курю. А втім, постривайте, може в Олега є...»

Він підійшов до товариша, що тупцював босими ногами на огрядній купі кротовини, і, дивлячись йому у вічі, старанно артикулюючи слова, запитав: «Олеже, у тебе сірників нема?»

— Нема, — коротко відповів той з характерним для нечуючих людей тембром у голосі і вимовою «в ніс». Я миттєво визначив: «Він — глухий...» Певно я був би вкрай поганим працівником Товариства глухих, якби після цієї відповіді байдуже повернувся і пішов собі геть. У таких випадках у мене спрацьовує професійний інтерес, і я не можу не поцікавитися цією людиною, не можу не поговорити з нею, намагаючись при цьому спілкуватися, в межах можливого, жестовою мовою.

— Ти тут, у Полонному, живеш? — приклав я руки ребрами долонь до живота.

Олег, як мені здалося, пожвавішав і повеселішав:

— Тут живуть мої батьки, а я — у Києві. Там вчусь у школі-інтернаті. Зараз на канікулах...

— В якій школі?

— У вісімнадцятій. А ви звідки?

У відповідь я приставив два пальці правої руки до скроні: «З Києва, а тут проводжу відпустку»,— і я помахав руками біля обличчя.

Товариш Олега пильно слідкував за нашою розмовою. Він стояв і зачудований, і зачарований одночасно. Хлопець наче забув про навколишній світ, бо опинився у якійсь загадково-таємничій атмосфері, де руки співрозмовників показували якісь знаки і жести, яких він не розумів. Я перекинувся з Олегом ще двома-трьома фразами і, не знаючи про що говорити, замовк. Хвильку постояв у роздумі і вже зібрався було йти, коли його товариш раптом попрохав:

— Дядю, поговоріть з Олегом ще, будь ласка...

Я приємно здивувався.

— А тобі це навіщо?

— Так, цікаво...

Він постояв декілька секунд мовчки, збираючись з думками, а потім, обґрунтовуючи своє прохання, сказав:

— Я ніколи не бачив, як глухі люди спілкуються. Окрім Олега, глухих людей тут більше нема. Принаймні, я їх не бачив. Олег, хоча майже не чує, але нас усіх розуміє. Коли хтось до нього говорить, він стежить за його губами і все розуміє. Ми знаємо, що, розмовляючи з ним, треба дивитися на нього і виразно і чітко вимовляти слова...

— Це дійсно так... Як тебе звати?

— Мама зове Івасиком, тато — Іванком... А де ви навчились розмовляти «на мигах»?

Я посміхнувся:

— Слід казати «жестовою мовою», а не «на мигах».

І я коротко розповів Іванкові про мову, якою користуються нечуючі люди, про Товариство глухих. З особливим захопленням і увагою він вислухав мою розповідь про глухих артистів і

їхній театр «Райдуга». Іванкові відкрився світ, про який він не мав ніякої уяви.

— І що, коли Олег скінчить школу, він зможе і далі вчитися, і навіть стати артистом? — не вгамовувався Іванко.

— Якщо він цього хоче, то чому б ні. До речі, ким він хоче бути?

— Він каже — інженером.

— Значить, буде інженером. А щоб стати артистом, для цього треба мати певне обдарування, хист. Щоправда, він не зможе стати військовим і представником деяких специфічних професій. А щодо інших спеціальностей — то будь ласка, оскільки він такий же, як і всі ми...

В той день ми з братом не впіймали бодай хоч якої поганенької рибки, брат не випалив декілька зайвих цигарок, зате Іванко довідався, що існує Товариство глухих, що його товариш Олег може здобути вищу освіту за обраним фахом, працювати і вести спосіб життя, аніскілечки не гірший, ніж у інших людей. Правда, цього треба дуже і дуже хотіти...

СРОЧНАЯ КОМАНДИРОВКА, ИЛИ АНДРЮШКА

ОБМАН ВО БЛАГО

Я не люблю железнодорожные вокзалы и командировки. И в ту командировку ехать не хотел. И вовсе не потому, что поездка планировалась в Москву — в город, который я, по причине его суетливости и вечной переполненности приезжим людом, немного недолюбливал, а главным образом потому, что оставалось всего лишь три дня до наступления Нового года. И основание для поездки в Первопрестольную по меньшей мере было несерьезное — отвезти какой-то пустячный документ в тогдашний Госстрой СССР, которому подчинялся научно-исследовательский институт, где я работал. Поначалу я даже пытался уговорить своего начальника отдела

доставить этот документ куратору уже в новом году, спустя семьдесять дней — ведь не горит же! Но тот и слушать не хотел. Я немало подивился такому его упрямству, так как всегда считал шефа человеком трезвомыслящим и демократичным. А тут его как заклинило: ехать — и никаких гвоздей! И только спустя примерно час после моего разговора с ним я понял причину такого упрямства.

После встречи с начальником я сидел в «растрепанных» чувствах, нахохлившись, озлобленный на весь белый свет. Вдруг отворилась дверь, и в комнату вошел человек. Наглядно я его знал — это был начальник одного из отделов другого института, располагавшегося в этом же здании. Человек был невзрачного вида, маленького роста, с какой-то нестандартной формой ног — от коленок они расходились в стороны, наподобие буквы «Х». Он подошел ко мне и вкрадчиво спросил:

— Извините, я слышал, вы должны завтра ехать в Москву...

Я мрачно огрызнулся:

— Ничего я не должен! Каприз начальства...

Он фальшиво посочувствовал мне:

— Да уж... Если оно что-то решило, то против него не попрешь...

Он нерешительно топтался на месте. Чувствовалось — хочет мне что-то сказать. Выдержав короткую паузу, несмело, извиняющимся тоном начал:

— Хотя мы иногда и встречаемся в коридоре, вы, возможно, меня не знаете. Я — начальник отдела (он назвал свой отдел и институт). У меня к вам огромнейшая просьба: поскольку вы все равно едете в Москву, то не могли бы вы... — Он вдруг запнулся, оборвав фразу. Спустя пару секунд, продолжил:

— В Москве у меня мальчик... сын... самый меньший. Ему шестой годик...

Я с удивлением посмотрел на него — дескать, а зачем мне знать, где, чей и какой находится сын.

Он понял мое удивление и недоумение, успокаивающим жестом поднял руку и опустил ее.

— Сейчас я вам все объясню. Дело в том, что мой Андрюшка — неслышащий, вернее, неслышаще-немой. Такого слова нет, но я не

признаю слова «глухой». А говорить Андрюшка непременно будет! Так вот, — продолжил мой собеседник, — в двухлетнем возрасте он тяжело переболел. Остался жив, но полностью потерял слух...

Я вроде как очнулся, протрезвел. Плохое настроение куда-то исчезло, растворилось само собой. Ситуация вырисовывалась интригующая.

— В настоящий момент Андрюшка живет в Москве, — продолжал разъяснять мой собеседник, — у нашей родственницы. Там он проходит курс реабилитации и обучения. Мы нашли первоклассного специалиста, и он всесторонне им занимается. Нам это дорого обходится, но мы хотим как можно лучше подготовить мальчика к школе. Поскольку вы там будете, то не могли бы вы привезти его на новогоднюю елку домой, в Киев? Мы с женой будем вам так благодарны! Вся семья по нему ужасно соскучилась...— Мой собеседник, дабы у меня не сложилось о нем, как о родителе, плохое мнение, счел нужным сообщить мне дополнительную информацию: «Мы с женой работаем, и у нас еще трое детей. Все они, слава Богу, здоровы и живут, естественно, с нами. А вот с Андрюшей беда...»

И только тут меня осенило — так вот почему столь упорно и настойчиво до наступления Нового года меня пытаются вытолкать в Москву! Дело не в документе для Госстроя, — это всего лишь повод, прикрытие для командировки, — нужно привезти мальчика. Мне стало обидно. «Значит,— размышлял я, — этот человек сговорился с моим начальником (позже я узнал — они были в приятельских отношениях). Как ни было мне горько и обидно, я понимал, что поездки в Москву до наступления Нового года мне не избежать, а ответить отказом этому, по-своему страдающему из-за болезни сына человеку, у меня язык не поворачивался.

— А кто мне его передаст? — спросил я, давая понять, что уступаю просьбе.

— О, вы не волнуйтесь! — мой собеседник мгновенно преобразился, лицо его засияло, и он скороговоркой затараторил:

— Уже сегодня вечером я договорюсь с родственницей по телефону, и она привезет Андрюшку на Киевский вокзал, и вы получите его, так сказать, из рук в руки. А в Киеве мы уже вас встретим. Вам остается только присмотреть за ним в дороге.

ЧЕМ БЫ ДИТЯ НИ ТЕШИЛОСЬ...

...Идя по платформе Киевского вокзала к своему вагону, я еще издали заметил женщину, изъяснявшуюся жестами с мальчиком. «Вот он, мой подопечный, — несколько с тревогой подумал я.— Как-то мне будет с ним в пути?»

Я подошел к ним, поздоровался, представился женщине, предъявил ей свой паспорт. «Я верю вам, и спасибо, что вы согласились нам помочь», — сказала она. Имени ее я не помню. Вела она себя как-то скованно, у нее был вид замкнутого, но доброжелательного человека. Когда она общалась с мальчиком, то старательно вырисовывала в воздухе каждый жест, а слова выговаривала медленно, сильно выпячивая при этом губы.

— Вы объясняетесь с Андрюшей знаками, — обратился я к ней, — но я-то этого делать не умею. Как же я буду общаться с ним в дороге?

— Пусть вас это не беспокоит. Объем общения с ним у вас будет ограничен. Сказки вы ему рассказывать, конечно, не будете, а жесты на уровне домашнего обихода всем понятны: указал на бутылку с водой — хочет пить, а захочет кушать — покажет на рот. Не это главное. Меня другое заботит — как он поведет себя, когда тронется поезд. Я-то ведь с вами не еду...

До отправления поезда оставалось минут десять—пятнадцать. Мы зашли в вагон, я нашел свое купе, начал располагаться. Андрюшка обвел взглядом спальные полки — нижние, верхние, потрогал пальчиком светильник у изголовья, проявив обычную детскую любознательность. «Пускай трогает и осваивается с новой обстановкой», — подумал я. Но в душе ощущал напряжение.

Перед тем, как выйти из вагона, женщина, его опекунша, наверное, уже в десятый или двадцатый раз, стала объяснять мальчику, что сейчас он поедет с этим хорошим дядей (она указала на меня) далеко-далеко — домой, в Киев. Она сложила кончики пальцев рук вместе, разведя ладони в стороны так, что жест по конфигурации напоминал крышу. А в Киеве его встретят папа и мама. Я смотрел на них, чуть ли не разинув рот. Для меня тогда такая форма обще-

ния не была знакома, а поэтому действовала гипнотизирующе.

Она попрощалась со мной, поцеловала в щечку Андрюшу и, «сделав ему ручкой», вышла из вагона на платформу, встав перед нашим окном. Мальчик вел себя довольно спокойно.

Вдруг я ощутил очень легкий толчок, и женщина, стоявшая перед нашим окном, стала медленно смещаться в сторону. Поезд тронулся с места. Я наблюдал за Андрюшей. Естественно, он ощутил тот же толчок. Первое мгновение он еще не осознал происходящего. Но когда увидел, что столь близкое ему существо, стоявшее перед окном на платформе, медленно удаляется, то понял — его покинули. Глаза мальчика широко раскрылись — в них были и удивление, и непонимание, и страх вместе с ужасом. «Вот он, как говорят военные, час «ч» и наступил, — с горькой иронией подумал я, — сейчас начнется...»

Нет, это был не просто крик — это был душераздирающий крик! Ощущение было такое, что крик исходит не изо рта, а из самых что ни на есть глубин его маленькой души. Казалось, он не только не слышит, но в этот момент ничего и не видит, совершенно забыв о том, что ему много раз втолковывала тетя: «... ты поедешь домой — к папе и к маме».

Среди десятка игрушек, приготовленных в дорогу, ни одна особого интереса для него не представляла — он часто играл ими дома. Но одной из них, поскольку ее он еще не видел, предписывалась особая роль — роль этакого успокоителя. Опекунша мальчика, зная особенности его характера, оказалась неплохим психологом. В день отъезда она купила заводную металлическую игрушку — маленькую курицу. Ее заводили ключиком, ставили на ровную поверхность, и она начинала клевать, наподобие того, как живая курица клюет зерно. На платформе женщина незаметно отдала игрушку мне и посоветовала прибегнуть к ее помощи в случае возникновения экстремальной ситуации, т.е. когда у мальчика начнется истерика при расставании.

Я тяжело переношу плач — будь он женский или детский. Особенно мне невыносимо, когда плачет ребенок. В этот момент я теряюсь, становлюсь абсолютно беспомощным; мне кажется, что любая моя попытка успокоить плачущего выглядит нелепой,

а потому — неэффективной. А когда у плачущего по щекам текут слезы, да еще градом, — для меня это настоящая пытка, так как я в душе при этом испытываю прямо-таки физическую боль. Мои мысли тогда путаются, я лихорадочно перебираю в уме всевозможные варианты и слова утешения.

Андрюшка плакал навзрыд. И тут я решил: сейчас скажу ему так... Кинулся к нему, но вспомнил — он же не слышит! От этого я еще больше растерялся.

Поезд уже набрал ход — на стыках рельсов колеса ритмично отстукивали свое обычное «клап — клап», «клап — клап», мне же слышалось — «плач — плач», «плач — плач»...

И тут я вдруг вспомнил: «Игрушка! Господи, да как же я мог забыть о ней!?» Я выхватил из кармана игрушечную курицу, быстренько завел ее и поставил на столик. «Курица» начала «клевать». Мальчик взглянул на нее. Я следил за его реакцией. В глазах у Андрюшки вспыхнул интерес — такого он еще не видел. «Сработало!»— в душе возликовал я. Он смотрел на игрушку и кричал, но вроде уже не столь отчаянно. И тональность крика изменилась. Потом крик перешел в другую фазу — расслабленную и вялую. Затем он превратился в обычный безобидный плач. «Курица» интенсивно «клевала». По мере увеличения интереса к необычной игрушке уменьшался плач, приняв, наконец, форму отдельных всхлипываний. И вот его ручонка потянулась к игрушке. Вот она у него в руках. Все еще всхлипывая, он внимательно рассматривал ее со всех сторон. Потом он подставил «курице» ладошку. Она продолжала «клевать»— теперь уже по его руке. На лице Андрюшки возникло подобие улыбки... Еще одно мгновенье — и в купе стало тихо. Только было слышно, как на стыках рельс ритмично постукивали колеса: «клап — клап», «клап — клап».

«Критический момент миновал,— с облегчением вздохнул я.— Все будет хорошо. И слава Богу!»

...В Киев мы доехали без проблем. На вокзале меня с Андрюшей, конечно же, встретили его папа и мама. Чтобы описать момент встречи родителей с сыном, нужно быть классиком, безукоризненно владеть пером, а такого дара у меня, естественно, нет. И я не стану этого делать. Отмечу только, что увидев

сцену их встречи, я больше никогда в жизни не жалел о том, что меня столь обманным путем заставили съездить в Москву, ибо слезы радости родных людей при виде друг друга в мгновенье ока растворили все мои обиды и горечи. На фоне их радости мои негативные чувства казались нелепыми и даже греховными. И хотя еще вчера я вовсе не спешил делать добро — я, помимо своей воли, все-таки сделал его, и теперь не только чувствовал, но и воочию созерцал его результат.

Несколько месяцев спустя я ушел из института в другую организацию.

СЛУЧАЙНАЯ ВСТРЕЧА, или ГОДЫ СПУСТЯ…

...Прошло немногим более двух лет. Летом вместе с семьей я уехал в отпуск на Южный берег Крыма, в поселок Симеиз. Все дни мы, как и прочие отдыхающие, купались, загорали. Кто был на море, тот знает, как можно играть и баловаться в воде близ берега. В разумных пределах, конечно. И вот как-то брызгаясь со своим сынишкой на мелководье среди многих купающихся, я заметил, как в мою сторону энергично и настойчиво показывает рукой какой-то мальчик. Я остановился и внимательно посмотрел на него. Перевел взгляд на мужчину и женщину, что были рядом с ним. Мужчина засмеялся и махнул мне рукой. Я подошел ближе. «Батюшки! Да это же Андрюшка со своими родителями. Вот уж поистине мир тесен!»

Я подошел к ним вплотную. Как, однако, мальчик подрос!

— Это он вас узнал, — протягивая мне руку для приветствия, сказал отец Андрюшки, сделав ударение на слово «он».

— Сынишка иногда вас вспоминает. Можете поговорить с ним — он читает по губам.

— Ну, здравствуй, Андрюша!

— Здравствуйте, — достаточно четко проговорил он.

— Как дела?

— Хо-ро-шо, — растянул он это слово. Передо мной стоял крепкий, симпатичный, с умными глазами мальчонка. Во взгляде, в движениях, во всем его облике чувствовались уверенность и душевное спокойствие.

Я немного пообщался с его родителями, обменялся с ними любезностями, и мы, пожелав друг другу всяческих благ, расстались.

В дальнейшем судьба меня больше не сводила ни с Андрюшей, ни с его родителями.

Вспоминая этот давний случай, я иногда фантазирую и строю предположения: Андрей, естественно, давно вырос. Наверное, успешно закончил не только среднюю школу, но и высшее учебное заведение, став специалистом в какой-нибудь области. Может, даже дорос до руководителя какой-нибудь производственной или коммерческой структуры. Имеет семью и воспитывает своих детей, заботясь о них так же усердно, как заботились о нем его родители. И, несмотря на свой физический недостаток, является, надо полагать, достойным гражданином своего Отечества.

В конечном итоге, так оно и должно быть...

Таким было мое первое соприкосновение с неслышащими людьми, их миром. И вряд ли я мог тогда предположить, что много лет спустя мне придется встретиться с ними, но на другой основе, и на другом — более официальном — уровне, и что наше сотрудничество будет продолжаться с добрый десяток лет, вплоть до сегодняшнего дня...

ПОБЕДА!

С 3 по 6 июля 2000 г. в г. Прешове (Словакия) проходил VIII Международный турнир но мини-футболу среди глухих школьников, Украину представляла футбольная команда из Харькова, завоевавшая звание чемпиона мира. Путь домой команды-победительницы пролегал через Киев. На встрече в ЦП УГОГ ребята поделились радостью от своей победы, которая досталась им нелегко. Завоеванный ими Кубок чемпионов — достойная дань памяти их тренера М. Г. Рыжкнна.

Подробную информацию об участии харьковских школьников в турнире в Прешове читайте в ближайших номерах «НЖ».

* * *

Светлой памяти Матвея Григорьевича Рыжкина — тренера футбольной команды харьковских школьников.

Люди, знайте: есть Господь на свете,
Высший Разум есть на небесах!
Наших футболистов он заметил,
Мастерство их взвесил на весах.
На своих весах, на справедливых,
Чтоб вершиться правому суду.
Будь земной судья пообъективней,
Быть бы чемпионом нам и в том году.
Эти парни, а по сути — дети,
Стали в играх взрослыми почти.
Так хотели, как никто на свете —
Память тренера победою почтить.
Пусть играл порой противник грубо.
Был финал: удар, полет мяча...
И — свершилось: столь заветный Кубок
Стал трофеем юных харьковчан!
Этот миг достоин только сказки.
Сказки нет, есть явь с недавних пор:
Кубок — наш! И черные повязки
Посветлели, сохраняя скорбь...
Пусть летит слух по земному шару,
Ширится во все края земли —
Как мальчишек харьковских удары
Славу Украине принесли.
Тренер, будь спокоен за питомцев —
Вырастут в достойных мастеров они!
Путь их в спорте освещает солнце —
То, что в сердце ты зажег для них.

З ДОБРОТОЮ
І МИЛОСЕРДЯМ

ВОЗЛЮБИ БЛИЖНЕГО ТВОЕГО...

Международный День глухих... Что это — праздник или необычная, особая дата, которая должна привлечь к себе внимание самой широкой общественности любой страны, на каком континенте она не находилась бы — в Америке ли, в Европе ли, в Азии или в Африке?

Помню, как в прошлом и позапрошлом годах, по мере приближения этой даты, ко мне обращались некоторые члены УТОГ с вопросом — как и когда этот День появился в календаре особых дат мирового сообщества глухих.

К моему сожалению, я не смог тогда ответить на этот вопрос. Да и откуда я мог знать об этом, если в Обществе проработал столь непродолжительное время. Для меня самого информация по этому поводу представляла чрезвычайный интерес. И хотя я работал — впрочем, как работаю и сейчас — с международными материалами — деловой корреспонденцией, брошюрами, журналами, газетами и т. п., поступающими в адрес Центрального правления, ответа я не находил — там об этом не писали.

И вот недавно, совершенно случайно, ко мне в руки попала книга, вернее, учебник, написанный широко известным ученым-сурдопедагогом, доктором педагогических наук, профессором, президентом Академии педагогических наук Украины, академиком Николаем Дмитриевичем Ярмаченко. Книга эта называется «История сурдопедагогики». Я с любопытством стал ее просматривать. И вдруг — натыкаюсь на раздел «Всемирная федерация глухих», где читаю: «В сентябре 1957 года по инициативе бюро ВФГ в Риме состоялась Международная научная конференция по проблемам глухоты. В ее работе приняли участие более 150 делегатов из 26 стран... С целью привлечения общественного внимания к проблемам глухоты, конференция приняла решение об установлении Международного дня глухих (четвертое воскресенье сентября)». И далее: «Третий конгресс Всемирной фе-

дерации глухих проходил 19—23 августа 1959 года в г. Висбадене (Федеративная Республика Германии). На заседаниях бюро ВФГ был обсужден доклад президента федерации Д. Вукотича, заслушана информация о вступлении в ВФГ обществ Швейцарии, УССР, БССР..., а также о решении IV сессии Генеральной Ассамблеи ВФГ (1957 г.) о проведении Международного дня глухих...»

Так я неожиданно для себя получил ответ на столь интересовавший меня вопрос. Надеюсь, теперь получили его и вы, уважаемые читатели.

Число людей, лишенных слуха, весьма значительно. По приблизительным подсчетам, на каждую тысячу людей с нормальным слухом приходится в среднем один глухой. Значит, среди населения земного шара — несколько миллионов глухих.

Как живут эти люди в разных странах? Об этом мы пытаемся время от времени писать в нашей газете. Вот, к примеру, (мы об этом уже тоже писали) в IV Международном конкурсе глухих магов, проходившем в 1992 году в Киеве, присутствовали 5 американцев. Так вот, один из них рассказал, что у него есть личный самолет, который он сам же и пилотирует. А ведь он глухой! Есть, безусловно, и такие страны, где жизненный уровень неслышащих оставляет желать лучшего, в том числе и наше государство. Вот именно поэтому — во имя защиты прав глухих, защиты их достоинства и был введен 38 лет тому назад Международный день глухих.

Глухие люди... Что они могут? «Они могут все, кроме как слышать!» Эти слова я взял в кавычки, поскольку это — цитата, своего рода крылатое выражение. Его автор — глухой, президент Галлодетского университета, господин Ян Кинг Джордан (США). И он, вне всяких сомнений, прав. Есть же в мире глухие художники, скульпторы, поэты, прозаики, ученые-исследователи, учителя, юристы, врачи, артисты, спортсмены, не говоря уже о высококвалифицированных рабочих разных профессий и просто — хороших рабочих.

...Я вижу неслышащих не только на работе, но и замечаю их в суетливой городской толпе, на ходу обсуждающих со своими

спутниками свои проблемы, вижу их на железнодорожных вокзалах и автовокзалах, в метро, на платформах электрички...

Платформа электрички.
Суета и толчея.
На солнцепеке пассажиры
Ждут вагонов.
И в этом муравейнике людском
Заметил я,
Как разговаривают двое
Оживленно.
Красавица-девица,
Да и парень ей под стать,
Так ладно все на них.
Одеты честь по чести...
Пожалуй, голос девушки
Звенел бы как хрусталь,
Да только вместо слов —
Каскады знаков-жестов.
Все ждут-пождут,
А электрички нет и нет,
А сверху беспощадно
Солнце дышит жаром.
А тут, забыв про все,
Отгородившись от сует,
Ведет свой разговор,
Видать, влюбленных пара.
К тому, что на платформе —
Шум и гам — был парень глух.
На раскрасневшемся лице
Блестел пот глянцем.
И мне порой мерещилось,
Что руки этих двух
Порхают в необычном
Оживленном танце.
Внимала парню девушка,

А тот все говорил.
Лишь изредка рассказ
Вдруг прерывался смехом...
Подумал я: «Гляди, а у ребят
Вон сколько сил —
Для дела время есть
И есть часок потехе...»
— Идет, уже идет,—
Вдруг разнеслось во все концы...
К посадке изготовилась
Толпа большая...
Садясь, подумал я:
«А эти двое — молодцы!
И кажется, что глухота им
Вовсе не мешает!»

И все-таки я снова и снова задаюсь вопросом: День глухих — это праздник или особая дата? Думаю, скорее второе, нежели первое. И даже если это не праздник, я, тем не менее, хочу поздравить всех неслышащих с тем, что он, этот День, у них имеется. Пусть он напоминает всем слышащим о тех, кто в силу особых, по большому счету, трагических обстоятельств, когда-то лишился способности слышать. И долг нашего государства, да и всех нас оказывать таким людям всяческую помощь — прежде всего социальную поддержку, постоянно помнить и видеть в них граждан, которым нужна определенная государственная защита.

Любовь к ближнему, то есть к себе подобному, независимо от того здоров он или инвалид,— не эта ли добродетель является наиболее ценной, а лучше сказать бесценной, ибо она, эта добродетель, делает нас духовно чище и богаче — ведь не зря она легла, если вдуматься, в основу всех десяти библейских заповедей! И одна из них, самая главная заповедь — «Возлюби ближнего твоего...»

Христианину надлежит жить по Библии...

ПРАВО БЫТЬ ЧЕЛОВЕКОМ

Не злословь глухого,
и перед слепым не клади ничего,
чтобы преткнуться ему...

Ветхий Завет, книга Левит,
глава 19, стих 14.

Обрати внимание, дорогой читатель, на приведенное в качестве эпиграфа изречение, взятое из Библии. Обрати внимание на это каждый — будь ты мужчина или женщина, юноша или девушка, верующий или атеист. Обрати внимание, независимо от того, каков ты — мягкосердечен или жестокосерд, добр или зол, человеколюб или человеконенавистник. Из глубины веков, к тебе, к каждому из нас, обращается Голос, призывая нас быть милосердными. Потрясает извечность проблемы — инвалидность и физическая немощность некоторых членов человеческого общества. Уже тысячелетия назад, а если взять шире — то во все века и эпохи в обществе любой формации стоял вопрос — как защитить инвалида, который сам защититься не в состоянии. Этот вопрос, а вернее — проблема, была столь актуальна и важна, что призыв к милосердию был внесен в кодекс жизненных правил и наставлений, составленных на все времена для всех поколений человечества. Этим кодексом является Библия.

Я сослался здесь на Книгу книг (как еще иногда называют Библию) для того, чтобы подчеркнуть вечную остроту проблемы, связанной с инвалидностью. Надо полагать, мало что изменилось в этом вопросе по прошествии тысячелетий. Ибо как тогда, так и сейчас инвалидов иногда вообще не считают за людей. Не повсеместно, конечно, но это явление нет-нет да и где-нибудь обнаружится. Вот вам факты.

В издающемся на английском языке в Великобритании информационном бюллетене «Дизабилити Трибюн» («Трибуна инвалидов») за октябрь текущего года помещена статья, перепечатанная из газеты «Замбия Дейли Мейл» от 8 июля 1999 года,

выходящей в Замбии (Африка). Экземпляр этой газеты с упомянутой статьей переслала в редакцию бюллетеня Замбийская национальная ассоциация инвалидов. Сделано это было специально для того, чтобы показать людям пещерное мышление отдельных представителей рода человеческого, неуемных в своей жестокости и человеконенавистничестве. Статья называется — «А не стерилизовать ли слепых и прочих инвалидов?» О какой стерилизации идет речь — понятно каждому.

Характерно, что под статьей стоит не конкретная фамилия автора, а всего лишь — «служащий медучреждения».

Но это — в Африке, хотя тамошние люди, кроме цвета кожи, ничем иным от европейцев не отличаются.

А вот информация из того же источника, касающаяся цивилизованных Соединенных Штатов Америки, так пекущихся о правах человека, проявляющих особую заботу об инвалидах и немощных. Возможно, так оно и есть, но порой эта забота принимает уродливые формы. Она действительно особая — эта забота. Однако перейдем к фактам.

Газета «Вашингтон Таймс» на своих полосах на видных местах публикует массовые протесты против назначения на должность преподавателя биоэтики Центра по вопросам защиты человеческих ценностей Питера Сингера. Этот с позволения сказать ученый получил от студентов весьма характерное прозвище — Доктор Смерть. Одна из его этических идей включает точку зрения, согласно которой «убийство животных этически может выглядеть бесчеловечнее, нежели убийство нескольких младенцев-инвалидов...» Чем же мотивирует сей муж свои воззрения? А ничем иным, кроме как заботой о животных, ибо, согласно его утверждению, «животное, в отличие от человека, может ощущать боль гораздо острее».

Его взгляды настолько взбудоражили общественное мнение, что один из кандидатов в президенты США от Республиканской партии отозвал финансовую помощь для Принстонского университета — «в знак протеста против принятия на работу в этот университет профессора, оправдывающего в некоторых случаях умерщвление увечных младенцев и инвалидов». «Питер Сингер

проявляет неслыханную дискриминацию в отношении неродившихся детей, младенцев, инвалидов, немощных и пожилых людей. Такое недопустимо в человеческом обществе». Эти слова кандидат в президенты от республиканцев сказал, обращаясь к группе активистов по защите прав человека, собравшихся для проведения акции в защиту прав инвалидов.

И тут будет весьма кстати напомнить вам, дорогие читатели, что тема предпоследнего XII конгресса Всемирной федерации глухих, состоявшегося в июле 1995 года в Вене (Австрия), называлась — «За права человека». Почему было выбрано именно такое название темы? Видимо, потому, что права инвалидов и в наши дни сплошь и рядом ущемляются и нарушаются. Порой этих прав у инвалидов вообще нет. Разве вышеприведенные примеры ни о чем не говорят?

Приводя факты о незавидной участи инвалидов, сошлюсь на собственный опыт. В свое время я долгое время находился за границей — работал в некоторых странах переводчиком английского языка в коллективах советских специалистов, трудившихся на строительстве промышленных объектов, создававшихся при технической помощи тогдашнего Советского Союза. По роду работы мне приходилось довольно много ездить по той или иной стране, пусть даже в пределах ограниченного района, где я видел множество инвалидов — людей с искалеченными судьбами, обездоленных, обнищавших, лишенных элементарных прав, в том числе и права быть человеком, что фактически отнимает у них право на жизнь. Таких людей я видел в Индии и в Афганистане. Приходилось мне видеть их, хотя и в меньшей степени, и в Египте.

Во все времена, начиная с древнейших времен, правитель обязан был заботиться о благе своих подданных. Хотя благо — понятие относительное. Как бы ни был народ доволен своей жизнью, национальное благо будет ущербным, неполным, если в обществе будут продолжать страдать инвалиды, лишенные необходимой помощи со стороны власть предержащих. Эту помощь им должны обеспечить соответствующие законы. Как свидетельствуют некоторые информационные источники, далеко не в каж-

дой стране власти обеспокоены тяжелым положением инвалидов — будь то неслышащий, незрячий или инвалид-опорник. Далеко не в каждой стране они готовы прислушаться к голосу своих недееспособных граждан, так нуждающихся в помощи и ждущих законов, которые хоть в какой-то мере могли бы защитить и отстоять их жизненные интересы. Бывает, что таких законов в защиту инвалидов не всегда достаточно, а иногда они просто отсутствуют. А порой даже существующие законы цинично попираются и игнорируются чиновниками — разных мастей и уровней. И как тут не вспомнить печально знаменитую фразу — «Я тебя туда (в Афганистан — прим. авт.) не посылал», ставшую в некотором роде показателем падения уровня нравственности в нашем обществе, ибо именно так отвечают некоторые чиновники воинам-афганцам на требования последних предоставить им возможность реально пользоваться правами и льготами, установленными для них Родиной, по чьей в общем-то вине многие из них стали инвалидами, потеряв в той бессмысленной войне как физическое, так и психическое здоровье.

Уверен, что хоть один раз в жизни каждый испытал на себе или был свидетелем того, как попирается тот или иной закон, как торжествует несправедливость. А должно быть наоборот!

Мне приходилось наблюдать безобразие, чинимое чиновниками и бюрократами, нарушающими закон. Это-то и послужило в конечном итоге основой для стихотворения, которым я хочу завершить свою статью. И хотя я написал его довольно давно, наша действительность такова, что настроения, чувства и мысли, выраженные и высказанные в нем, остаются актуальными и злободневными и ныне. Похоже, эта тема — вечна.

Как так — на исходе двадцатого века,
Когда полноправно живет человек,
Вопрос не решен о правах человека —
Правах для глухих, для слепых, для калек...
Сегодня, когда от насилья мир стонет,
И двинул войною режим на режим,
Не ты ль оказался совсем посторонним,

Совсем равнодушным к страданьям чужим?
И пусть далеко те кровавые войны,
Когда далеко — то не очень болит...
Но что ж ты молчишь, когда видишь — изгоем
Живет среди нас молодой инвалид?
Он бьется — бедняга — в сетях бюрократов,
Повергнутый наземь, да так, что не встать!
И в этом немало и те виноваты,
Кто просто обязан ему помогать!
Живет — коль то жизнь! — без опеки-заботы,
Кляня и судьбу, и жестокий наш век.
А ведь ему надо так мало — всего-то
Почувствовать: он, как и ты, — человек!!!

ХРАНИ, ГОСПОДЬ, СЕЙ ХРАМ...

Существует библейское изречение, давно ставшее поговоркой: «Пути Господни неисповедимы». Суть его проста: никто не знает своего будущего, не ведает, как сложится его дальнейшая судьба, куда поведут и к чему приведут его жизненные дороги, ибо все в руках Всевышнего, замыслы которого неведомы никому.

Я десятилетиями ходил по этой улице с симпатичным названием — Курская; ходил мимо расположенного на ней не менее симпатичного здания, но у меня никогда и в мыслях не было, что когда-нибудь я буду в этом здании работать. А поди же, это случилось! Именно здесь, в этом симпатичном здании ныне я и работаю. В нем расположен и осуществляет свою деятельность славный и дружный коллектив Культурного центра Украинского общества глухих.

После достижения пенсионного возраста я ушел из Центрального правления УТОГ и поступил на работу сюда, в Культурный центр, на скромную и, скажем прямо, не престижную должность сменного суточного дежурного, а проще говоря — вахтера или сторожа. Но такая не престижная должность меня не огорчает и не обескураживает. Ибо, как гласит известная пословица, — не

место красит человека (а, видимо, как раз наоборот).

... Сейчас утро. Я сижу за своим рабочим столом, на котором находятся все атрибуты дежурного — служебная документация и оперативная справочная информация, и пишу эти заметки. Благо, обстановка к этому располагает. Сегодня — выходной. В здании — ни души. Почти абсолютная тишина. Иногда раздается телефонный звонок, едва слышно гудение неисправной лампы дневного света. В находящемся рядом баре тихо гудит холодильник. Замер в ожидании своего часа игровой автомат. Но этот «однорукий бандит», как называют такое игровое устройство на Западе, когда его включат, заморгает и замигает всевозможными разноцветными огнями, молча призывая и соблазняя посетителей Центра возможностью легкого денежного выигрыша. Многие поддаются соблазну, но далеко не каждый выигрывает.

Говорят, театр начинается с вешалки. Если это так, то наш Культурный центр начинается с информационной доски. Она, эта доска, находится на противоположной стенке прямо передо мной. Прежде всего, бросается в глаза огромный лист ватмана, на котором на украинском языке художник красиво начертал: «Культурний план заходів на травень 2001 р.» Понятно, что на каждый последующий месяц вывешивается новый план, отличный от предыдущего. В этом плане расписаны все мероприятия для посетителей Центра на месяц вперед, с указанием даты, времени, места проведения и фамилии ответственного за мероприятие. Рядом с планом — всевозможные объявления, график репетиций коллективов художественной самодеятельности Центра на весь 2001 г., и прочая необходимая и полезная информация. Так что эта доска дает хотя и не полное, но все же некоторое представление об объеме работы, проводимой Центром.

Повторюсь, сегодня — выходной. Но, оказывается не для всех. В полдень явилась на работу художественный руководитель Центра Евгения Филипповна Заднепровская. Ее привели сюда заботы и хлопоты, связанные с репетицией и творческой шлифовкой двух спектаклей, с которыми она скоро поедет (в рамках обмена) в Чернигов с выступлениями перед тамошней аудито-

рией неслышащих. Немного погодя в Центре появилась сурдопереводчик и руководитель художественного кружка «Зримая песня» Евдокия Михайловна Зуева.

Еще с утра позвонил директор Центра Владимир Михайлович Гончаренко. Казалось бы, такой банальный, прозаический вопрос как вывоз мусора с территории организации волнует его в день отдыха в такой же степени, как и другие воистину важные производственные вопросы, ибо в его работе, по-видимому, нет мелочей, душа болит за все. Над ним нависает масса проблем, но рано или поздно для каждой из них он найдет свое решение. Но — одна проблема исчезает, другая появляется. Приходится крутиться, искать выход из создавшегося положения. Главная проблема Центра — нехватка денежных средств. Пополнению средств Центра в какой-то степени помогает сдача помещений в аренду. Но это только частичное решение вопроса.

Как бы там ни было, Культурный центр — это средоточие разработок и реализации всех культурно-развлекательных мероприятий для неслышащих и силами самих же неслышащих — живет и действует. Он существует уже много лет подряд. В разные годы он по-разному назывался — клубом, дворцом культуры... У его руля стояли разные директора — мужчины и женщины, слышащие и глухие, молодые и не очень, но во все времена оставались постоянными его цели и задачи — пропагандировать и нести в массы, в народ культуру глухих, приобщать к культуре глухих, доказывать и утверждать творческую состоятельность одаренных и талантливых, хотя и неслышащих, людей. Отстаивать право на социальное равенство глухих, укреплять чувство солидарности, преданности идеалам глухих не только в рамках национального Общества, но и в масштабах Европы и, по большому счету, всего мира. Все эти основные и более мелкие, но много значащие для глухих задачи успешно решались и решаются.

В структуру Центра входят Народный самодеятельный театр (руководитель Евгения Заднепровская), народный танцевальный ансамбль (руководитель Марина Козулина), кружок клоунады (руководитель Анатолий Василенко), кружок «Зримая песня» (руководитель Евдокия Зуева), другие кружки — панто-

мимы, шахматный, шашечный, малых форм, кружок «Ветераны сцены», прочее.

В стенах Культурного центра постоянно прописан известный не только в Украине, но и далеко за ее пределами профессиональный театр мимики и жеста УТОГ «Радуга» (директор Ангелина Липовецкая), заслуживающий отдельного и особого разговора.

Было бы неправильно и несправедливо с моей стороны, если бы я ничего не сказал о библиотеке в Центре (заведующая Нелла Антоновна Ларионова). Сюда ежедневно приходят неслышащие читатели — всех возрастов и профессий и учащаяся молодежь — школьники и студенты — где они, как правило, находят все, что им необходимо, будь-то художественная книга, справочник или учебное пособие. Здесь читатели утоляют духовную жажду, находят решение для интересующих их вопросов и проблем, черпают сведения и получают информацию о происходящих в мире событиях, расширяют свой кругозор. В Центре проводятся различные мероприятия — концерты, выставки, встречи.

Даже трудно себе представить, пусть даже на мгновенье, что было бы, если бы он вдруг прекратил свою деятельность. Для многих это была бы и драма и трагедия одновременно, так как для любого неслышащего Культурный центр — неотъемлемая часть его духовного мира, жизни, существования. Здесь он общается, обсуждает и касающиеся и не касающиеся его жизненные и прочие проблемы и ситуации, ищет советы и поддержку по тому или иному личному вопросу у своих товарищей, избавляется от накопившейся отрицательной энергии, заряжается положительными эмоциями, просто отдыхает.

Многие неслышащие, если не все, считают Центр своим вторым домом. По большому счету, так оно и есть. Здесь уютно, чисто, опрятно и празднично. Именно ощущение праздничности, торжественности и творческой атмосферы послужило для меня источником вдохновения, в результате чего я написал, еще задолго до того, как пришел сюда работать, стихи, которыми и хотел бы закончить свой короткий рассказ об этом Центре. Может быть, когда-нибудь о нем будет рассказано гораздо больше и со

многими подробностями. Поверьте, такой чести он заслуживает, как и заслуживает нижеследующих восторженнных, хотя и скромных, поэтических слов:

Здесь можно находиться долго
И отдохнуть душой вполне —
Я в этот Дом вхожу с восторгом —
На поэтической волне.
Здесь нет случайных, здесь свои все.
Здесь жизнь течет без склок и драм.
И потому иное имя
Сей Дом заслуживает — Храм.
Тут святостью немного веет,
Хоть из святынь нет ничего.
И все же я благоговею,
Переступив порог его.
В нем нахожусь со странным чувством,
Способным разум опьянять, —
Здесь энергетика искусства
Вокруг нее, него, меня...
Смотри: в аквариуме — рыбки...
Уют, как дома. Вот так вкус!
Ты зол придешь — уйдешь с улыбкой:
Здесь аура со знаком «плюс».
Тут твоему приходу рады,
С друзьями ты или без них.
Здесь книгочей найдет отраду —
В библиотеке — столько книг!..
Что ж, любознательной натуре
Всегда все было в нем — и есть!
Храни, Господь, сей Храм культуры —
На Курской, 6!

ЛЮДИНА МИСТЕЦТВА

Під благовістям райдуги цієї
Стоїть він, сірооокий чоловік.
Яка йому хвала? Які його трофеї?
Мистецтво і життя.
Мистецтво і життя навік.

М. БАЖАН.

Вперше я побачив його у квітні 1992 року, коли в службових справах зайшов одного разу до відділу культмасової роботи Центрального правління УТОГ. Там жваво обговорював якесь питання з працівниками відділу молодий худорлявий чоловік. Він спілкувався хорошою російською мовою, інколи кидав фразу-другу не менш досконалою українською, при цьому кожне речення дублював дактилем і жестами.

Я зацікавлено спостерігав за ходом бесіди, намагаючись здогадатись — хто цей чоловік? На сурдоперекладача не схожий — розмірковував я — та й саме питання не рівня сурдоперекладача. Може, якийсь начальник... Але ж начальники, якщо вони чуючі, жестовою мовою зазвичай не спілкуються.

Мені важко було судити, оскільки в ЦП я пропрацював лише декілька місяців і тільки звикав до нової для мене робочої обстановки та атмосфери, придивлявся до людей — одним словом, вживався в колектив.

Рухи, жести і міміка незнайомця були, як мені тоді здавалося, природними, наче жестова мова була його повсякденною формою спілкування.

Я тихенько запитав одного з працівників відділу:

— Хто це?

— Директор Республіканського палацу культури УТОГ, — так само пошепки відповів він. А після короткої паузи додав: — Його прізвище — Гончаренко... Володимир Михайлович Гончаренко.

Пам'ятаю, як я тоді по-доброму позаздрив цьому незнайомцеві, який так вільно, так розкуто вів діалог з нечуючими людьми...

Я згадав цей давній, хоча, здавалося б, такий дріб'язковий випадок, аби показати читачеві, як відповідально поставився Володимир Михайлович до довіреної йому справи — керувати колективом, члени якого позбавлені можливості чути. Жестової мови до приходу в УТОГ він не знав, а вивчив її, вже ставши директором.

... Коли в свій час я працював у ЦП УТОГ інструктором оргвідділу і займався перекладом кореспонденції англійською мовою, наші шляхи інколи перетиналися. Адже час від часу зарубіжні організації глухих надсилали до нас в ЦП листи з проханням відрядити до них колектив театру «Райдуга», концерти якого користувалися (і зараз користуються) величезною популярністю. Отримавши такий лист, я телефонував Володимиру Михайловичу і інформував його з цього питання. Зайве казати, що така інформація була йому приємною, оскільки по його голосу в слухавці я відчував, як поліпшується його настрій, як він жвавішає, а у голосі з'являються веселі нотки. І це не дивно, тому що у професійне зростання цього колективу Володимир Михайлович вклав багато сил.

Був період у житті цього театру, коли він стояв під загрозою розпаду і розпуску. Саме він, Володимир Михайлович, директор Республіканського палацу культури ім. Луначарського, як тоді називався нинішній Культурний центр УТОГ, врятував театр від руйнування і зникнення, взявши його, з благословення Центрального правління, під своє крило. Незабаром під його керівництвом були проведені певні зміни, оновлено склад артистів, розроблена нова концепція діяльності, поліпшена якість репетицій тощо.

Любов до мистецтва, певно, є складовою його мислення, його єства. «Коли мені було десь років з п'ять, — пригадував він, — я настільки чутливо реагував на музику, що кожен раз, зачувши її, починав пританцьовувати і підтанцьовувати, навіть якщо мелодія була сумна...».

Володимир Михайлович — дитина післявоєнних років. Народився він у місті Вознесенську на Миколаївщині. Його батько — Михайло Миколайович, за фахом учитель історії, пройшов

усі страхіття та жахи Великої Вітчизняної. Мав якості лідера і талант організатора, тому йому було запропоновано посаду секретаря райкому партії з ідеологічної роботи. На цій посаді він пропрацював багато років.

Мати — Ганна Іванівна, вищої освіти не мала, але це не завадило їй бути доброю хазяйкою у своїй господі і виховувати своїх дітей. А було їх п'ятеро — чотири дівчинки і хлопчик, себто Володя. В сім'ї він був найменшим. Коли дітлахи підросли, мати пішла працювати кухаркою у дитсадок.

У шестирічному віці маленького Володю записали до хореографічного гуртка при міському Будинку піонерів, де він навчався мистецтву бальних танців.

Потім почалося навчання у загальноосвітній середній школі. Вчився він легко, без особливих зусиль вивчаючи як точні, так і гуманітарні науки. Безумовно, міг би стати висококваліфікованим інженером, агрономом, учителем, юристом чи ще будь-ким... Проте доля реалізовувала свою власну програму і розвивалася за своїм сценарієм. Маючи природний хист та обдарування до танцювального мистецтва, освоївши основи бального танцю, випускник середньої школи Володя Гончаренко легко вступив до Миколаївського училища культури на хореографічне відділення. Після 4-річного навчання отримав диплом за фахом «Артист балету — керівник хореографічного колективу».

Далі працював керівником танцювального колективу Будинку культури Миколаївського суднобудівного заводу.

Молодий фахівець працював багато і натхненно — він намагався всі набуті в училищі знання реалізувати на практиці. Душа прагнула лету, його уяву полонили всілякі, інколи неймовірно фантастичні, оригінальні ідеї, які хотілося реалізувати, шліфувати до блиску, до сяйва. Він не прагнув слави, ніколи про це навіть не думав, а просто мріяв реалізувати своє бачення того, що його хвилювало. І в нього це виходило, складалося так, як він того хотів.

І хоч усе було добре, проте хотілося більшого. Є люди, котрі живуть і чинять за принципом: «Вік живи — вік навчайся». Володимир Михайлович — з цієї категорії. Навіть зараз, обійма-

ючи високу посаду директора Культурного центру УТОГ, при наявності перекладачів, він удосконалює свої знання дактильно-жестової мови. «Тут, у Культурному центрі, є люди, в яких багато можна навчитися в цьому відношенні, — каже він. — Я, певно, відточуватиму майстерність володіння жестовою мовою все своє життя, — додає він. — І я до цього готовий, оскільки це потрібно мені, бо коли сам, без перекладача, розмовляю з нечуючою людиною, і ми при цьому дивимось один одному у вічі — я його краще і глибше розумію, по-справжньому переймаюсь його проблемами і турботами...»

Прагнення навчатися та удосконалювати і збагачувати свої знання притаманне Гончаренку в усьому. У нього два дипломи про вищу освіту. Другий диплом він отримав після подальшого навчання у Миколаївській філії Київського інституту культури ім. О. Корнійчука (зараз — Київський національний університет культури та мистецтва), в якому він навчався режисерській майстерності.

Тож його другий фах — режисер театру. Термін «режисер» походить від латинського слова «rego», що означає «керую», «направляю». Скільки йому випало на віку зробити різних постановок, особливо під час роботи в Культурному центрі УТОГ!

До цього працював він на різних відповідальних посадах в Управлінні культури Києво-Святошинського райвиконкому та в Укрпрофраді.

До Українського товариства глухих Володимир Михайлович прийшов наприкінці 1990 року. Тут йому запропонували посаду директора Республіканського палацу культури ім. Луначарського.

Оглянувши своє майбутнє господарство, після деяких роздумів, він прийняв пропозицію. І це незважаючи на те, що незадовго до цього тут сталася серйозна пожежа — у глядацькому залі вигоріла вся сцена, прогорів наскрізь дах будинку, і в нічний час через діру можна було бачити зоряне небо. І загалом уся організаційна та методична робота Палацу були у досить занедбаному стані. Незважаючи на це, Володимир Михайлович дав свою згоду приступити до нової роботи, бо, як він сам зазначав, «планував тут пропрацювати рік-півтора, бо хотілося допомогти нечуючим

людям — пройнявся до них симпатією, співчуттям і розумінням їхніх проблем».

І ось зараз іде вже вісімнадцятий рік, як Володимир Михайлович очолює робочий і творчий колективи Культурного центру, успішно справляється з обов'язками директора Центру і режисера театру міміки і жесту «Райдуга».

Один з працівників Культурного центру сказав про Гончаренка так: «Я давно працюю в КЦ і пережив кількох директорів. Володимир Михайлович з усіх — найкращий. Він та людина, яка обіймаючи директорську посаду, знає, що їй слід чинити в тій чи іншій ситуації, як підійти до вирішення тієї чи іншої проблеми».

І це правда. До директора йдуть зі значними проблемами і з різними дрібницями — і він дає їм раду.

Володимир Михайлович завжди зібраний, зосереджений і цілеспрямований. Від нього ніколи не віє холодом чи байдужістю. Він завжди ввічливий та доброзичливий.

Але, крім вирішення безлічі господарських і технічних питань, Володимир Михайлович знаходить час і для творчості.

Варто назвати лише невелику кількість вистав, у яких він брав участь як режисер: «Концерт-ревю» (1998 р.), «Кохати час» (пісенний вернісаж, 1999 р.), «Шури-мури клоунів» (2000 р.), «Страсти-мордасти» (2003 р.), «Дюймовочка» (2004 р.), «Пригоди Амура» (2005 р.) тощо.

Принагідно слід зазначити, що Володимир Михайлович виступає як режисер не тільки у виставах театру «Райдуга». Його запрошують для постановки вистав при проведенні того чи іншого соціально-культурного заходу, наприклад, при підготовці проекту під назвою «День рідної мови».

Те, чого він досяг, не залишилося непоміченим і, відповідно, отримало свою оцінку. Його праця була певним чином оцінена владою — йому присвоєно звання «Заслужений працівник культури України». Від Київської міської державної адміністрації йому було вручено «Знак пошани», а Міністерство праці і соціальної політики України нагородило його медаллю «За вислугу». Наше Товариство відзначило сумлінну працю Володимира Михайловича високим званням «Почес-

ний член УТОГ», він також є володарем інших відзнак і нагород.

Якщо вести рахунок кількості директорів столичного культзакладу УТОГ, Володимир Михайлович іде в списку під номером 16, але є всі підстави символічно поставити його під номером 1.

Рухливий, діловий, мобільний.
Говорить, зважуючи слово.
Фізично, може, і не сильний...
Тут йдеться не про міць, панове.
Могутні м'язи ми цінили
В усі віки, і ціним нині,
Але — ніщо фізична сила,
Якщо нема чеснот в людині.
Якщо вона до всіх байдужа,
Якщо в душі тепла не має,
А ще — з порядністю не дружить,
Про себе — лиш про себе — дбає...
Герой наш — іншого гатунку,
Засуджує усе ганебне,
Того не чинить, що негоже;
Назустріч піде, коли треба,
І кине круг для порятунку,
Чим тільки може — допоможе.
В нім поєдналися чудово
Все фахове і все гуманне,
І це не просто красне слово —
Йому це дійство притаманне.
Він — весь добро, бо зла не коїть,
Є в ньому сила, честь, відвага.
Дай Бог Вам радості людської,
Здоров'я й творчої наснаги!

ВІРШІ З НАГОДИ РІЗНИХ ДАТ І ПОДІЙ

НОВОГОДНИЕ ПОЖЕЛАНИЯ ЧЛЕНАМ УТОГ НА 1993 ГОД

Представьте картину: безбрежное море,
Где шторм разыгрался, где ветры все свищут.
А в море — суденышко, с волнами споря.
Вперед пробивается, курс верный ищет.
А тучи над морем — все гуще и гуще,
И ветер сильнее, и волны наглеют...
Кренится суденышко прежнего пуще —
Вот-вот, накрыв, волны его одолеют.
Матросы — не в панике, в кучу не сбились.
И — каждый привычно вершит свое дело,
А кормчий — смотрите — с утроенной силой
Ведет это судно, вперед глядя смело.
По курсу возможны подводные рифы,
И скалы подводные, равно как мели...
Но кормчий спокоен — бросает всем тихо:
«Нам важно, чтоб наши ряды не редели.
Спокойно, ребята, даст Бог, — обойдется,
К тому же, мы с вами — матросы лихие...»
А судно, как щепка, по волнам несется
Всецело подвластно безумной стихии.
Вот все...
Чтобы стих не казался столь длинным.
Его обрываем, раскрыв вам уловку:
Корабль — община глухих Украины,
А кормчий — понятно и без расшифровки.
Матросы! Старшины! И мичманы тоже!
И вы, командиры отважного судна! —
Крепитесь, боритесь, сдаваться — негоже!
Желаем и дальше геройских вам будней!!!

НОВОГОДНИЕ ПОЖЕЛАНИЯ ЧЛЕНАМ УТОГ НА 1994 ГОД

...Корабль наш идет...
А море — как и прежде...
Порой, задумаясь, кусает шкипер ус.
Но все ж спокоен он, вселяя в нас надежду:
Коль рифы обошли — знать верно выбран курс.
А волны без конца вздымаются горою,
И каждая из них — точь-в-точь девятый вал,
Но мы уверены — чего уж тут — не скроем:
В надежных-то руках находится штурвал.
Год быстро пролетел...
Всего у нас тут было:
Крен испытал корабль, но миловал нас Бог, —
И с палубы пока здесь никого не смыло,
Корабль течь не дал, на мель не сел, а мог...
Мы на плаву пока... Но здорово качает,
И волны глухо бьют о корпус корабля,
И мы, хоть моряки, но страстно так желаем:
Хотя б впередсмотрящий выкрикнул: «Земля!»
Но он молчит. Лишь рев бушующего моря.
Порывы ветра шквального, и дождь в лицо...
Мы пробиваемся вперед,
И, со стихией споря,
Представьте, держимся...
И даже — молодцом!
Отрадно, что никто не хнычет и не плачет —
Нет таковых, видать, в утоговском роду.
И дай нам Бог везенья и удачи,
Да сил для плаванья и в будущем году!!!

ДЕРЖИСЬ, УТОГ!

Новогодние пожелания членам УТОГ на 1995 год

...Чуть ветер ослабел и — вроде тише стало, —
Лишь мачты редкий скрип да вздох морских пучин.
Крепок корабль наш, но крепче от металла
Команда корабля — из женщин и мужчин.
Матросы — молодцы: работают с улыбкой,
И не поставишь им уныние в укор.
Доволен капитан — в команде нету хлипких,
Ребята славные — как будто на подбор.
Расслабился чуть он, так как тревога спала,
Но воля все-таки вся собрана в кулак —
Неужто пройдены подводные все скалы?
И рифы не грозят?
Ах, если б это так...
По курсу впереди свинцово виснут тучи —
Грозы не миновать, но... миновать беды —
Там тенью промелькнет голландец наш летучий,
Сухим, как говорится, выйдет из воды.
Мы как-никак все ж продержались эти годы,
Ушли ко дну кой-где иные корабли...
И как нас ни трепала скверная погода,
Мы все же с честью испытания прошли.
Возможно, новый год не будет столь уж легким —
Он с нынешних высот не виден нам еще...
В труднейший час мы силы соберем — до крохи,
И выдюжим, рядами став к плечу плечо!
Так поднимай же каждый свой бокал заздравный,
А коли нет, то чашу, кубок или рог!
И пожелаем Обществу — нет, нет, не славы, —
А просто мужества.
Держись, УТОГ!!!

ПРОЩАЙ, ДВАДЦАТЫЙ ВЕК!

Прощай, двадцатый шумный век,
А с ним — и доброе, и злое...
Какой приятный чистый снег,
Навеян тихою пургою.
Прощай, эпоха бурь и гроз,
Эпоха войн и звуков лиры;
Пустых надежд и тщетных грез
О праведном устройстве мира.
Прощай, основа всех невзгод,
Что исхлестали нас, как плетью.
Что ж, здравствуй, юный Новый год —
Входная дверь в тысячелетье!
Пусть свет бессмертного Христа
Избавит нас от всех изъянов,
Чтоб стала наша жизнь чиста —
Без лжи, предательства, обмана...
Вздымая руки к небесам,
Попросим благ, что есть на свете.
Давайте верить в чудеса,
Как в сказку часто верят дети.
Хоть времена не те уже, —
Но — не окончилось ненастье...
Блажен, кто верует! Блажен,
Кто верит в Господа и в счастье!
Земля свой продолжает бег
И путь ее — извечно верный...
Прощай, двадцатый бурный век!
Каким ты будешь, двадцать первый?

ВО ИМЯ СОЗИДАНЬЯ И ДОБРА!

Поздравление к 55-летию
председателя УТОГ Максименко Ю.П.

Не ради красного словца Вам скажем это:
Мы, выверяя слово, взвешивая шаг,
Приветствуем в Ваш Светлый День
в преддверьи лета
И искренне желаем всяких благ!

Ваш возраст — две пятерки — небольшая дата,
Но пройдена большая часть пути...
Сей возраст знаменит отставкой для солдата,
А Вам еще нас в бой — не раз! — вести.

Мы понимаем — возглавлять УТОГ непросто,
Тем более, в наш очень сложный век.
Но Вы найдете шанс для творческого роста —
Уж Вы такой, поверьте, человек!

Вот отгремят фанфары и умолкнут трубы,
И Вы, окинув взглядом кабинет,
Вздохнете: хоть работать ныне трудно,
Но надо — жизнь ведь в «да», погибель — в «нет».

Ох, как летят года, как незаметно тают,
И красятся виски налетом серебра...
Мы Вас приветствуем, пришедших в Мир сей в мае,
Во имя созиданья и добра!

ИСПОЛАТЬ*

Поздравление к 60-летию
председателя УТОГ Максименко Ю.П.

Исполать Вам, Председатель, исполать!
Многая Вам лета! — по-иному.
Вы — как полководец, а УТОГ — как рать,
Что идет за Вами по пути крутому.

И не наша с Вами в том вина,
Что с годами стало нам не лучше...
Впрочем, перспектива все ж видна,
Несмотря на то, что путь стал круче.

Исполать Вам, Председатель, исполать!
Многая Вам лета! — по-другому.
Вы — наш лидер, что еще сказать,
Не боитесь ни огня, ни грому,

И ведете нас сквозь мрак ночей
Всяких там финансовых упадков,
В поисках таинственных кличей
К нашим современным каппорядкам.

Исполать Вам, Юбиляр наш, исполать!
Это значит — многая Вам лета!
Возликуют пусть жена, сыны и мать,
И возвеселимся мы при этом —

Оттого, что Вам сегодня — 60!
Что живете на земле недаром,
Что готовы про-ти-во-сто-ять
Новым непредвиденным ударам...

Что готовы ко всему и вся,
*И идете в бой, открыв забрало, ** —*

Чтобы жизнь УТОГа из-ме-ни-ла-ся,
Чтобы Общество жило — и процветало!!!

* Исполать/греч. / — Многая лета! Хвала! Слава! Молодец!

** Забрало/истор. /- подвижная решеточка рыцарского шлема, закрывавшая и защищавшая лицо.

Выражение «С открытым забралом» означает — честно, открыто и решительно вступить в бой или схватку, подвергая себя опасности.

ПОЗДРАВЛЕНИЕ

(по случаю 65-летия
председателя УТОГ Максименко Ю.П.)

К очередному рубежу
Вы подошли. Мы с Вами ныне.
И я Вам кое-что скажу
С позиций языка — латыни.

В кругу своих, и в этот час
Скажу в глаза, не намекая:
«Вы — дюж и славен без прикрас —
У Вас фамилия такая!»

Ещё филолог Зализняк
Твердил без преувеличенья:
«Есть в каждом имени свой знак,
Своя судьба, своё значенье».

Всё это — к сведенью. За сим
Дам объяснение кратчайше:
У римлян в древности «Максим»
Обозначало «величайший».

И вряд ли это — слов игра.
Не удивляйтеся Вы сами.

Наверно, Ваши пра-, пра-, пра-,
Давно прославились делами.

Дела те — громки и новы,
Им славу помогли стяжати.
И если это так, то Вы —
Тех дел — достойный продолжатель.

Пусть, множась, деется добро
Сейчас и в перспективном плане,
Пусть будет дальше толк и прок
От Ваших будущих деяний.

ВРАЖЕННЯ ВІД ВИСТУПУ ТАНЦЮВАЛЬНОГО КОЛЕКТИВУ ТЕАТРУ «РАЙДУГА»

Я вперше бачив райдугу грайливу,
Як сповнилось мені десь зо три роки.
Й відтоді, як оте угледів диво,
У мене й досі враження глибокі.
Сім кольорів у райдуги, сім кольорів.
Оспіваних в піснях, у прозі й віршах, —
То сім чудес для нас горять вгорі,
В театрі «Райдуга» ті чудеса не гірші!
Гримить танок — та так, що стогне сцена.
О, скільки вимага танок той хисту!
Дивлюся я — і сумніви у мене:
Невже танцюють то глухі артисти?!
Сім кольорів у райдуги, сім кольорів,
Оспіваних в піснях, у прозі й віршах.
То розмаїття барв палахкотить вгорі.
То барви «Райдуги» — хіба щось інше?

А ритм танка такий, що все іскриться.
Хурделиця його ось сцену зрушить...
Ні, невичерпна творчості криниця,
З якої п'ють такі чутливі душі.
Сім кольорів у райдуги, сім кольорів.
Оспіваних в піснях, у прозі й віршах.
Сім соковитих фарб, принадливих вгорі,
Та в «Райдузі» принадливі ще більше!

ПРАЗДНИК ДУШИ

(по случаю Международного фестиваля клоунады глухих, 1995 г.)

Ах, этот праздник смеха и веселья!..
И пусть все праздники собою хороши,
Пожалуй, не видали мы доселе
Такого — праздника души!
Ах, это царство париков и масок,
Ниспровергающих унынье и печаль...
Ах, пестрота костюмов, гримов, красок —
Все это клоунады фестиваль.
И я был рад приятно удивиться,
Как реагировал на выступленья зал.
Ах, клоуны! У них наивны лица,
И добрые, веселые глаза.
Но клоуны наивны понарошку —
В свой номер мягкий юмор заложив,
Они нас веселили — пусть немножко —
Ведь так скучна порою наша жизнь.
И все мы посмеялись в должной мере,
Поаплодировав артистам горячо...
...Дворец затих,
Закрылись его двери,

Но только сердце этому не верит:
Ведь в сердце — праздник все еще...
И будет нам он долго-долго сниться,
Битком набитый будет сниться зал.
Ах, клоуны! У них смешные лица,
Веселые, с хитринкою, глаза.
Ах, этот праздник смеха и веселья!
И пусть все праздники собою хороши,
Пожалуй, не видали мы доселе
Такого — праздника души!

КТО — ГЛУХОЙ?

(к Международному дню глухих)

Как сегодня помню я ту сцену,
И тот день — холодный и ненастный...
Бабку, что упала на колени —
Был на стежке гололед ужасный.
Ребятня шла мимо того места,
Но никто не оказал подмогу.
Лишь один, он показал ей жестом —
Помогу вам перейти дорогу.
И помог. Кряхтя, старушка стала
Благодарствовать, но тут их старший вышел:
— Бабушка, а толку в этом мало —
Он — глухой, и ваших слов не слышит.
И вздохнула горестно старуха,
И сказала им вослед напевно:
— Эх, ребятки,— два здоровых уха.
Ведь глухой не он, а вы — душевно...

ВИКТОРИЯ ЗНАЧИТ «ПОБЕДА»!

(по случаю победы украинской красавицы Виктории Притыченко во Всемирном конкурсе красоты, 2001 г.)

Я, друзья, сегодня так взволнован!
Только я взволнован неспроста.
Миновало пару лет и снова
Украины блещет красота.
Привкус пораженья вечно горький.
Из восьмерки — у одной успех.
Там, на славном острове Мальорка,
Вика оказалась лучше всех.
Подиум не любит слабонервных.
Шла она к победному концу.
Выдержала «бой» — и стала первой,
И убор Miss World ей так к лицу.*
О победа, как ты вожделенна!
Но какой к тебе тернистый путь!
Быть бы первой ей и во Вселенной...
В первенстве ведь смысл весь и суть.
Чувства можно выразить молчаньем.
Молча мы, надеждою живем.
Викина победа изначально
В имени заложена ее.
Девушка из угольного края,
Мы, тебе свою любовь неся,
Искренне с победой поздравляем —
Я, УТОГ и Украина вся!

* Miss World — Мисс Мира.

ПЕСНЕ ТЫ НЕ СКАЖЕШЬ «ДО СВИДАНЬЯ!»

(по случаю II Республиканского
фестиваля песни в жестовом исполнении, 1997 г.)

..А песни, как птицы, метались по залу,
Рвались на открытый простор...
От музыки стены порою дрожали —
Пылал музыкальный костер.
Сменяя друг друга гремели оркестры, —
Тут не было места тиши.
Казалось, воистину мало тут места
И песням, и жару души.
А в жестах певцов — благородные чувства
Прекрасной и вечной любви,
Поведанной нам тем особым искусством,
В котором душа говорит.
И руки... О руки, творящие образ,
Плетущие песни канву!..
О сколько усилий затрачено, чтобы
Здесь песнь ожила наяву!
Читатель, как жаль, что в том зале ты не был —
А значит, ты слышать не мог
Вопроса мальчишки из песенки «Небо»,
Что вызвала в горле комок...
Какая палитра эмоций на лицах
Душою поющих певцов!
Такое искусство способно родиться
Лишь в искренних сердцем творцов.
И я удивлялся почти беспрестанно
Синхронности, пластике их...
Позвольте, друзья, я почтительно встану
С поклоном искусству глухих!

НОВОРІЧНІ ТА РІЗДВЯНІ ПОБАЖАННЯ

Здрастуй, рік 2004-ий —
Рік нових надій, нових накреслень.
Як і завше, віримо ми вперто, —
Принесеш добро ти людям чесним.
Нам і далі шлях важкий верстати...
Хай вороння галасливо кряче...
Буде в нашім домі ще достаток,
Посміхнеться нам іще удача.
Тихо пада сніг на Україну,
На річках взялися льодом води.
Вірю: дух свободи не загине,
Бо відтанула душа народу.
На ялинку любо поглядіти —
Від прикрас аж обважніло віття.
Хай щасливі будуть наші діти,
Наш народ — на все тисячоліття.
Бийте, барабани та литаври!
Дзвін церковний знову тишу рушить!
Золотом знов сяє наша Лавра,
А відтак — і сяють наші душі.
Радий, що вернулись ми до Бога,
Від духовної не вмерли спраги...
Господи, полегши шлях УТОГа!
Дай нам сил, завзяття і наснаги!
Щоб боротись, вижити і жити,
Мати захисний Закон і право,
Щоб міг кожен гордо говорити:
«Про глухих піклується держава!»

НОВИЙ РІК ІДЕ...

Що мені метелиця чи хуга,
Що мені тривала заметіль!
У душі моїй спада напруга —
Зичать мені щастя звідусіль.
В нашому житті так повелося —
Як іде ялинкова пора,
Хор лунає тисячоголосий
З побажанням щастя і добра.
І тоді я розправляю плечі,
Ну а серце так хвилює щось...
І кажу собі: «Та ще не вечір...
Дай-то, Боже, щоби все збулось!»
Щоб щасливі випали дороги,
На ланах щоб щедрий був ужин,
А родина славного УТОГа
Досягла намічених вершин.
Скоро, влітку, — ювілейне свято,
Віддадуть йому належну дань.
Для УТОГа — визначальна дата,
Підсумок всіх звершень і дерзань.
Все це буде, але буде потім,
Все складеться славно і у лад.
Ну а поки що кипить робота
В переддень таких веселих свят.
Рік Новий іде — рум'яний, юний,
І несе нам, вірю, гарний дар.
Прогримить його прихід відлунням
Феєрверків й пострілом петард.
Залпи прогримлять по всій окрузі,
Рік старий замкне остання мить.
З Новим роком, з новим щастям, друзі!
Хай Всевишній вас благословить!

ДОРОГИ, КОТОРЫЕ НАС ВЫБИРАЮТ

Девушка-краса спешила явно:
Ей бы взять попутное авто...
Но на этой улице — на главной,
Взмах, руки не замечал никто.

Так она стояла б долго-долго,
Тут еще и дождик как на грех...
Только вдруг — сверкающая «Волга»,
Свой остановила быстрый бег.

Удивилась искренне девица —
Странные бывают шофера:
Этот предложил ей изъясниться
С помощью бумаги и пера.

Заскользила ручка по бумаге:
Он — вопрос ей, та — ему ответ...
...Ехала, жалела: «Ах, бедняга!..
Парень-то какой! Да слуха нет...»

А водитель только улыбался,
Жестами ей что-то говорил.
Ей казалось — мир вокруг менялся,
А по сути он таким же был.

Разве что — рождалась эта пара,
Дружба их, любовь их, наконец.
Год спустя вот этот самый парень
Вел ее, представьте, под венец!

...І ЩЕМ В ДУШІ

Надзвичайне враження справила на мене доля нечуючої жінки — матінки відомої української співачки, заслуженої артистки України, Ніни Шестакової, чия зворушлива та відверта розповідь про себе та свою матусю була опублікована у газеті «Високий Замок», скорочений передрук якої зробила — (і правильно, що зробила!) — газета Українського товариства глухих «Наше життя» (див.№10 від 15 березня 2002р.)

Не обов'язково бути жінкою чи глухою людиною, щоб збагнути всю драматичність і, певною мірою, трагічність ситуації, коли мама не в змозі почути і особисто оцінити вокальні здібності та помилуватися голосом своєї донечки, обдаруванням і артистичною творчістю якої захоплюється кожен, хто любить і шанує пісню.

Оскільки біль цієї жінки, з огляду на її фізичну ваду, біль її доньки — «зірки» української естради — передався мені, то я не міг не відгукнутися на таку обставину поетичним словом. Можливо, комусь це байдуже, а мені — хвилює уяву і викликає щем в душі...

НЕЧУЮЧА НЕНЬКА

Заслуженій артистці України
Ніні Шестаковій та
її матусі — присвячую

Смуток сповив усю душу старенькій,
Разом з тим радість в серці нуртує:
Донька співає — і тішиться ненька,
Смуток — бо співу неня не чує.

Чим тут зарадить нечуючій жінці,
Як їй позбутись тяжкого лиха?!
З тишою вічно живе наодинці,
Донька співає — тільки і втіхи.

А в піснях співачки розквітають квіти —
Голубі, оранжеві, червоні...
Віддала б матуся геть усе на світі,
Тільки б раз почути голос доні !

Мама вмика телевізор вже зрання,
Тихо присяде, тихо заплаче:
Доня, буває, співа на екрані —
Хоч не почує, то хоч побачить...

Доню побачить — і наче воскресне,
Легше душі, і жити не гірко.
Пісня лунає, летить в піднебесся,
Ген до зірок — від нашої «зірки».

А в піснях співачки розквітають квіти —
Голубі, оранжеві, червоні...
Віддала б матуся геть усе на світі,
Щоб на мить почути голос доні...

КАНТАТА ПРО УТОГ

За справи ми брались з азартом. В напрузі,
Кладучи свій труд на вівтар перемог,
Ми вірили в себе , ми вірили в друзів,
І в захист надійний, яким є УТОГ.

Бувало в нас гаряче — наче у кузні,
Тридцяті роки — наших звершень пролог.
Ми вірили вперто у себе та в друзів,
Бо нас об'єднав спільний дім наш — УТОГ.

Траплялось, ми йшли по затемненій смузі,
Здавалось — темп інший став, зменшився крок.
Ми все-таки вірили в себе та в друзів,
Бо символом віри для нас є УТОГ.

В нас кожен отримує честь по заслузі,
Якщо він щось вніс в торжество перемог.
Ми віримо в себе, ми віримо в друзів,
І в нашу надію — у рідний УТОГ.

Усі ми щасливі в своєму союзі,
Що став рятувальником для багатьох,
Ми щиро всі віримо в себе та в друзів,
І в наш непохитний священний УТОГ.

СОДЕРЖАНИЕ

Літописець нашого життям 3

УТОГ У ПОЕЗІЇ

Путь УТОГ 8
Наші лави в історію йдуть 9
Ода до 75-річчя УТОГ 12
Урочисті привітання делегатам XV з'їзду УТОГ 15
Привітання делегатам XVI з'їзду УТОГ 19

СКРОМНІ ТРУДАРІ УТОГ

След на земле 24
Восхождение к мастерству 30
Его величество случай 32
Годы и роли 33
Слово про колегу 35
Життя підкоряється сильним 39
Хозяюшка 43
Неслышащий, отвергший глухоту 46
Валентине Алексеевне Пилипец — 55 49
Человек на своем месте 50
Глухой попутчик, или Интервью в вагоне 52

ПОЕТИ УТОГ

Глухі поети 56
Не бійтесь завтрашньої днини 57
Нам юность помнится особо 64
Лекарственные травы Анатолия Симоненком 71
Коли слово — золото 75
Поезія Тетяни Воронової (Комендант) 79
Джерельна поезія Галини Швець 84

ЮНА ЗМІНА УТОГ

Удачі вам, хлопці! 92
Глухий Олег і чуючий Іванко 95
Срочная командировка, или Андрюшка 98
Победа! 105
Светлой памяти Матвея Григорьевича Рыжкина. 106

З ДОБРОТОЮ І МИЛОСЕРДЯМ

Возлюби ближнего твоего... 108
Право быть человеком 112
Храни, господь, сей храм... 116
Людина мистецтва 121

ВІРШІ З НАГОДИ РІЗНИХ ДАТ І ПОДІЙ

Новогодние пожелания членам УТОГ На 1993 год 128
Новогодние пожелания членам УТОГ на 1994 год 129
Держись, УТОГ!. 130
Прощай, Двадцатый Век! 131
Во имя созиданья и добра! 132
Исполать. 133
Поздравление 134
Враження від виступу танцювального колективу театру «Райдуга» 135
Праздник души 136
Кто — глухой?. 137
Виктория значит «Победа»!. 138
Песне ты не скажешь «до свиданья!» 139
Новорічні та різдвяні побажання. 140
Новий рік іде... 141
Дороги, которые нас выбирают. 142
...І щем в душі 143
Кантата про УТОГ 145

Здесь можно
находиться
долго
И отдохнуть душой
вполне –
Я в этот дом
вхожу
с восторгом –
На поэтической
волне..

Сей Домъ принадлежитъ
къ Помѣщикамъ
Ивановымъ
Петровымъ
и Прочимъ.
Всѣ сколь
угодно
Здѣсь
Дѣйствуетъ
Законъ
Всѣ же Чужіе
Нѣтъ Ни Сдѣлать
Ничего,
Безъ Ихъ
Позволенія
Дѣйствуетъ
Законъ Всѣ,
Нѣтъ
Самчанинъ
Ихъ
Чужой Свободы
Отъ

В нем нахожусь
со странным
чувством,
Способным
разум
опьянять –
Здесь энергетика
искусства
Вокруг неё, него,
меня...

Смотри:
в аквариуме –
рыбки...
Уют, как дома.
Вот так вкус!
Ты зол
придешь –
уйдешь с улыбкой:
Здесь аура
со знаком
«плюс»

Лют твоему
приходу
рады!
С друзьями ты
или без них.
Здесь книгочей
найдет отраду —
В библиотеке
столько книг!

Что ж,
любознательной
натуре
Всегда все было
в нем —
и есть!
Храни, Господь,
сей Храм
культуры
На Курской, 6!

А. Яриновский

Я ПИШАЮСЬ ТОБОЮ, УТОГ

Автор: А.М. Яриновський

Відповідальні за випуск: І.І. Чепчина
Н.М. Каменська

Художнє оформлення: П.В. Моргунов

Комп'ютерна верстка: П.В. Моргунов

Підп. до друку 04.04.08. Формат 60х84/16.
Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 9,3.
Тираж 1000 примірників. Зам. № 49.

Українське товариство глухих (УТОГ)
03150, Київ-150, вул. Червоноармійська, 74.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 1661 від 22.01.2004

Поліграфічний центр УТОГ
03038, Київ-38, вул. Нововокзальна, 8.

Яриновський Анатолій Миколайович народився у 1940 році. Закінчив Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка, перекладач-референт. Перебував у тривалих закордонних відрядженнях в Індії, Єгипті, Афганістані, де працював перекладачем англійської мови. З 1991 по 2001 рік працював в апараті ЦП УТОГ інструктором. Друкувався в газеті «Наше життя», журналі «Вітчизна» та в інших періодичних виданнях. Зараз працює викладачем англійської мови та літератури в київській спеціалізованій середній школі № 197 з поглибленим вивченням іноземних мов.